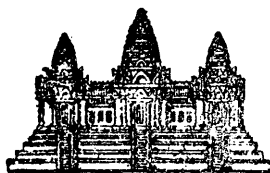

ព្រះ
ក្រុងបិណ្ឌបាលី
និង
សេចក្តីប្រជុំភាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិណ្ឌ
បដ្ឋាន អដ្ឋបកាគ

១០១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥១២

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានស្ស អដ្ឋមោ ភាគោ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនទុកំ

បដិច្ចវិពោ

(១) សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញោជនំ
បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កាមរាគ-
សញ្ញោជនំ បដិច្ច សីលព្វតបរាមាសសញ្ញោជនំ
អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កាមរាគសញ្ញោជនំ បដិច្ច មាណ-
សញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កាមរាគសញ្ញោជនំ
បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ បដិយសញ្ញោជនំ បដិច្ច
វស្សាសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ បដិយសញ្ញោជនំ
បដិច្ច មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ បដិយ-
សញ្ញោជនំ បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ មាណសញ្ញោជនំ

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន អដ្ឋមភាគ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

សញ្ញាជនទុក្ខៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១] សញ្ញាជនធម៌ (ធម៌ដែលចង់សត្វទុក្ខកងវដ្តៈ) អាស្រ័យ
នូវសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈ
ភិ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភិ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ សីលព្វតបរាមា-
សសញ្ញាជនៈភិ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភិ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញា-
ជនៈ មានសញ្ញាជនៈភិ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភិ អាស្រ័យ នូវកាមរាគ-
សញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ឥស្ស-
សញ្ញាជនៈភិ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភិ អាស្រ័យ នូវបដិយសញ្ញាជនៈ មច្ច-
រិយសញ្ញាជនៈភិ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភិ អាស្រ័យ នូវបដិយសញ្ញាជនៈ
អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវបដិយសញ្ញាជនៈ ភវរាគសញ្ញាជនៈភិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

បដិច្ច កវរាគសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ កវរាគ-
 សញ្ញោជនំ បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ វិចីក៏ច្ឆាសញ្ញា-
 ជនំ បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ។ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញា-
 ជនេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ។ សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនោ ធម្ម
 លោសញ្ញោជនោ ធម្ម ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កាមរាគសញ្ញោជនំ បដិច្ច វិនិច្ឆ័យសញ្ញោជនំ អវិជ្ជា-
 សញ្ញោជនំ សម្បយុត្តកា ធម្ម ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ចក្កំ ពន្ធិតត្ថំ ។ លោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 លោសញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោ-
 សញ្ញោជនំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
 ខន្ធា បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហា-
 ភូតំ . . . មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ លោសញ្ញោជនំ ធម្មំ
 បដិច្ច សញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 លោសញ្ញោជនេ ខន្ធា បដិច្ច សញ្ញោជនោ ។

អវិជ្ជាបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវមានសញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ
 អាស្រ័យ កវរាគសញ្ញាជនៈ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រច្ចា-
 សញ្ញាជន ។ នោសញ្ញាជនធម៌ (ធម៌មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ) អា-
 ស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 សម្បយត្ថកក្នុងក្តី ចិត្តសមុជានុបក្ខី អាស្រ័យ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។
 សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ពួកសម្បយត្ថកក្នុងក្តី ចិត្តសមុជានុបក្ខី អាស្រ័យ នូវកាម-
 រាគសញ្ញាជនៈ បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ នោសញ្ញាជនធម៌
 អាស្រ័យ នូវនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្ខី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានោសញ្ញា-
 ជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្និ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត១ . . . ចិត្តសមុជានុបក្ខ
 ក្នុងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោសញ្ញាជនក្នុង ។

នោសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោ ច នោ-
 សញ្ញាជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
 សញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា សញ្ញាជ-
 នោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... ។ សញ្ញា-
 ជនោ នោសញ្ញាជនោ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញាជនោ
 សម្បយុត្តកេ ច ខទ្វេ បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជា-
 សញ្ញាជនំ ចក្កំ ពន្លតំ ។ សញ្ញាជនោ នោ-
 សញ្ញាជនោ ធម្មំ បដិច្ច នោសញ្ញាជនោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធា
 សញ្ញាជនេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានោ
 រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... ។ សញ្ញាជនោ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធា
 កាមរាគសញ្ញាជនោ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ
 ចក្កំ ពន្លតំ ។

អារម្មណប្បច្ចយេ រូបំ នត្ថិ ។ អធិបតីប្បច្ចយោ
 ហេតុសនិសោ វិចិត្តិញ្ញាសញ្ញាជនំ នត្ថិ ។ អនន្តរ-
 ប្បច្ចយា អវិកតប្បច្ចយា ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោសញ្ញាជនធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកសញ្ញាជនៈ
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសញ្ញាជនៈ
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សញ្ញាជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌ផង
 នូវនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ
 ផង នូវពួកសម្បយតុកកនផង បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។ នោ-
 សញ្ញាជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនធម៌ផង នូវនោសញ្ញាជនធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសញ្ញាជនៈផង នូវពួកសញ្ញាជនៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវសញ្ញាជនធម៌ផង នូវនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសញ្ញាជនៈផង នូវកាម-
 រាគសញ្ញាជនៈផង បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។

ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ មិនមានរូបទេ ។ ឯអធិបតិប្បដ្ឋយ ដូច
 ហេតុប្បដ្ឋយដែរ មិនមានវិចិត្តិក្ខុសញ្ញាជនៈទេ ។ ព្រោះអនន្តរប្បដ្ឋយ
 ព្រោះអវិត្តប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២] ហេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ អធិបតិយា-
នវំ អនន្តរេ នវំ សព្វត្ថ នវំ វិនិច្ឆ័យេន ឯកំ អាហា-
រេ នវំ អវិគតេ នវំ ។

[៣] សញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនោ
ជម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិនិច្ឆ័យេនសញ្ញោជនំ
បដិច្ច អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ។ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច
នោសញ្ញោជនោ ជម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
អហេតុកំ នោសញ្ញោជនំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ត-
យោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... យាវ
អសញ្ញាសត្តា ។ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោ-
ជនោ ជម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិនិច្ឆ័យេន-
សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច អវិជ្ជាស-
ញ្ញោជនំ ។ សញ្ញោជនញ្ច នោសញ្ញោជនញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច សញ្ញោជនោ ជម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិនិច្ឆ័យេនសញ្ញោជនញ្ច សម្មយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ។ សង្ខតំ ។ អាសវតោច្ឆកសទិ-
សំ ។ នអារម្មណាបិ សព្វេ ឧទ្ធច្ចតញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតីប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាហារាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[៣] សុព្វោជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសុព្វោជនធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជាសុព្វោជនៈ អាស្រ័យ វិចិក្ខា-
 សុព្វោជនៈ ។ នោសុព្វោជនធម៌ អាស្រ័យ នោសុព្វោជនធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ព្យា ភិ ចិត្តសមុដ្ឋានបូក
 អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាសុព្វោជនៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សុព្វោជនធម៌ អាស្រ័យ នូវនោសុព្វោ-
 ជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជាសុព្វោជនៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 សុព្វោជនធម៌ អាស្រ័យ នូវសុព្វោជនធម៌ផង នូវនោសុព្វោជនធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជាសុព្វោជនៈ អាស្រ័យ
 វិចិក្ខាសុព្វោជនៈផង នូវពួកសម្បយត្ថកក្ខន្ធផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ដូចអាសវគ្គាចកៈដែរ ។ ឯនអារម្មណប្បដ្ឋាយ ទាំងអស់ បណ្ឌិត
 គប្បីរើឡើងផងចុះ ។

សញ្ញាជន្ទុក បដិច្ចវិហារ

[៤] ឧបេតុយា ចត្តារិ ឧអាម្មណោ តីណិ
 ឧអធិបតិយា នវំ ឧអនន្តរេ តីណិ ឧសមនន្តរេ តីណិ
 ឧអពាមពោ តីណិ ឧឧបទិស្សយេ តីណិ ឧបុរេជា-
 តេ នវំ ឧបច្ឆាជាតេ នវំ ឧអាសវនេ នវំ ឧកម្មេ
 តីណិ នវិចាកេ នវំ ឧអាហារេ ឯកំ ឧស្រ្តិយេ
 ឯកំ ឧឈានេ ឯកំ ឧមត្តេ ឯកំ ឧសម្បយុត្តេ
 តីណិ នវិប្បយុត្តេ នវំ លោនតិយា តីណិ លោភិតេ
 តីណិ ។

[៥] ឧបេតុប្បច្ចយា ឧអាម្មណោ តីណិ . . .
 ឧអធិបតិយា នវំ ឯវំ សព្វំ កណោតព្វំ ។

[៦] ឧបេតុប្បច្ចយា អាម្មណោ ចត្តារិ . . .
 សព្វត្ថ ចត្តារិ វិចាកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ មត្តេ
 តីណិ សម្បយុត្តេ ចត្តារិ អភិតេ ចត្តារិ ។

សញ្ញាជន្ទំ ធម្មំ សហជាតោ . . . ។

សញ្ញាជនទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៤] ក្នុងនរហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអរោមតាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៥] ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បទទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បី
 រាប់ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

[៦] ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ . . .
 ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

កើតជាមួយនឹងសញ្ញាជនធម៌ . . . ។

បប្ផយវិញ្ញា

[៧] សញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញោជនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ បដិច្ចសនិសំ ។
នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចយា នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញោជនំ ឯកំ ខន្ធ
បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានេវា រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ
... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុំ បច្ចយា
ខន្ធា ឯកំ មហាក្កតំ ... មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ កេជត្តារូបំ ឧបាទារូបំ វត្ថុំ បច្ចយា
នោសញ្ញោជនោ ខន្ធា ។ នោសញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចយា
សញ្ញោជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
សញ្ញោជនេ ខន្ធេ បច្ចយា សញ្ញោជនោ ។ នោ-
សញ្ញោជនំ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញោជនោ ឆ នោសញ្ញោ-
ជនោ ឆ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោសញ្ញោ-
ជនំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា សញ្ញោជនេវា
ចិត្តសមុដ្ឋានេវា រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... វត្ថុំ បច្ចយា
សញ្ញោជនោ មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បឋមវិវាទៈ

(៧) សញ្ញាជនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ មានវារៈ ៣ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោសញ្ញាជន-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក៏ ចិត្តសមដានរូបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនកន្ធ ១ នឹង
 ខន្ធ ២ ... វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ កងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ពឹង
 ផ្អែក នឹងវត្ថុ នឹងមហាក្ខត១ ... ចិត្តសមដានរូប កងតារូប នឹងឧបាទារូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកនោសញ្ញាជនកន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
 សញ្ញាជនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោសញ្ញាជនកន្ធ ។
 សញ្ញាជនធម៌ក៏ នោសញ្ញាជនធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ក៏ សញ្ញាជនៈក៏ ចិត្ត-
 សមដានរូបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ពួក
 សញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត

សញ្ញាជនទុក បច្ចយវិព

វត្ថុ បច្ចយា សញ្ញាជនា សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។
 សញ្ញាជនញ ឆោសញ្ញាជនញ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
 ជនា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញា-
 ជនញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បច្ចយា ទិដ្ឋិសញ្ញា-
 ជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ កាមរាគសញ្ញាជនញ វត្ថុញ
 បច្ចយា ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ
 តន្តិភំ ។ សញ្ញាជនញ ឆោសញ្ញាជនញ ធម្មំ
 បច្ចយា ឆោសញ្ញាជនា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ឆោសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធន្ត សញ្ញាជនេ
 ច បច្ចយា តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទ
 ខន្ធ ... ចក្កំ សញ្ញាជនេ ច វត្ថុញ បច្ចយា
 ឆោសញ្ញាជនា ខន្ធ ។ សញ្ញាជនញ ឆោសញ្ញា-
 ជនញ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនា ច ឆោសញ្ញា-
 ជនា ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឆោសញ្ញា-
 ជនំ ឯកំ ខន្ធន្ត កាមរាគសញ្ញាជនញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទ ខន្ធ ... ចក្កំ កាមរាគសញ្ញា-
 ជនញ វត្ថុញ បច្ចយា ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជា-
 សញ្ញាជនំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ចក្កំ ។ សន្តិភំ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ពួកសញ្ញាជនៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ផង នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក៏ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏
 ពឹងផ្អែក នឹងកាមរាគសញ្ញាជនៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ទិដ្ឋិ-
 សញ្ញាជនៈក៏ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏ ពឹងផ្អែក នឹងកាមរាគសញ្ញាជនៈផង
 នឹងវត្ថុផង បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ពឹង
 ផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ផង នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក៏ ចិត្តសមុប្បាទរូបក៏ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោសញ្ញាជនក្ខន្ធ ១ ផង នឹងពួកសញ្ញាជនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 (គប្បីចង) ជាចក្កៈចុះ ពួកនោសញ្ញាជនក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងពួកសញ្ញា-
 ជនៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សញ្ញាជនធម៌ក៏ នោសញ្ញាជនធម៌ក៏ ពឹង
 ផ្អែក នឹងសញ្ញាជនធម៌ផង នឹងនោសញ្ញាជនធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក៏ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក៏ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏
 ចិត្តសមុប្បាទរូបក៏ ពឹងផ្អែក នឹងនោសញ្ញាជនក្ខន្ធ ១ ផង នឹងកាមរាគ-
 សញ្ញាជនៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . (គប្បីចង) ជាចក្កៈចុះ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក៏
 អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ ពឹងផ្អែក នឹងកាមរាគសញ្ញា-
 ជនៈផង នឹងវត្ថុផង (គប្បីចង) ជាចក្កៈចុះ ។ សេចក្តីប្រែប្រួល ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ នវ
វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[៩] នហេតុយា ចត្តារិ ។ យត្ថ យត្ថ វត្ថុ
លព្ពតិ តត្ថ តត្ថ ជិន្នានំ កាតព្វំ ។ នអារម្មណេ
តីណិ នេវិគតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេបិ ទ្វេ កណាណា ច ជិន្នយតវារេ
ច កាតព្វា ។

សំសជ្ជវិពោ

[១០] សញ្ញោជនំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ សញ្ញោជ-
នោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កាមរាគសញ្ញា-
ជនំ សំសដ្ឋំ ជិន្និសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ឯវំ
នវ បញ្ញា អរូចាយេវ កាតព្វា ។

សំសដ្ឋវារេបិ សម្មយុត្តវារេបិ ឯវំ កាតព្វា ។

បញ្ញាវិពោ

[១១] សញ្ញោជនោ ធម្មោ សញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញោជនោ ហេតុ សម្ម-
យុត្តកានំ សញ្ញោជនានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
សញ្ញោជនោ ធម្មោ នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

[៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ។

[៩] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។ វត្ថុ ដែលបាន ត្រង់
កន្លែងណាៗ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ មិនឲ្យផ្សេងគ្នា ត្រង់កន្លែងនោះៗ ចុះ ។
ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនាវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ ៤ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈ

[១០] សញ្ញាជនធម៌ ច្រឡំក្រឡំ នឹងសញ្ញាជនធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី
ច្រឡំក្រឡំ នឹងកាមរាគសញ្ញាជនៈ ឯពួកអរូប មានប្រសា ៩ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសដ្ឋវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផង ។

បញ្ញាវារៈ

[១១] សញ្ញាជនធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយហេតុ-
ប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញាជនៈ ជាបដ្ឋយ នៃពួកសម្បយុត្តកសញ្ញា-
ជនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបដ្ឋយ នៃនោសញ្ញាជនធម៌

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហ

ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនោ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូចានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនោ ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ សញ្ញាជនានក្ខ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ
 រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នោសញ្ញាជនោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិសន្ធិត្ថលោ . . . ។

[១២] សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនោ
 អារម្ម សញ្ញាជនោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតតំ សញ្ញា-
 ជនោ អារម្ម នោសញ្ញាជនោ ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ
 កាតតំ សញ្ញាជនោ អារម្ម សញ្ញាជនោ ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ទានំ ទត្ថា សីលំ . . .

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយហេតុប្បដ្ឋិយ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋិយ ។
សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌
ផង ដោយហេតុប្បដ្ឋិយ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកសញ្ញាជនៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
ដោយហេតុប្បដ្ឋិយ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញា-
ជនធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋិយ គឺ ពួកហេតុ ជានោសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋិយ
កងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

[១២] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
ការមូលប្បដ្ឋិយ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួក
សញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកនោសញ្ញាជនក្នុង កើត
ឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ
ពួកសញ្ញាជនៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវ
ពួកសញ្ញាជនៈ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌
ដោយការមូលប្បដ្ឋិយ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទោសថកម្មំ... តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ
 បច្ចវេក្ខតិ ឈានោ វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខតិ វេលំ...
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខតិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វោទានស្ស
 មគ្គស្ស វេលស្ស អាវជ្ជនាយ អរិយា ឆោសញ្ញា-
 ជនេ បហំនេ តិលេសេ^(១)... វិក្ខម្ពិតេ តិលេ-
 សេ... បុព្វេ... ចក្កំ... វត្ថំ... ឆោសញ្ញា-
 ជនេ ខន្ធើ អនិច្ចតោ... ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 និព្វេន ចក្កនា រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតនាតុ-
 លោ សន្នំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន ឆោ-
 សញ្ញាជនចិត្តសមន្និស្សំ ចិត្តំ វាទានតិ អាកាសា-
 នញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាកិញ្ញញ្ញាយ-
 តនំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 ឆោសញ្ញាជនា ខន្ធើ ឥទ្ធិវិជញ្ញាណស្ស ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា-
 កមបតញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ

១ ម ឆោសញ្ញាជនំ បហំនំ តិលេសំ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវឧបាសថកម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល
ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវ
ឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ នូវផល . . .
ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
រោទានៈ មគ្គ ផល និងការពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួក
នោសព្វោធនកិលេស ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែល
សង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ នូវវិត្ថុ . . . នូវពួកនោ-
សព្វោធនក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ
នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត
របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនោសព្វោធនចិត្ត ដោយចេតាបរិយញ្ញាណ
អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយ-
តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនៃវិសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកនោសព្វោ-
ធនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិធាញ្ញាណ ចេតាបរិយញ្ញាណ
បុរោនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហ

អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោសញ្ញាជនោ
 ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ...
 បុព្វេ ... ឈាធា ... ចក្កំ ... វត្ថុ ... នោសញ្ញា-
 ជនេ ខន្ធភស្សនេតិ អភិទន្ធពតិ តំ អារត្ត វគោ
 ... នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ នោសញ្ញាជនោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទានំ ... សីលំ...
 ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាធា ... ចក្កំ...
 វត្ថុ ... នោសញ្ញាជនេ ខន្ធភស្សនេតិ អភិទន្ធពតិ
 តំ អារត្ត សញ្ញាជនោ ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច
 ខន្ធភស្សនេតិ ។ សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ
 ច ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ តីណិ អារត្តយេវ កាតត្វា ។

[១៣] សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ៍អធិបតី
 សញ្ញាជនេ កុំ កត្វា ... តីណិ កុក្ការម្មណា ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌
 ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម
 . . . កងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវិត្ត . . .
 បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកនោសញ្ញាជនកូន រាគៈ ប្រារព្ធ នូវ
 ខន្ធនោះ . . . ទោមនស្ស ភើតឡើង ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . កងកាលមុន
 . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវិត្ត . . . បុគ្គល ត្រេកអរ
 រីករាយ នឹងពួកនោសញ្ញាជនកូន ពួកសញ្ញាជនៈក្តី ពួកខន្ធ ប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ភើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ។ សញ្ញា-
 ជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយការ-
 ម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ បំណិត គប្បីប្រារព្ធធ្វើ ឲ្យមានវារៈ ៣ ផងចុះ ។

[១៣] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ៍ធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកសញ្ញាជនៈ
 ឲ្យជាទីគោរព . . . មានវារៈ ៣ មានការធ្វើឲ្យជាទីគោរពជាអារម្មណ៍ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជា-
 តាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី នានំ ទត្វា សីលំ...
 តីណី ។ តិណ្ណាម្យំ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិ-
 បតី កាតត្វា វិភជិត្វា តីណីបិ ។ សញ្ញោជនោ
 ច នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មា សញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតីសញ្ញោ-
 ជនេ ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ កុំ កត្វា . . .
 តីណី ។

(១២) សញ្ញោជនោ ធម្មោ សញ្ញោជនស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
 សញ្ញោជនោ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ សញ្ញោជនានំ អនន្តរ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ នោសញ្ញោជនោ
 ធម្មោ នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោសញ្ញោជនោ ខន្ធា បច្ឆិ-
 មានំ . . . ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោសញ្ញោជនោ ធម្មោ សញ្ញោ-
 ជនស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា នោសញ្ញោជនោ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោសព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ
 បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . មានវារៈ ៣ ។ ការម្សណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (ដោយអំណាច) នៃវារៈ ៣
 ទាំងគប្បីចែក ជាវារៈ ៣ ចុះ ។ សព្វោជនធម៌ក្តី នោសព្វោជន-
 ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្សណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកសព្វោជនៈ និងពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព . . . មានវារៈ ៣ ។

[១៤] សព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកសព្វោជនៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកសព្វោជនៈ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោសព្វោ-
 ជនក្ខន្ធ មុនៗ ក្រោយ . . . ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោសព្វោជនក្ខន្ធ មុនៗ នៃពួកសព្វោជនៈ

សព្វពោជនីកុកេ បញ្ញាវិហា

សព្វពោជនីកុកេ . . . ឯវំ ទ្រេចី កាតត្វា ។ សព្វពោ-
 ជនីកា ឆ នោសព្វពោជនីកា ឆ ធម្មា សព្វពោជនីកស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវដ្តន្តរយេន បច្ចយោ វីលី ។ សព្វពោ-
 ជនីកា ធម្មា សព្វពោជនីកស្ស ធម្មស្ស សមនន្តរវដ្តន្ត-
 រយេន បច្ចយោ នវ ។ សហជាតវដ្តន្តរយេន បច្ច-
 យោ នវ ។ អញ្ញាមញ្ញាវដ្តន្តរយេន បច្ចយោ នវ ។
 និស្សយវដ្តន្តរយេន បច្ចយោ នវ ។

[១៥] . . . ឧបនិស្សយវដ្តន្តរយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរវដ្តន្តរយេន បកត្តបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ សព្វពោជនីកា សព្វពោ-
 ជនីកា ឧបនិស្សយវដ្តន្តរយេន បច្ចយោ ឯវំ វីលី ។
 នោសព្វពោជនីកា ធម្មា នោសព្វពោជនីកស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយវដ្តន្តរយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរវដ្តន្តរយេន បកត្តបនិស្សយោ ។ បេ ។ ប-
 កត្តបនិស្សយោ ' សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជេច្ឆតិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ណាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ វាតំ ។ បេ ។
 បត្តនំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ កិច្ចតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ក្រោយៗ . . . វារៈ ២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអនន្ត-
 រាជ្ញបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញា-
 ជនធម៌ ដោយសមនន្តរាជ្ញបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអនាមិកាបច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[១៥] . . . ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់
 ការម្មណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
 បកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈ
 ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៣ យ៉ាងនេះ ។ នោសញ្ញាជន-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្មណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន
 ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវ
 ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា នូវវាគៈ ។ បេ ។ នូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នា . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។
 បំបែក នូវសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ធនសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឆោសត្តោជឆោ ឆឝ្មោ សត្តោជនស្ស ឆឝ្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ អ-
 នន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 ូបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បតិ ទិដ្ឋិ
 កណ្ហាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ
 ចាលាំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆោសត្តោជឆោ ឆឝ្មោ
 សត្តោជនស្ស ឆ ឆោសត្តោជនស្ស ឆ ឆឝ្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថូបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ មាណំ ជប្បតិ
 ទិដ្ឋិ កណ្ហាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 និស្សយ ចាលាំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ សត្តោជននំ សម្បយុត្តកានព្វា
 ទទ្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សត្តោជ-
 ឆោ ឆ ឆោសត្តោជឆោ ឆ ឆឝ្មោ សត្តោជនស្ស
 ឆឝ្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ៍-
 បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យប-
 និស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវមានៈ
 ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
 ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃវាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជន-
 ធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវ
 មានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនា-
 សនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។
 សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវេរៈ ព្យ ។

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហេ

[១៦] ឆោសញ្ញាជនោ ឆម្មោ ឆោសញ្ញា-
 ជនស្សំ ឆម្មស្សំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អា-
 រម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថំ អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 ទិព្វេន ចក្កោ រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុ-
 យា សន្និ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ឈនាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ឆោសញ្ញា-
 ជនានំ ទដ្ឋានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឆោ-
 សញ្ញាជនោ ឆម្មោ សញ្ញាជនស្សំ ឆម្មស្សំ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជា-
 តំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថំ អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រាគោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ សញ្ញាជនានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ ឆោសញ្ញាជនោ ឆម្មោ សញ្ញាជនស្សំ
 ច ឆោសញ្ញាជនស្សំ ច ឆម្មស្សំ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

[១៦] នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណ-
 បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង . . . ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋរាយតនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត
 គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោសញ្ញាជនក្នុង ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្ម-
 ណបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ
 រាគៈ ប្រារាជ្យ នូវវត្ថុនោះ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ។ វត្ថុបុរេជាត
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោ-
 សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាច្យុវេជាតំ ច កុំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិ-
នន្ទតិ តំ អារត្ត សញ្ញោជនា ច សម្មយុត្តកា
ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈនិ ។ វត្ថុច្យុវេជាតំ វត្ថុ សញ្ញោជ-
នានំ សម្មយុត្តកានក្ខ ខន្ធានំ ច្យុវេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[១៧] សញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស
ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ នោ-
សញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនោ ច
នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស
បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៨] សញ្ញោជនោ ធម្មា សញ្ញោជនស្ស
ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។

[១៩] នោសញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោ-
ជនស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
វិទាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ អាហារប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណី ។ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ មក្កប្បច្ចយេន
បច្ចយោ នវំ ។ សម្មយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ការម្មណ្ឌបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) ឡើងចុះ . . . គ្រែកអរ រីករាយ នឹង
វត្ថុ ពួកសញ្ញាជនៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
នូវវត្ថុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញាជនៈផង
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។

[១៧] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
បច្ចុប្បន្នជាតបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតបច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី
នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយបច្ចុ-
ប្បន្នជាតបច្ច័យ ។

[១៨] សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយ
ភាសេវនបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[១៩] នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌
ដោយកម្មបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកបច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយភាហារបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឈានបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គបច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហ

[២០] សញ្ញាជនោ ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ វិភជិតតំ ។ នោសញ្ញាជនោ ធម្មោ
 នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ វិភជិតតំ ។
 នោសញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ សញ្ញា-
 ជនានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោសញ្ញា-
 ជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស
 ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ
 សញ្ញាជនានំ សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញា-
 ជនោ ច ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 វិភជិតតំ ។

[២១] សញ្ញាជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចស-
 ទិសំ ។ សញ្ញាជនោ ធម្មោ នោសញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ

សព្វោជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

[២០] សព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ បណ្ឌិត គប្បី
ចែកចុះ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត នឹងបច្ឆាជាត ។
បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសព្វោ-
ជនធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសព្វោជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោសព្វោជនធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌ផង នៃនោសព្វោជនធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសព្វោជនៈផង
នៃពួកសម្បយុត្តកន្លងផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ សព្វោជនធម៌ក្តី
នោសព្វោជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
ច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ។

[២១] សព្វោជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសព្វោជនធម៌ ដោយអត្តិ-
ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សព្វោជនធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនោសព្វោជនធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ សញ្ញោជនោ ធម្មា
 សញ្ញោជនស្ស ច នោសញ្ញោជនស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទីសំ ។ នោស-
 ញ្ញោជនោ ធម្មា នោសញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ នោសញ្ញា-
 ជនោ ធម្មា សញ្ញោជនស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតា
 នោសញ្ញោជនោ ខន្ធា សម្បយុត្តកានំ សញ្ញា-
 ជនានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ...
 វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រកោ ឧប្បជ្ជតិ
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ សញ្ញោជនានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោសញ្ញោជនោ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ស ច នោសញ្ញោជនស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហ-
 ជាតា នោសញ្ញោជនោ ... សង្ខតំ អាសវសទីសំ ។
 សញ្ញោជនោ ច នោសញ្ញោជនោ ច ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ អាសវសទីសំ ។ សញ្ញោជនោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និងបច្ចាជ័ត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ សញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
សញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ដូច
គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញា-
ជនធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជ័ត
អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
បុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោសញ្ញាជនក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ (បុគ្គល)
នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ
ទើបកើតឡើង ទោមនស្ស កើតឡើង វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសញ្ញា-
ជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញា-
ជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ . . .
សេចក្តីបំប្រញ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញា-
ជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងបុរេជាត ។ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី

សញ្ញាជនទុកេ បញ្ញាវិហ

ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា នោសញ្ញាជនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បន្ទាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ វិភជិតតំ អាសវស-
 ទិសំ ។ សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា
 សញ្ញាជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 វិភជិតតំ អាសវសទិសំ ។

(២២) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ អញ្ញ-
 មញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ
 ភីណិ បន្ទាជាតេ ភីណិ អាសវនេ នវ កម្មេ ភីណិ
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ភីណិ ឥន្ទ្រិយេ ភីណិ ឈានេ
 ភីណិ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច
 អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិភតេ នវ អវិភតេ នវ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោសញ្ញាជនធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចែកចុះ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោ-
 សញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌
 ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ បណ្ឌិត
 គប្បីចែកចុះ ដូចគ្នានឹងអាសវៈដែរ ។

[២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអា-
 ហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈា-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៣] សុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 ានយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ ។
 សុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ នោសុត្តន្តបិដកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បដ្ឋានយេន
 បច្ចយោ ។ សុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកស្ស ច
 នោសុត្តន្តបិដកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋានយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ ។ នោសុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ នោ-
 សុត្តន្តបិដកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋានយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ដ្ឋានយេន បច្ចយោ កុម្មប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ អាហា-
 រប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ វេទិយប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ ។
 នោសុត្តន្តបិដកេ ធម្មោ សុត្តន្តបិដកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ សហជាតប្បដ្ឋានយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣] សុត្តន្តបិដក ជាបច្ច័យ នៃសុត្តន្តបិដក ដោយការម្ស្នក
 ណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស្ទ-
 យប្បច្ច័យ ។ សុត្តន្តបិដក ជាបច្ច័យ នៃនោសុត្តន្តបិដក ដោយ
 ការម្ស្នកណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្ស្ទយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ សុត្តន្តបិដក
 ជាបច្ច័យ នៃសុត្តន្តបិដកផង នៃនោសុត្តន្តបិដកផង ដោយការម្ស្នកណា-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស្ទ-
 យប្បច្ច័យ ។ នោសុត្តន្តបិដក ជាបច្ច័យ នៃនោសុត្តន្តបិដក ដោយ
 ការម្ស្នកណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្ស្ទយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោសុត្តន្តបិដក ជាបច្ច័យ នៃ
 សុត្តន្តបិដក ដោយការម្ស្នកណាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

សញ្ញាដ៏ទុក្ខ បញ្ញាវិបាក

ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជានប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នោសញ្ញាជនោ ធម្មា សញ្ញាជនស្ស
 ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ស-
 ហជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច
 ធម្មា នោសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 សញ្ញាជនោ ច នោសញ្ញាជនោ ច ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ស ច នោសញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២២] នបោតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សត្វត្ត
 នវ នោអវិកតេ នវ ។

សញ្ញាជនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 នោសញ្ញាជនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌
 ផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជន-
 ធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសញ្ញាជនធម៌ ដោយការមូល-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 នោសញ្ញាជនធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។ សញ្ញាជនធម៌ក្តី នោសញ្ញាជនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 សញ្ញាជនធម៌ផង នៃនោសញ្ញាជនធម៌ផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៥] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ ចត្តារិ ។
 សង្ខតំ ។ . . . ន សមនន្តរេ ចត្តារិ ន អញ្ញាមញ្ញេ
 ន ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ . . . ន មក្កេ ចត្តារិ
 ន សម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ ហេតុតិយា
 ចត្តារិ លោកតេ ចត្តារិ ។

[២៦] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
 អធិបតិយា នវ អនុលោមមាតិកា អវិគតេ នវ ។

សញ្ញាជនទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញាជនិយទុកំ

បដិច្ចវិញ

[២៧] សញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនិយំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិសង្ខតក្កណោ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ
 វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ ច្បដ្ឋន្តរធុកេ
 លោកិយធុកសទិសំ និដ្ឋានាគរណំ ។

សញ្ញាជនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនសមននរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នអតាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២៦] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ អនុលោមមាតិកា ក្នុងនវិត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សញ្ញាជនទុកៈ ។

សញ្ញាជនិយទុកៈ

បដិប្បវារៈ

[២៧] សញ្ញាជនិយធម៌ (ធម៌ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ)
 អាស្រ័យ នូវសញ្ញាជនិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាសញ្ញាជនិយៈ
 នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ។ ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈ
 ក្នុងចូឡន្តទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាទេ ។

ចប់ សញ្ញាជនិយទុកៈ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក្ខ

បដិច្ចវិវា

[២៨] សញ្ញាជនសម្បយុត្ត ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ទ្វេ ខន្ធ ... ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្ត ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈនំ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ^(១) បដិសន្ធិ ។ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្ត ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ

សញ្ញាជនសម្បជញ្ញៈ

បដិច្ចវារៈ

[២៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ មានបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ
 បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធឯ មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធទ្វេ ... ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច សញ្ញោជន-
 វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ខន្ធទ្វេ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធទ្វេ ច មោហញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង នូវ
 ខន្ធ ២ ... ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តិកំ បដិច្ចវិហា

[២៩] សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តិ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ឯកំ ខន្ធ ... ទ្វេ ខន្ធ ... ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តិ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តិ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 អារម្មណប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធ មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធ ... ។ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តិ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
 ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
 ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តិកា ខន្ធ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តិកា

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវិវាទៈ

[២៩] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ស្នាលប្បច្ច័យ
 គឺ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ . . . នូវខន្ធ ២ . . . ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែល
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី មោហៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្ស្នាល
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តក្នុង អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែល
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជនសម្ម-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចស-
ហតតំ ឯកំ ទទ្ធិញ្ច មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ទទ្ធា
ទ្វេ ទទ្វេ ... ។

[៣០] សញ្ញោជនសម្មយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ស-
ញ្ញោជនសម្មយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា
តីណី ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញោជន-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា ឯកំ ។
សញ្ញោជនសម្មយុត្តញ្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
បដិច្ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិ-
ប្បច្ចយា សញ្ញោជនសម្មយុត្តោ ទទ្វេ ច មហាក្កតេ
ច បដិច្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

[៣១] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ន អធិបតិយា
បញ្ច អនន្តរេ ន សមនន្តរេ ន សហជាតេ នវ អញ្ញ-
មញ្ញោ ន និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ន បុរជាតេ ន
អាសេវនេ ន កម្មេ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ

អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមាហៈផង
នូវខន្ធ ២ . . . ។

[៣០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវភក្ខខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវភក្ខមហាក្ខតផង ។
សេចក្តីបំប្រញ ។

[៣១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអតាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

សញ្ញាជនសម្បយុត្តរុកំ បដិច្ចវាហ

ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ ធន
 វិប្បយុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា ធន វិគតេ ធន
 អវិគតេ នវ ។

[៣២] សញ្ញាជនសម្បយុត្តរុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុ-
 ប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆា-
 សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តរុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន-
 ហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច ឧម្ពច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តរុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
 តុប្បច្ចយា អហេតុកំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តរុកំ ឯកំ ខន្ធធ្វេ
 ... យាវ អសញ្ញាសត្វា ។

[៣៣] នហេតុយា តីណី នអារម្មណេ តីណី
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ តីណី នសមនន្តរេ
 តីណី នអញ្ញមញ្ញេ តីណី នឧបនិស្សយេ តីណី

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវរៈ

ក្នុងន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុង
មគ្គប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុង
នត្ថប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ក្នុងវិត្តប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៦ ក្នុង
អវិត្តប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ។

[៣២] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា អាស្រ័យ នូវភ្នកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្តិច្ឆា ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវភ្នកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ . . . ដរាបដល់ភ្នក
អសញ្ញាសត្វ ។ .

[៣៣] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងនការមណ្ឌប្ប-
ដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្ប-
ដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងនអពា-
មពាប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវរៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

នប្បវេជ្ជោ សត្តំ នបច្ឆាជ្ជោ នវំ នអាសេវនេ នវំ
 នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវំ នអាហារេ ឯកំ
 នន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមន្តេ ឯកំ
 នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ធ នោនត្ថិយា ភីណិ
 នោវិគតេ ភីណិ ។

[៣២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអាម្ពុណោ ភីណិ ...
 នអធិបតិយា នវំ នឧបទិស្សយេ ភីណិ នប្បវេជ្ជោ
 ធ នបច្ឆាជ្ជោ នវំ នអាសេវនេ នវំ នកម្មេ ចត្តារិ
 នវិចារកេ នវំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ
 នោនត្ថិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[៣៥] នហេតុប្បដ្ឋយា អាម្ពុណោ ភីណិ ...
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ភីណិ មន្តេ ទ្វេ អវិគតេ
 ភីណិ ។

សហជាតវារោបិ បដិច្ចវារសនិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិត្តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៤] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្ម-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោ-
 នត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៣៥] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនាវិត្តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងដំបូងវារៈដែរ ។

បច្ចយវិវា

[៣២] សញ្ញាជនសម្បយុត្ត ធម្មំ បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 តីណី បដិច្ចសង្ខតំ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ធម្មំ
 បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា យាវ បដិសន្ធិ ឯកំ មហាក្ខតំ ... វត្ថុ បច្ច-
 យា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធ វត្ថុ បច្ចយា ឧទ្ធច្ចុស-
 ហតតោ មោហា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ធម្មំ បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា វត្ថុ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហតតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
 ខន្ធ មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចុស-
 ហតតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តញ្ច សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវិរៈ

បច្ចយវិរៈ

(៣៦) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ដរាបដល់បដិសន្ធិ នូវមហាក្ខត ១ . . . ពួកខន្ធ
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 ពួកសម្បយុត្តកកន ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុជានុប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកកន
 ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង

អភិធម្មបិដកេ អនុណោម្យកប្បដ្ឋានំ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ
 ខន្ធកុ វត្ថុកុ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ . . .
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធកុ មោហកុ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ . . . ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តកុ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកុ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ខន្ធទេ ច មហាក្ខតេ ច បច្ចយា ចិត្ត-
 សម្បដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទេ ច មោហកុ
 បច្ចយា ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តកុ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកុ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធកុ វត្ថុកុ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ . . . សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោ ខន្ធទេ ច មហាក្ខតេ ច បច្ចយា ចិត្ត-
 សម្បដ្ឋានំ រូបំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធកុ មោ-
 ហកុ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្បដ្ឋានកុ រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធទេ . . . ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈផង នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោ-
 ហៈផង ។ ធម៌ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹង
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងវត្ថុ
 ផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈ
 ផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តកុក បច្ចយកំពេ

(៣៧) សញ្ញាជនសម្បយុត្ត ធម្មំ បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្ប-
 ច្ចយា តីណំ បដិច្ចសទិសា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត
 ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា យាវ បដិសន្ធិ វត្ថុ បច្ចយា
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា
 ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធា វត្ថុ បច្ចយា
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត
 ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
 ខន្ធា ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តា ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុ បច្ចយា ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តកា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា

សញ្ញាជនសម្បជញ្ញទុកៈ បច្ចយវរៈ

(៣៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ-
ប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។ ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ដរាប ដល់បដិសន្ធិ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹង
ផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួក
ខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក
នឹងវត្ថុ ពួកសម្បជញ្ញទុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធខា វត្ថុកា បច្ចយា
តាយា ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
ខន្ធខា មោហកា បច្ចយា តាយា ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ
... ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តកា សញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទ្វេ
ច វត្ថុកា បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហា ។
សញ្ញោជនសម្បយុត្តកា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តកា ធម្មំ
បច្ចយា សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចស-
ហគតំ ឯកំ ខន្ធខា វត្ថុកា បច្ចយា តាយា ខន្ធា
មោហា ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។

[៣៨] សញ្ញោជនសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ស-
ញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតិប្បច្ច-
យា ។ អវិគតប្បច្ចយា ។

[៣៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
យា នវ សព្វត្ថេ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ
អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មប័ដិក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូណប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូ-
 ណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែល
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

[៣៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ព្រោះអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បច្ចយារិកេ

[៤០] សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្ប-
 ច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ខន្ធ បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆា-
 សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តិ ធម្មំ
 បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បច្ចយា
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
 ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ
 ឯកំ ខន្ធ ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ
 បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កា-
 យវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តា ខន្ធ ច ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ច ។
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តិ ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ មោហោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តកា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តា ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា

សញ្ញាជនសម្បជញ្ញទុកៈ បច្ចយវិរៈ

[៤០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្រច្ចា ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រ-
ឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ . . . ដរាបដល់
ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
ជនៈក្តី មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

វិចីក្ខាសហគតេ ខន្ធ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីក្ខា-
 សហគតោ មោហោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តញ្ច
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា សញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតេ ខន្ធ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៤០] នហេតុយា ធ នអារម្មណេ តីណី នអ-
 ធិបតីយា នវ នអនន្តរេ តីណី នសមនន្តរេ តីណី
 នអត្តាមញ្ញោ តីណី នឧបនិស្សយេ តីណី នបុរេជាតេ
 សត្តំ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ
 ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នវត្ថុន្ត្រិយេ
 ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ
 តីណី នវិប្បយុត្តេ ធ នោនត្តិយា តីណី នោវគតេ
 តីណី ។

[៤២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណី...
 នអធិបតីយា នវ ឯវំ កាតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រចា ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រចាផង នឹងវត្ថុផង ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៤១] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអត្ថាមព្វាប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[៤២] ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះ
 ផងចុះ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្រេ សំសង្ឃរា

[៤៣] ឈោតុប្បច្ចយា អាម្ពុណោ ឆ . . .
 សព្វត្ថ ឆ វិហាកោ ឯកំ អាហារេ ឆ មន្តេ ឆ
 អវិគតេ ឆ ។

និស្សយវារោចិ បច្ចយវាសនិសោ ។

សំសង្ឃរា

[៤៤] សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឆម្ពំ សំសង្ឃោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ សំសង្ឃា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ឆម្ពំ
 សំសង្ឃោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហោ-
 តុប្បច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ សំសង្ឃា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ ឆម្ពំ សំសង្ឃោ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ ហោតុប្បច្ចយា ឧទ្ធច្ចសហ-
 តតំ មោហំ សំសង្ឃា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តកា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកា ឆម្ពំ
 សំសង្ឃោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ជតិ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ សំសង្ខារៈ

[៤៣] ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ . . . ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

ឯនិស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

[៤៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ភក្ខសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា ឧទ្ធច្ចុសហេតុំ ឯកំ ខន្ធម្ហ មោហាឡា
សំសង្ខារា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ . . . ។ សង្ខីតំ ។

[៤៥] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ធម៌ អធិប-
តិយា ទ្វេ អនន្តរេ ធម៌ សមនន្តរេ ធម៌ អវិគតេ ធម៌ ។

[៤៦] នហេតុយា តីណិ នអធិបតិយា ធម៌ ន-
បុរេជាតេ ធម៌ នបន្តាជាតេ ធម៌ នអាសវនេ ធម៌ ន-
កម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ ធម៌ នយានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ធម៌ ។

ឥតរេ ទ្វេ តណាធាបិ សម្បយុត្តវារោបិ កាតត្វា ។

បញ្ញាវិវា

[៤៧] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធា-
នំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេ-
តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ហេតុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំក្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
ដោយខុចច្នះផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៤៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦
ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[៤៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

ការរាប់ ទាំងពីរយ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

បញ្ហាវារៈ

[៤៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកហេតុ
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយ
ហេតុប្បដ្ឋាយ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកហេតុ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្រេ បញ្ញាវិហ

ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុ-
 ត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ហេតុ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ
 រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានក្ខ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន
ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
សញ្ញាជនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨] សុញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សុញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សុញ្ញោជនសម្បយុត្ត ខន្ធ អារត្ត សុញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ កាតតំ
 សុញ្ញោជនសម្បយុត្ត ខន្ធ អារត្ត សុញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ
 កាតតំ សុញ្ញោជនសម្បយុត្ត ខន្ធ អារត្ត ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សុញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សុញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ ទត្ថា
 សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... តំ បច្ចវេត្តតិ បុព្វេ
 សុចិណ្ឌនិ បច្ចវេត្តតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ច-
 វេត្តតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេត្តន្តិ ផលំ
 បច្ចវេត្តន្តិ និព្វានំ បច្ចវេត្តន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស
 វោទានស្ស មក្ខស្ស ផលស្ស អារម្មណយ អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា សុញ្ញោជនវិប្បយុត្ត
 បហីនេ កីលេសេ បច្ចវេត្តន្តិ វិក្ខម្ពិនេ កីលេសេ
 បច្ចវេត្តន្តិ បុព្វេ សុប្បនាចិណ្ឌោ កីលេសេ ជាទន្តិ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... សុញ្ញោជនវិប្បយុត្ត ខន្ធ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៤៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថ-
 កម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែល
 ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល
 ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ
 មគ្គ ផល និងការពិចារណា ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ជាកិលេសដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ
 ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវចក្ខុ . . .
 នូវវេទី . . . ឃើញច្បាស់ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក្ខេ បញ្ញាវិហ

មោហាញ្ច អនិច្ចតោ . . . វិបស្សន្តិ ទិព្វេន ចក្កំនា
 រូបំ បស្សន្តិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្និ សុ-
 ណន្តិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន សញ្ញាជនវិប្បយុត្ត-
 ចិត្តសមម្ពធិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ អាគាសានិរោយតនំ
 វិញ្ញាណនិរោយតនស្ស រូចាយតនំ . . . ដោជ្ឈនិរោយតនំ
 . . . សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ខន្ធា ឥន្ទ្រិវិញ្ញាណស្ស
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 យថាកម្មបទញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស
 អារដ្ឋនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស
 ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ . . .
 សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ . . .
 ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ខន្ធា ច មោហាញ្ច អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ . . . នោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ឆម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . .

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវមោហៈផង ថាមិនឡើង . . . ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
 ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប
 ដោយចិត្តដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាត្មា-
 សានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ
 . . . ផោជញ្ញាយតនៈ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិវិធានាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .
 នូវព្រឹក្សកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ
 អំពីឈាន នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវិភុ . . .
 ត្រេកអរ រីករាយ និងពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង និង
 មោហៈផង រាគៈ ប្រាជ្ញា នូវខន្ធនោះ . . . ទោមនស្ស កើត
 ឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវិភុ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ខន្ធ ច មោហញ អារត្ត ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោ-
 ហញ អារត្ត សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 មូលំ កាតតំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ
 អារត្ត សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ខន្ធ ច មោហោ ច
 ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតតំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច
 មោហញ អារត្ត ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

(៤៩) សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មា សញ្ញោជ-
 នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 រាគំ ... ទិដ្ឋិ ... កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហ-
 ជាតាធិបតិ សញ្ញោជនសម្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្ត-
 កាជំ ខន្ធាជំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជ-
 នសម្បយុត្តោ ធម្មា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង នូវមោហៈផង ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី
 មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។

(៤៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម-
 ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវរាគៈ . . .
 នូវទិដ្ឋិ . . . ចុក្កិល ធ្វើ ឲ្យជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ
 កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម៌នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រ-
 កបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិរា

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា
 ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធ ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ សញ្ញាជនសម្បយុត្តាធិបតិ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា
 ធម្មោ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ នានំ ធាតុ សីលំ ... ឧបោសថ-
 កម្មំ ... តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចីន្តានិ
 ... លាភា វុដ្ឋហិត្វា ... អរិយា មគ្គា ... ដលំ ...
 និព្វានំ ... និព្វានំ កោត្រភុស្ស វោទានស្ស មគ្គស្ស
 ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជា-
 តាធិបតិ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ធម្មោ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវរៈ

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម
 . . . ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយធិបារណា នូវ
 ពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពី
 ឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ (ចេញ) អំពីមគ្គ . . . នូវផល . . . នូវព្រះ
 និព្វាន . . . ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធមិ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាធិបតី ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ
 កត្វា តំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ តំ ករុំ កត្វា
 រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុច្ឆិល្លានំ . . .
 ឈានា . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . សញ្ញោជនវិប្បយុត្ត
 ខន្ធ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ តំ ករុំ កត្វា រាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

[៥០] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ បច្ចិមានំ
 បច្ចិមានំ សញ្ញោជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ ស-
 ញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហកតា ខន្ធ បច្ចិមស្ស
 បច្ចិមស្ស ឧទ្ធច្ចសហកតស្ស មោហស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ វុដ្ឋានស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់ការម្សុំណាធិបតី គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវ
 ឧបាសថកម្ម ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើត
 ឡើង នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន
 . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

(៥០) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអ-
 នន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 មោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិហ

បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមាធំ បច្ឆិ-
 មាធំ ឧទ្ធច្ចសហគតាធំ ខន្ធាធំ មោហស្ស ច អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ
 បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស មោហស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តោ ខន្ធា បច្ឆិមាធំ ... ។ បេ ។ ផលសមា-
 បត្តិយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតាធំ ខន្ធាធំ អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 វដ្ឋនា សញ្ញាជនសម្បយុត្តាធំ ខន្ធាធំ អនន្តរវ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិ-
 មាធំ ឧទ្ធច្ចសហគតាធំ ខន្ធាធំ មោហស្ស ច

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្ត-
 រឫច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ ក្រោយ . . . ។ បេ ។ នៃផលស-
 មាបក្កិ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ
 គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ការពិចារណា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឫ-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង
 ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ វារជ្ជនា ឧទ្ធច្ចសហគតានំ
 ខន្ធានំ មោហាស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធា ច មោហោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតានំ ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា
 ច មោហោ ច បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ឧទ្ធច្ចសហគ-
 តស្ស មោហាស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ច សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច
 មោហោ ច បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ
 ខន្ធានំ មោហាស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ ការពិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ
គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ
គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
មោហៈ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ ពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តានៈ ដោយ
អនន្តរឃ្លច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ គឺ
ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរឃ្លច្ច័យ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត បញ្ញាវិញ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ឆន្ទា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត
 ឆន្ទស្ត អនន្តបដ្ឋយន បដ្ឋយន ន ។ សហ-
 ណាតបដ្ឋយន បដ្ឋយន ន ។ អញ្ញាបដ្ឋយន
 បដ្ឋយន ន ។ និស្សយបដ្ឋយន បដ្ឋយន ន ។

[៥០] សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ឆន្ទា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ត ឆន្ទស្ត ឧបនិស្សយបដ្ឋយន
 បដ្ឋយន អារម្មណ៍បនិស្សយន អនន្តបនិស្សយន
 បកត្តបនិស្សយន ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយន
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ខន្ទា សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត
 ខន្ទានំ ឧបនិស្សយបដ្ឋយន បដ្ឋយន ។ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ត ឆន្ទា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ត
 ឆន្ទស្ត ឧបនិស្សយបដ្ឋយន បដ្ឋយន អនន្តប-
 និស្សយន បកត្តបនិស្សយន ។ បេ ។ បកត្តប-
 និស្សយន សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ខន្ទា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ត ខន្ទានំ មោហស្ត ច ឧបនិស្សយបដ្ឋ-
 យន បដ្ឋយន ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ឆន្ទា
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ត
 ច ឆន្ទស្ត ឧបនិស្សយបដ្ឋយន បដ្ឋយន

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ត-
មត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៦ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៧ ។

[៥១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្ម-
ណូបនិស្ស័យ អនន្តូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
បកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាស
ចាកសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តូបនិស្ស័យ
និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រ-
កបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
ជនៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ឧទ្ធច្ចស-
 ហិតានំ ខន្ធនំ មោហាស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ឆម្មោ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧប-
 និស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ
 សីលំ . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ កាយិកំ
 ទុក្ខំ សេនាសនំ . . . មោហំ ឧបនិស្សាយ នានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ សន្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ មោហោ ច សន្ធាយ ។ បេ ។ វេល-
 សមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តា ឆម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស
 ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សាយ
 មាណំ ជញ្ជតិ ទិដ្ឋិ កណ្ណតិ សីលំ . . . ។ បេ ។
 បញ្ញំ កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក សញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ និងសេនាសនៈ . . . បុគ្គល អាស្រ័យ នូវមោហៈ ហើយ ឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ និងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមា- បត្តិ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្ស័យ- ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថប- និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា នូវកាយិកសុខ ។ បេ ។ នូវសេនាសនៈ . . .

សញ្ញាជនសម្បជញ្ញទុកេ បញ្ញាវិហ

មោហំ ឧបនិស្សយ វាលំ ហនតិ ។ បេ ។
 សន្និ កិន្តតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ មោហោ
 វាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធា
 ។ បេ ។ បញ្ញា កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ
 មោហោ ច ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ទន្ធានំ មោហាស្ស
 ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ឧទ្ធច្ចសហគតា ទន្ធា ច
 មោហោ ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តានំ ទន្ធានំ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

អាស្រ័យ នូវមោហៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 សទ្ធ ។ បេ ។ សេនាសនៈ នឹងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
 គឺ សទ្ធ ។ បេ ។ បញ្ញា កាយិកសុខ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 នឹងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈផង នៃ
 មោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
ត្ថបនិស្សយោ ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច
សញ្ញោជនវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស ច ឧប-
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តា
ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញោជនសម្ប-
យុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ឧទ្ធច្ចសហគតានំ
ខន្ធានំ មោហាស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៥២] សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មា សញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . ទិព្វេន ធម្មតា រូបំ
បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ រូបា-
យតនំ ធម្មវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញា-
ណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ធម្មាយតនំ ធម្មវិញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធដែល ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ និងមោហៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ និងធម៌ ដែលប្រាសចាក សញ្ញាជនៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធដែល ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

(៥២) ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . បុគ្គល ឃើញនូវរូបដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហា

កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តានំ ខន្ធនំ មោហស្ស ច បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារត្ត វាតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ សញ្ញាជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្ម-
 ណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថុ អារត្ត ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធនំ ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ វត្ថុ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធនំ មោហស្ស
 ច បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៥៣] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតា សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ខន្ធនំ បុរេជាតស្ស

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង នៃមោហៈផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន
 និងវត្ថុបុរេជាន ។ អារម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . បុគ្គល
 ត្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ រាគៈ ប្រាវព្វ នូវវត្ថុនោះ . . . ទោម-
 នស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
 បុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ អា-
 រម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី
 មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវវត្ថុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

[៥៣] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័-
 ជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ មន្ទា វ មោហោ វ បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ វ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្ម
 ធម្មា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា ទុទ្ធច្ចសហាតតា មន្ទា
 វ មោហោ វ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[៥៤] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 នវ អាវជ្ជនាបិ វុដ្ឋានម្បី នត្ថិ ។

[៥៥] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោ-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ចេតនា សញ្ញោជនសម្បយុត្តា-
 នំ មន្ទានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហាជាតា នាណាខណីកា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដែលកើតមុន ដោយបច្ច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយបច្ច្ឆាជាត-
 ប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី
 មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 បច្ច្ឆាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ខន្ធច្នះក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ ។

[៥៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយភាសនៃប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩
 ការពិចារណាក្តី ការចេញក្តី មិនមានទេ ។

[៥៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវាចា

សហជាតា សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានំ រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចសហកតា
 ចេតនា មោហស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នាវាខណ៌កា សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តកេ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច
 រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តកេ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 ឧទ្ធច្ចសហកតា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ មោ-
 ហស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកេ ធម្មោ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតា នាវាខណ៌កា ។ សហជាតា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកេ
 ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
 នាវាខណ៌កា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តកេ ចេតនា វិចារកានំ
 ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវរៈ

សហជាត គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តក្កក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កក្នុងផង នៃមោហៈ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត ចេតនា
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កក្នុងផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។
 ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៥៦] សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។

[៥៧] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជ-
នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ចត្តារិ ។ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។
យានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ ។ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ចត្តារិ ។ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធិ ។

[៥៨] សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោ-
ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ សញ្ញោជនវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជា-
តំ ។ សង្ខតំ ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោ-
ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ បុរេជាតំ វត្ថុ សញ្ញោជនសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មចិដិត អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៥៦] ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ១ ។

[៥៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ
 ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ៦ ។

[៥៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត និធិបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និធិបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់-
 បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត បញ្ញាវិហ

វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ត ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តស្ត ច ធម្មស្ត វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ^(១)
 បុរេជាតំ វត្ថុ ឧទ្ធច្ចសហកតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស
 ច វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តស្ត ធម្មស្ត វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

[៥៧] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ត ធម្មស្ត អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឯកំ បដិច្ចសទិសំ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ត ធម្មស្ត អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា សញ្ញាជ-
 នសម្បយុត្តោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាទំ អត្ថិប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧទ្ធច្ចសហកតា ខន្ធា មោហស្ស
 ចិត្តសមុដ្ឋាធានក្ខ រូបាទំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 បច្ឆាជាតា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

១ ម. ធម្មបរិ វិភិទ្ធិ ទិស្សតិ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវរៈ

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
 សញ្ញាជនៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

(៩៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ១ ដូច
 គ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបច្ចាជាត ។ ឯសហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ឆម្មោ សញ្ញោជនសម្ប-
 យុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ
 ឯកោ ខន្ធោ តិល្លាន្នំ ខន្ធោនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ
 រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធោ ...
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខន្ធោ តិល្លាន្នំ ខន្ធោនំ
 មោហស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ សញ្ញោជន-
 វិប្បយុត្តោ ឆម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ ។ វិត្តារេតតំ ។
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធោនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារត្ត
 រកោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តានំ ខន្ធោនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធទ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធទ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធទ ...
ខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធទ ផង នៃមោហៈផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធទ ... ។ ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ
និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ ធម៌
ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ
. . . នូវវិត្ត បុគ្គល គ្រេកអរ រីករាយ ពតៈ
. . . ប្រាជ្ញា នូវវិត្តនោះ ទោមនស្ស កើតឡើង វិត្ត ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិរា

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ឆន្ទោ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
 ស្ស ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ស រូបានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 អារត្ត ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច
 ឧប្បជ្ជន្តិ វត្ថុ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស
 ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ
 ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ
 ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 ឯកោ ខន្ធា ច មោហោ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទន្តិយំ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប-
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និវបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ទ្វិវចក្ខុ
 . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រាជ្ញា ទ្វិវចក្ខុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និវបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែល
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

សហជាតា សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ច មោហោ
 ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច មោហោ
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច វត្ថុ ច មោហាស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធ ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ច កតធឿន្តារោ អាហារោ ច
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
 ជាតា សញ្ញោជនសម្បយុត្តា ខន្ធ ច រូបជីវិត្ត្រ័យញ្ច
 កដត្តារូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញោជន-
 សម្បយុត្តា ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តា ច ធម្មា
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខន្ធ
 ច មោហោ ច តិណ្ណំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ ... សហ-
 ជាតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខន្ធ ច វត្ថុ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី មោហៈក្តី
 ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជនរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី វត្ថុ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី កតាទិវិណ្ឌរាហាវក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈក្តី រូបវិភិត្តិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោ-
 ហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្តិ-
 ប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី វត្ថុក្តី

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

តិណ្ឌំ ខន្ធានំ មោហស្សំ ធន អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ ខន្ធា . . . ។ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិភតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៦០] ហេតុយា ធន អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា បញ្ច អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អត្តាបត្តោ ធន ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសវនេ នវ
 កេច្ឆេ ចត្តារិ វិចាគេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្ធិយេ
 ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មគ្គេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ
 ធន វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិភតេ
 នវ អវិភតេ នវ ។

[៦១] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញាជ-
 នសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាករៈ

ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃមោហៈផង ដោយអត្ថបច្ច័យ ខន្ធ ២
... ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតបច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតបច្ច័យ ។

[៦០] ក្នុងហេតុបច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណបច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាបច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតបច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអញ្ញាបច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយបច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតបច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនបច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងកម្មបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកបច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងអាហារបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្ប-
យុត្តបច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតបច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិតតបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណបច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញា-
 ជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ច សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ ធម្មោ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញោជនវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង
 នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញា-
 ជនៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
 ជនៈ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តក្កោ បញ្ញាវិហ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឫរជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្មា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្ម សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្ម
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឫរជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ធម្ម សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្ម ធម្មា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោ ធម្ម
 សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្ម ធម្មា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ចាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោ ធម្ម សញ្ញាជនវិប្បយុត្តោ ធម្ម ធម្មា សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តស្ស ធម្ម សញ្ញាជនវិប្បយុត្តស្ស ធម្ម
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលព្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលព្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ដែលព្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ដែលប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលព្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលព្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 បច្ចុប្បជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែល
 ព្រាសចាកសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជ-
 នៈផង នៃធម៌ ដែលព្រាសចាកសញ្ញាជនៈផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៦២] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សត្វត្ថ
នវ នោវិគតេ នវ នោអវិគតេ នវ ។

[៦៣] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឆ ។
សន្និទ្ធីតំ ។ ... នសមនន្តរេ ឆ នអញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ
នឧបនិស្សយេ ឆ ។ សន្និទ្ធីតំ ។ ... នមក្កេ ឆ
នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ តីណី នោនត្ថយា ឆ
នោវិគតេ ឆ ។

[៦៤] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ... អធិ-
បតិយា បញ្ច អនុលោមបទានិ កណ៌តញ្ញានិ ...
អវិគតេ នវ ។

សញ្ញោជនសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញោជនសញ្ញោជនិយទុកេ

បដិច្ចវិវា

[៦៥] សញ្ញោជនញ្ញោវ សញ្ញោជនិយញ្ញោ ធម្មំ
បដិច្ច សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញោជនិយោច ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៦២] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងចដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[៦៣] ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
នអពាមពាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនសម្បយុត្តប្ប-
ដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៦ ។

[៦៤] ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ . . . ព្រោះ
នហេតុប្បដ្ឋាយ ក្នុងនធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ អនុលោមបទ បណ្ឌិត
គប្បីរាប់ចុះ . . . ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនីយទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[៦៥] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនីយទុកេ បដិច្ចវិហ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញាជនំ បដិច្ច
 ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។
 សញ្ញាជនលោក្ខេសញ្ញាជនីយញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនិយោចេវ លោកសញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ទន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ញ រូបំ ។ សញ្ញាជនលោក្ខេសញ្ញា-
 ជនីយញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនលោក្ខេសញ្ញាជ-
 និយោ ច សញ្ញាជនិយោ ចេវ លោកសញ្ញាជនោ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមរាគសញ្ញាជនំ
 បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ សម្បយុត្ត-
 កា ច ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ញ រូបំ ចក្កំ ។ សញ្ញា-
 ជនីយលោក្ខេសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញា-
 ជនិយោចេវ លោកសញ្ញាជនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនីយលោក្ខេ លោកសញ្ញាជនំ
 ឯកំ ទន្ធា បដិច្ច តយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ញ រូបំ
 ទ្វេ ទទ្វេ . . . បដិសន្ធិ យាវ មហាក្ខតា ។
 សញ្ញាជនីយលោក្ខេ លោកសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនលោក្ខេសញ្ញាជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនិយទុកៈ បដិច្ចវិរា.

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈ និងអវិជ្ជា-
 សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ បណ្ឌិត គប្បី
 ចង់ ជាចក្កៈចុះ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។
 ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក្កី ធម៌ ជាប្រ-
 យោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្កី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្នយ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈក្កី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្កី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ចក្កៈ ។
 ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ព្យា ក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ក្កី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិ ដកបដល់ពួកមហាក្កត ។
 ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈទាំងប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនិយោទេវ នោចសញ្ញាជនេ
 ខន្ធ បដិច្ច សញ្ញាជនា ។ សញ្ញាជនិយោទេវ នោ-
 ចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោទេវ សញ្ញា-
 ជនិយោច សញ្ញាជនិយោទេវ នោចសញ្ញាជនា ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនិយោទេវ-
 នោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 សញ្ញាជនា ច ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ន្ទ ខន្ធ ... ។
 សញ្ញាជនោទេវ សញ្ញាជនិយោ ច សញ្ញាជនិយោទេវ-
 នោចសញ្ញាជនោ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោទេវ-
 សញ្ញាជនិយោច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កាមរាគសញ្ញាជនោ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
 និដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ ។ សញ្ញា-
 ជនោទេវ សញ្ញាជនិយោ ច សញ្ញាជនិយោទេវ នោចស-
 ញ្ញាជនោ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនិយោទេវ នោច-
 សញ្ញាជនោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញា-
 ជនិយោទេវ នោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធន្ទ សញ្ញា-
 ជនេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសព្វោជនៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈ តែមិនមែនជាសព្វោជនៈ ។ ធម៌ ជា
 សព្វោជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍
 ដល់សព្វោជនៈ តែមិនមែនជាសព្វោជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈ តែមិនមែនជាសព្វោជនៈ ទើបកើតឡើង

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ពួកសព្វោជនៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈ តែមិនមែនជា
 សព្វោជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាសព្វោជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សព្វោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសព្វោជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍
 ដល់សព្វោជនៈផង នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈ តែមិន
 មែនជាសព្វោជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិ-
 សព្វោជនៈក្តី អវិជ្ជាសព្វោជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសព្វោជនៈផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សព្វោ-
 ជនៈ តែមិនមែនជាសព្វោជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសព្វោជនៈ ទាំង
 ជាប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈផង នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សព្វោជនៈ
 តែមិនមែនជាសព្វោជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាប្រយោជន៍
 ដល់សព្វោជនៈ តែមិនមែនជាសព្វោជនៈផង នូវពួកសព្វោជនៈផង

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ចវិញ

ទ្វេ ទ្វេ . . . ។ សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក នាងសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ច
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក
 នាងសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្ប-
 ដិច្ច ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក នាងសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក ឯក
 ទុក្ខកាមរាគសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ច តាម ទុក្ខ
 ទុក្ខសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក អវិជ្ជាសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក វិជ្ជាសម្បយុត្តទុក រូប
 ទ្វេ ទ្វេ . . . បដិច្ច ពន្លឺត្រង់ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក
 បដិច្ចទុក្ខកាមរាគសម្បយុត្តទុក ឯក ឯក វិជ្ជាសម្បយុត្តទុក ឯក
 នាងសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ច លោក្ខន្ត ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក និមិត្ត ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក

បដិច្ចវិញ

[៦៦] សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក
 បដិច្ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក
 បដិច្ច ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដិច្ច កាមរាគសញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ច ទុក្ខកាមរាគសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិច្ច

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈផង

នូវធម៌ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈផង នូវខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ ទុកៈនេះឯង វៀរលែងតែលោកុត្តរទុកៈចេញ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ ដូចបឋមទុកៈក្នុងសញ្ញាជនៈតាចក្កៈចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាទេ ។

ចប់ សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៦៦] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនេ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធ ។ សញ្ញាជនោវេ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 សញ្ញាជនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាម-
 រាគសញ្ញាជនំ បដិច្ច ទិដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញា-
 ជនំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តោវេ នោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោវេ នោចសញ្ញា-
 ជនំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... ។
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោវេ នោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 សញ្ញាជនេ ខន្ធ បដិច្ច សញ្ញាជនោ ។ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោវេ នោចសញ្ញាជនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញាជនោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន អាស្រ័យ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ។
ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
សញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈក្តី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន
ក្តី អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
ជាសញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិន
មែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក បដិព្វវិហ

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តភោគ-
 លោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយា ខន្ធា
 សញ្ញាជនា ច ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ សញ្ញាជនភោ-
 គសញ្ញាជនសម្បយុត្តភោគ សញ្ញាជនសម្បយុត្តភោគ-
 លោចសញ្ញាជនភោគ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនលោច
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា តាមរាគសញ្ញាជនភោគ សម្បយុត្តភោគ ច
 ខន្ធេ បដិច្ច និដ្ឋិសញ្ញាជនំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ចក្កំ ។
 សញ្ញាជនភោគសញ្ញាជនសម្បយុត្តភោគ សញ្ញាជន-
 សម្បយុត្តភោគ លោចសញ្ញាជនភោគ ធម្មំ បដិច្ច
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តោច លោចសញ្ញាជនា ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនសម្បយុត្តភោគ-
 លោចសញ្ញាជនំ ឯកំ ខន្ធភ្ន សញ្ញាជនេ ច បដិច្ច
 តយា ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ . . . ។ សញ្ញាជនភោគសញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តភោគ សញ្ញាជនសម្បយុត្តភោគ លោច
 សញ្ញាជនភោគ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនលោចសញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តោច សញ្ញាជនសម្បយុត្តោច លោច-
 សញ្ញាជនា ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវាៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព ភ្នំ ពួកសញ្ញាជនៈភ្នំ
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
 សញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
 សញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋសញ្ញា-
 ជនៈភ្នំ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភ្នំ អាស្រ័យ នូវកាមរាគសញ្ញាជនៈផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចក្កៈ ។ ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញា-
 ជនៈផង នូវពួកសញ្ញាជនៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ
 ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈភ្នំ ធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
 មិនមែនជាសញ្ញាជនៈភ្នំ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំង
 ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ពា ភី ទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈភី អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈភី អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង នូវ
 កាមរាគសញ្ញាជនៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ចក្កៈ ។

[៦៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៦៨] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវវិចិ-
 កិច្ចាសញ្ញាជនៈ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិកិច្ចា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិច្ចា ។ ធម៌ ជា
 សញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យនូវធម៌ ជាសញ្ញា-
 ជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នូវធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
 តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិវា

វិចិត្តាសញ្ញាជនញ្ញា សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
អវិជ្ជាសញ្ញាជនំ ។

[៦៩] នហេតុយា តីណំ នអធិបតីយា នវំ
នច្យុរជាតេ នវំ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ
នកម្មេ តីណំ នវិចារកេ នវំ នវិប្បយុត្តេ នវំ ។

ឯវំ ឥតេរ ទ្វេ កណាធាបិ សហជាតវារោបិ កា-
តព្វោ បច្ចយវារោបិ និស្សយវារោបិ សំសដ្ឋ-
វារោបិ សម្បយុត្តវារោបិ បដិច្ចវាវសនិសា(១) ។

បញ្ញាវិវា

[៧០] សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា-
ច ធម្មោ សញ្ញាជនស្សចេវ សញ្ញាជនសម្ប-
យុត្តស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ កា-
មរាគសញ្ញាជនំ និដ្ឋិសញ្ញាជនស្ស អវិជ្ជាសញ្ញាជ-
នស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។ សញ្ញា-
ជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តាច ធម្មោ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្សចេវ ធម្មោ សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តាច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិវរៈ

គឺ អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រសញ្ញាជនៈផង នូវពួក
សម្បយុត្តកក្កនផង ។

[៦៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើយ៉ាងនេះចុះ បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំ-
សង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[៧០] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ កាមរាគសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋសញ្ញាជនៈផង នៃ
អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ចក្កៈ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ
ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាសញ្ញា-
ជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តោច ធម្មា សញ្ញាជនស្សចេវ សញ្ញាជ-
នសម្បយុត្តស្សច សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្សចេវ នោច-
សញ្ញាជនស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
កាមរាគសញ្ញាជនំ^(១) ទិដ្ឋិសញ្ញាជនស្ស អវិជ្ជា-
សញ្ញាជនស្ស សម្បយុត្តកានំ ។ ឧទ្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។

[៧០] សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តា-
ច ធម្មា សញ្ញាជនស្សចេវ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ស-
ច ធម្មស្ស អាមុលាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជ-
នេ អាមុ សញ្ញាជនា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ កាតតំ
សញ្ញាជនេ អាមុ សញ្ញាជនសម្បយុត្តាចេវ នោច-
សញ្ញាជនា ឧទ្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ កាតតំ
សញ្ញាជនេ អាមុ សញ្ញាជនា ច សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តា ច ឧទ្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សញ្ញាជន-
សម្បយុត្តាចេវ នោចសញ្ញាជនោ ធម្មា សញ្ញា-
ជនសម្បយុត្តស្សចេវ នោចសញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃ
ធម៌ប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ កាមរាគសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋិសញ្ញាជនៈ និង
អវិជ្ជាសញ្ញាជនៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៧១] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកសញ្ញាជនៈ ប្រារព្ធ នូវពួកសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកខន្ធ ប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ប្រារព្ធ នូវពួកសញ្ញាជនៈ
ទើបកើតឡើង ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ពួកសញ្ញាជនៈក្តី ពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ប្រារព្ធ នូវពួកសញ្ញាជនៈ ទើបកើត
ឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទ្រព្យ បញ្ញាវិហារ

អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្ត-
 ទ្រព្យនោចសញ្ញាជនេន ខន្ធ អារត្ត សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តាទ្រព្យនោចសញ្ញាជនា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សញ្ញា-
 ជនសម្បយុត្តាទ្រព្យនោចសញ្ញាជនា ធម្មា សញ្ញា-
 ជនស្ម័នោសញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ម័ន ធម្មស្ម័ន អា-
 រម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តទ្រព្យ-
 នោចសញ្ញាជនេន ខន្ធ អារត្ត សញ្ញាជនា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ។ សញ្ញាជនសម្បយុត្តាទ្រព្យនោចសញ្ញាជនា
 ធម្មា សញ្ញាជនស្ម័នោសញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ម័ន
 សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ម័នោច នោចសញ្ញាជនស្ម័ន
 ធម្មស្ម័ន អារម្មណ៍ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តទ្រព្យនោចសញ្ញាជនេន ខន្ធ អារត្ត សញ្ញាជនា
 ច សញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សញ្ញា-
 ជនោចសញ្ញាជនសម្បយុត្តា ច សញ្ញាជនសម្ប-
 យុត្តាទ្រព្យនោចសញ្ញាជនា ច ធម្មា សញ្ញាជនស្ម័ន-
 ោចសញ្ញាជនសម្បយុត្តស្ម័ន ធម្មស្ម័ន អារម្មណ៍ប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ភីណិ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បជន្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញា-
ជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
សញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ
ពួកសញ្ញាជនៈ ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
សញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ
ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ
តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសញ្ញា-
ជនៈក្តី ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ។
ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រ-
កបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ ការមូលាប្បច្ច័យ
គឺ មានវិរៈ ព្យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[៧២] សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោច
 ធម្មា សញ្ញោជនស្បចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្បច
 ធម្មស្ប អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 តីណំ ។ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញោជនោ
 ធម្មា សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្បចេវ នោចសញ្ញោជ-
 នស្ប ធម្មស្ប អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ តីណំ ។ ឥមាសុ តីសុបិ
 បញ្ញាសុ អារម្មណាធិបតិបិ សហជាតាធិបតិបិ កា-
 តញ្ច ។ សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោច
 សញ្ញោជនសម្បយុត្តោចេវ នោចសញ្ញោជនោ ច ធម្មា
 សញ្ញោជនស្បចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្បច ធម្មស្ប
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណំ ។

[៧៣] សញ្ញោជនោចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តោ-
 ច ធម្មា សញ្ញោជនស្បចេវ សញ្ញោជនសម្បយុត្តស្ប-
 ច ធម្មស្ប អនន្តរវច្ចយេន បច្ចយោ នវំ និដ្ឋា-
 នាករណំ វិភជនា នត្ថំ អារម្មណាសទីសា ។
 សអនន្តរវច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។ សហជាតវច្ច-
 យេន បច្ចយោ នវំ ។ អញ្ញាមញ្ញាវច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[៧២] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។ ការមូណាធិបតិក្តី សហជាតាធិបតិក្តី បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ ក្នុងបញ្ញាទាំង ៣ នេះផងចុះ ។ ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែន
 ជាសញ្ញាជនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកប
 ដោយសញ្ញាជនៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។

[៧៣] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាទេ ទាំងការ
 ចែក ក៏មិនមាន ដូចគ្នានឹងការមូណាប្បច្ច័យដែរ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអក្កាមញ្ញប្បច្ច័យ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវារោ

នវ ។ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ អារម្មណនយេន
 កាតញ្ច ។ អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[៧៤] សញ្ញាជនសម្បយុត្តោចេវនោចសញ្ញា-
 ជនោ ធម្មោ សញ្ញាជនសម្បយុត្តស្សចេវនោច-
 សញ្ញាជនស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។
 វត្ថុប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។ ឈានប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ តីណី ។ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ ។ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ ។ នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ វិកតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នវ ។ អវិកតប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[៧៥] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ អធិបតិ-
 យា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ (បច្ច័យទាំងឡាយ)
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយការម្សាន្តយថុះ ។ ជាបច្ច័យ ដោយការសវន-
ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[៧៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែមិនមែនជា
សញ្ញាជនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ តែ
មិនមែនជាសញ្ញាជនៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។
ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥត្តិប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។
ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អវិតតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។

[៧៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្សាន្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្តាមញ្ញេ នវំ និស្សយេ នវំ ឧបនិស្សយេ នវំ
 អាសវនេ នវំ កក្កេ តីណិ អាហារេ តីណិ
 ឥន្ទ្រិយេ តីណិ ឈានេ តីណិ មគ្គេ នវំ សម្ម-
 យុត្តេ នវំ អត្ថិយា នវំ នត្ថិយា នវំ វិគតេ នវំ
 អវិគតេ នវំ ។

[៧៦] សញ្ញាជនោចេវ សញ្ញាជនសម្មយុត្តោ ច
 ធម្មោ សញ្ញាជនស្សចេវ សញ្ញាជនសម្មយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សង្ខតំ ។ ឃំ នវំ បញ្ញា កាតញ្ច តីសុយេវ
 បទេសុ បរិវត្តតញ្ច នាណាខណិកា នត្ថំ ។

[៧៧] នហេតុយា នវំ នអារម្មណេ នវំ សព្វត្ថ
 នវំ នោអវិគតេ នវំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កងអកោមពោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 កងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ កងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងអត្ថប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ កងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង
 អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[៧៦] ធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាសញ្ញាជនៈ ទាំងប្រកបដោយសញ្ញាជនៈ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រែ ។ បញ្ញាទាំង ៧ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ (បច្ច័យទាំងឡាយ) បណ្ឌិត គប្បីឲ្យប្រែប្រួល
 ក្នុងបទទាំង ៣ ឯនានាខណ៌កៈ មិនមានឡើយ ។

[៧៧] កងនិហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កងនិការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ កងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ កងនោអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកេ បដិច្ចវិវា

[៧៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ។
 សង្ខតំ ។ ... នសមនន្តរេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ
 ភីណិ នបុរេជានេ ភីណិ ។ សង្ខតំ ។ ... នមត្ត
 ភីណិ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ នោ-
 នត្តយា ភីណិ នោវិតតេ ភីណិ ។

[៧៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
 អនិបតិយា នវ អនុលោមបទានិ កាតញ្ចានិ ...
 អវិតតេ នវ ។

សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកំ
 បដិច្ចវិវា

[៨០] សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ សញ្ញាជនិយំ នម្មំ
 បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្បយុត្តេ សញ្ញាជនិយោ នម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ សញ្ញា-
 ជនិយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានក្ខ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិ

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៧៨] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ
៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៧៩] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ពួកអនុលោមបទ បណ្ឌិត គប្បី-
ធ្វើចុះ . . . ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៨០] ធម៌ប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
ជនៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ តែជាប្រយោជន៍
ដល់សញ្ញាជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ
តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ នូវខន្ធ ២ . . . មានបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យាវ អសញ្ញាសត្តា មហាភ្នតា ។ សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តំ អសញ្ញាជនិយំ ធម្មំ បដិច្ច សញ្ញាជនវិប្ប-
 យុត្តោ អសញ្ញាជនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា សញ្ញាជនវិប្បយុត្តំ អសញ្ញាជនិយំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ សញ្ញាជន-
 វិប្បយុត្តំ អសញ្ញាជនិយំ ធម្មំ ... ។ ទ្វេ បញ្ញា កា-
 តញ្ញា ។ ឥមំ ទុកំ ច្ចុឡន្តរទុកេ លោកិយទុក-
 សទិសំ និព្វានាការណំ ។

សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គន្ធទុកំ

បដិច្ចវិញ

[៨០] គន្ធិ ធម្មំ បដិច្ច កន្លោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយគន្ធិ បដិច្ច
 អភិជ្ឈា កាយកន្លោ អភិជ្ឈា កាយគន្ធិ បដិច្ច សីលព្វ-
 តបរាមាសោ កាយកន្លោ ឥន្ទសច្ចាភិនិវេសំ កាយគន្ធិ
 បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្លោ អភិជ្ឈា កាយគន្ធិ បដិច្ច
 ឥន្ទសច្ចាភិនិវេសោ កាយកន្លោ ។ គន្ធិ ធម្មំ បដិច្ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ និងពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញា-
 ជនៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ នូវ
 ខន្ធ ២ . . . ។ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកសញ្ញាជនៈ ទាំងមិនជា
 ប្រយោជន៍ដល់សញ្ញាជនៈ . . . ។ បញ្ញា ទាំង ២ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ទុកៈនេះ ដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរទុកៈ
 ដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ៗ គ្នាទេ ។

ចប់ សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ ។

គិន្តទុកៈ

បដិប្បវាទៈ

[៨១] គន្ធធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងដោតក្រង) អាស្រ័យ នូវគន្ធុ-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ធុ អាស្រ័យ
 នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធុ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធុ អាស្រ័យ
 នូវអភិជ្ឈកាយគន្ធុ អភិជ្ឈកាយគន្ធុ អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសច្ចាភិក្ខុវេស-
 កាយគន្ធុ (កាយគន្ធុ គឺសេចក្តីប្រកាន់មាំ ថានេះជារបស់ពិត) ឥទ្ធិ-
 សច្ចាភិក្ខុវេសកាយគន្ធុ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ធុ (ទើបកើត
 ឡើង) ។ នោគន្ធុធម៌ (ធម៌ មិនមែនជាគ្រឿងដោតក្រង) អាស្រ័យ

គន្ថកំ បដិព្វវិហា

លោកន្តោ ឆម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្តោ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ កន្តំ ឆម្មំ
 បដិច្ច កន្តោ ច លោកន្តោ ច ឆម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តំ បដិច្ច អភិជ្ឈា-
 កាយកន្តោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ចក្កំ ។ លោកន្តំ ឆម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ឆម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ...
 បដិសន្ធិត្តយោ ខន្ធា បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា
 ឯកំ មហាក្ខតំ ... ។ លោកន្តំ ឆម្មំ បដិច្ច កន្តោ
 ឆម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្តោ ខន្ធា បដិច្ច
 កន្តោ ។ លោកន្តំ ឆម្មំ បដិច្ច កន្តោ ច លោកន្តោ ច
 ឆម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា កន្តោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ... ។
 កន្តញ្ច លោកន្តញ្ច ឆម្មំ បដិច្ច កន្តោ ឆម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តញ្ច សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធា បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ចក្កំ ។

ធន្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវគន្ធបិដ្ឋិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កដន្ត
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ធបិដ្ឋិ (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ធបិដ្ឋិ
 នៅគន្ធបិដ្ឋិ អាស្រ័យ នូវគន្ធបិដ្ឋិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ធទ័យ ពួកសម្បយុត្តកក្កដន្ត ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធទ័យ (ទើបកើតឡើង) (បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នៅគន្ធបិដ្ឋិ អាស្រ័យ នូវនៅគន្ធបិដ្ឋិ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្ធទ័យ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវ
 មហាក្ខត ១ . . . (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ធបិដ្ឋិ អាស្រ័យ នូវ
 នៅគន្ធបិដ្ឋិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ គន្ធទ័យ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធទ័យ (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ធបិដ្ឋិ នៅគន្ធបិដ្ឋិ
 ក្តី អាស្រ័យ នូវនៅគន្ធបិដ្ឋិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ផង ពួកគន្ធទ័យ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិន
 មែនជាគន្ធទ័យ នូវខន្ធ ២ . . . (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ធបិដ្ឋិ អាស្រ័យ
 នូវគន្ធបិដ្ឋិផង នូវនៅគន្ធបិដ្ឋិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 អភិជ្ឈកាយគន្ធទ័យ អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ធទ័យ នូវពួក
 សម្បយុត្តកក្កដន្ត (ទើបកើតឡើង) (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ជាចក្កៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្លែង លោកន្លែង ធម្មំ បដិច្ច លោកន្លែង ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្លែង ឯកំ ខន្ធកា កន្លែង
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... ។ កន្លែង លោកន្លែង ធម្មំ បដិច្ច កន្លែង ធម្មា
 លោកន្លែង ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា លោកន្លែង
 ឯកំ ខន្ធកា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្លែង បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា អភិជ្ឈា កាយកន្លែង ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ធម្មំ ។ សន្និទ្ធី ។ អារម្មណប្បដ្ឋយា
 អវិកតប្បដ្ឋយា ។

[៨២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ សព្វត្ថេ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 នវ អវិកតេ នវ ។

[៨៣] លោកន្លែង ធម្មំ បដិច្ច លោកន្លែង ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ លោកន្លែង ឯកំ
 ខន្ធថំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ឆសហគតេ ខន្ធថំ បដិច្ច
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ឆសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោគន្ធទិមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធទិមិផង នូវនោគន្ធទិមិផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះផង នូវភក្តិគន្លះផង នូវខន្ធ ២ . . . (ទើប
 កើតឡើង) ។ គន្ធទិមិក្តី នោគន្ធទិមិក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ធទិមិផង
 នូវនោគន្ធទិមិផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 អភិជ្ឈកាយគន្លះផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជា
 គន្លះផង នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង នូវខន្ធ ២ . . . (ទើប
 កើតឡើង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ព្រោះអារម្មណប្បដ្ឋយ ព្រោះអវិគតប្បដ្ឋយ ។

[៨២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[៨៣] នោគន្ធទិមិ អាស្រ័យ នូវនោគន្ធទិមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បដ្ឋិ-
 សន្និ រហូតដល់ពួកអសព្វញ្ញ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
 ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា
 ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ (ទើបកើតឡើង) ។

(៨៤) កន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា កន្ថេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ លោកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា លោកន្ថេ ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ កន្ថេ លោកន្ថេ ធម្មំ បដិច្ច លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា កន្ថេ ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធី ។ នអធិបតិប្បច្ចយា នវំ ។ នអនន្តរប្បច្ចយា តីណិ ។ នសមនន្តរប្បច្ចយា តីណិ ។ នអញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយា តីណិ ។ នឧបនិស្សយប្បច្ចយា តីណិ ។

(៨៥) កន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច កន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរោជិតប្បច្ចយា អរូបេ ឥន្ទ្រសន្ធាភិណ្ឌេសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្តោ អភិជ្ឈា កាយកន្ថំ បដិច្ច ឥន្ទ្រសន្ធាភិណ្ឌេសោ កាយកន្តោ ។ អរូបេ សីលព្វតបរាមាសោ នត្ថិ ឯវំ នវំ បញ្ញា កាតញ្ច ។ នបុរោជិតប្បច្ចយា នវំ ។ នអាសេវនប្បច្ចយា នវំ ។ នកម្មប្បច្ចយា តីណិ ។ នវិបាកប្បច្ចយា នវំ ។

ធនុទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៨៤] នោគន្ធមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកគន្ធនៈ (ទើប
 កើតឡើង) ។ នោគន្ធមិ អាស្រ័យ នូវនោគន្ធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធនៈ (ទើបកើតឡើង) ។
 នោគន្ធមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធមិផង នូវនោគន្ធមិផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកគន្ធនៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង (ទើបកើតឡើង) ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ព្រោះនអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ព្រោះនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។

[៨៥] គន្ធមិ អាស្រ័យ នូវគន្ធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ធនៈ អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសច្ចាភិនិវេស-
 កាយគន្ធនៈ ឥទ្ធិសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ធនៈ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ធនៈ
 ក្នុងអរូប (ទើបកើតឡើង) ។ ក្នុងអរូប មិនមានសីលពូតបរាមាសៈទេ
 ប្រស្នាទាំង ៩ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។ ព្រោះនបច្ច្នាជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ព្រោះនអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
 ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នអាហារប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ នឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយា ឯកំ ។
 នឈានប្បដ្ឋយា ឯកំ ។ នមគ្គប្បដ្ឋយា ឯកំ ។
 នសម្មយុត្តប្បដ្ឋយា តីណិ ។ នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយា នវំ ។
 នោនត្តិប្បដ្ឋយា តីណិ ។ នោវិគតប្បដ្ឋយា តីណិ ។

[៨៦] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា នវំ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរោជាតេ នវំ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ
 នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវំ នអាហារេ ឯកំ
 នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ
 នសម្មយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ នវំ នោនត្តិយា
 តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

[៨៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ...
 នអធិបតីយា នវំ ឯកំ កណេតតំ ។

[៨៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ...
 អនន្តរេ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនេអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ព្រោះនេឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ។ ព្រោះនេឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ព្រោះនេមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។ ព្រោះនេសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះនេវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ព្រោះនេនោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ព្រោះ
នេវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៦] ក្នុងនេហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនេការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនេអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនេអនន្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនេសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនេអកាមតាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនេឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនេបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនេបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនេអាសវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនេកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនេវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនេអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនេឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនេឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនេមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនេសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនេវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនេនោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនេវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[៨៧] ក្នុងនេការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនេអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត តប្បិកបំ យំនេះចុះ ។

[៨៨] ក្នុងនេការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនេអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនេវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ធនុកំ បច្ចយវិវា

សហជាតវារោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បច្ចយវិវា

[៨៧] កន្លែង ធនុកំ បច្ចយា កន្លោ ធនោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ បដិច្ចសនិសោ ។ នោកន្លែង ធនុកំ
 បច្ចយា នោកន្លោ ធនោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នោកន្លែង ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ
 បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធោ ឯកំ មហាក្ខតំ ...
 វត្ថុំ បច្ចយា នោកន្លោ ខន្ធោ ។ នោកន្លែង ធនុកំ បច្ចយា
 កន្លោ ធនោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោកន្លេ ខន្ធេ
 បច្ចយា កន្លោ វត្ថុំ បច្ចយា កន្លោ ។ នោកន្លែង ធនុកំ
 បច្ចយា កន្លោ ច នោកន្លោ ច ធនោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា នោកន្លែង ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ
 កន្លោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... វត្ថុ
 បច្ចយា កន្លោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ កន្លញ្ច
 នោកន្លញ្ច ធនុកំ បច្ចយា កន្លោ ធនោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំកាយកន្លញ្ច សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធេ បច្ចយា អភិជ្ឈា កាយកន្លោ

គន្ថទុក្ខៈ បច្ចយវិវរៈ

សហជាតវរៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។

បច្ចយវិវរៈ

[៨៧] គន្ថធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវរៈដែរ ។ នោគន្ថ-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោគន្ថធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុប្បាទរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែន
 ជាគន្ថៈ នឹងខន្ធ ២ . . . កងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ នឹងមហាក្ខត ១ . . . ពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ថធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោគន្ថធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ពួកគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ (ទើប
 កើតឡើង) ។ គន្ថធម៌ក្តី នោគន្ថធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នោគន្ថធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ពួកគន្ថៈផង ចិត្តស-
 មុប្បាទរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្ថៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ពួក
 គន្ថៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ (ទើបកើតឡើង) ។
 គន្ថធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថធម៌ផង នឹងនោគន្ថធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងសីលព្វតបរាមា-
 សកាយគន្ថៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ)

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

ចក្កំ សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តេវ វត្ថុញ បច្ចយា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ចក្កំ ។ កន្តេវ លោកន្តេវ ធម្មំ
 បច្ចយា លោកន្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធឯ កន្តេ ច បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា... កន្តេ ច
 វត្ថុញ បច្ចយា លោកន្តោ ខន្ធា ។ កន្តេវ លោកន្តេវ
 ធម្មំ បច្ចយា កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា លោកន្តំ ឯកំ ខន្ធឯ សីលព្វតបរា-
 មាសំ កាយកន្តេវ បច្ចយា តយោ ខន្ធា អភិជ្ឈា-
 កាយកន្តោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា...
 ចក្កំ សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្តេវ វត្ថុញ បច្ចយា
 អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ចក្កំ ។

[៩០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អវិកតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ អភិជ្ឈកាយគន្លះ ពឹងផ្អែក នឹងសីលព្វតបរាមា-
 សកាយគន្លះផង នឹងវត្ថុផង (ទើបកើតឡើង) (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យ
 ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោគន្ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធម៌ផង នឹងនោគន្ធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះផង នឹងពួកគន្លះផង នឹងខន្ធ ២
 . . . ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លះ ពឹងផ្អែក នឹងពួកគន្លះផង នឹងវត្ថុផង
 (ទើបកើតឡើង) ។ គន្ធម៌ក្តី នោគន្ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធម៌ផង
 នឹងនោគន្ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ផង
 អភិជ្ឈកាយគន្លះផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែន
 ជាគន្លះផង នឹងសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង នឹងខន្ធ ២ . . . (បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ អភិជ្ឈកាយគន្លះក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង នឹងវត្ថុផង ទើបកើតឡើង
 (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។

[៩០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

ធនុកំ បច្ចយវារោ

[៩០] លោកន្នំ ធនុំ បច្ចយា លោកន្នោ ធន្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ លោកន្នំ ឯកំ
 ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធោ ... បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្វា ចក្កាយតនំ
 បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយ-
 វិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា លោកន្នោ ខន្ធោ
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធោ ច វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
 ហោ ។ សន្និទ្ធី ។

[៩២] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតិយា នវំ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

[៩៣] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ ...
 នអធិបតិយា នវំ លោវិតតេ តីណិ ។

[៩៤] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ឯកំ ...
 អវិតតេ ឯកំ ។ ជិស្សយវារោមិ បច្ចយវារសនិ-
 សោវ ។ សំសជ្ជវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ នវំ បញ្ញា
 កាតញ្ច រូបំ នត្ថំ ។

ធនុទុក្ខៈ បច្ចយវិរៈ

[៩១] នោគន្ធគមី ពឹងផ្អែក នឹងនោគន្ធគមី ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋន ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លោះ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ រហូត
 ដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចកវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លោះ ជា
 អហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង (ទើបកើតឡើង) ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៩២] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
 យ៉ាងនេះចុះ ។

[៩៣] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ។

[៩៤] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
 . . . ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ។ សូម្បីនិស្សយវារៈ ក៏ប្រហែល
 គ្នានឹងបច្ចយវារៈដែរ ។ សំសង្ករវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ ឲ្យជាប្រសា ៩ ឯរូប មិនមានទេ ។

បញ្ញាវិវា

[៩៥] កន្លោះ ឆម្មោ កន្លែង ឆម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 កន្លោះ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លោះ ឆម្មោ
 នោកន្លែង ឆម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្លោះ
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លោះ ឆម្មោ
 កន្លែង ច នោកន្លែង ច ឆម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ កន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ កន្លោះនញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោកន្លោះ ឆម្មោ នោ-
 កន្លែង ឆម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោ-
 កន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូទានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។
 នោកន្លោះ ឆម្មោ កន្លែង ឆម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នោកន្លោះ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ កន្លោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោកន្លោះ ឆម្មោ កន្លែង
 ច នោកន្លែង ច ឆម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវរ្ទៈ

[៩៥] គន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ជាគន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃសម្បយុត្តកគន្ធទិដ្ឋិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 គន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជាគន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធទិដ្ឋិ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋិផង នៃនោគន្ធទិដ្ឋិ
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកកន្ធទិដ្ឋិ នៃពួកគន្ធទិដ្ឋិផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋិ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាគន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកកន្ធទិដ្ឋិ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិសន្ធិ ។ នោ-
 គន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែន
 ជាគន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ធទិដ្ឋិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នោ-
 គន្ធទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋិផង នៃនោគន្ធទិដ្ឋិផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ

គន្ថទុកំ បញ្ញាវិហា

លោកន្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កន្តានញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា កន្តស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្តោ ច លោកន្តោ ច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ កន្តានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា លោកន្តស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្តោ ច លោកន្តោ ច ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តោ ច លោកន្តោ ច
 ធម្មា កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ កន្តោ ច លោកន្តោ ច ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ កន្តានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៧៦] កន្តោ ធម្មា កន្តស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្តោ អារត្ត កន្តោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតតំ កន្តោ អារត្ត លោកន្តោ ខន្ធា-
 នំ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ កាតតំ កន្តោ អារត្ត កន្តោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ លោកន្តោ ធម្មា
 លោកន្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

ធនុទ្ទកៈ បញ្ញាវិរៈ

គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង
 នៃពួកគន្លងៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្លងៈ
 ក្តី នោគន្លងៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្លងៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ជាគន្លងៈផង ជានោគន្លងៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តៈ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្លងៈក្តី នោគន្លងៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោគន្លងៈ
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្លងៈផង ជានោគន្លងៈផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្លងៈក្តី នោគន្លងៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្លងៈផង
 នៃនោគន្លងៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្លងៈក្តី ជានោ-
 គន្លងៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង នៃពួកគន្លងៈផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៩៦] គន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃគន្លងៈ ដោយការមូលាប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ពួកគន្លងៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវពួកគន្លងៈ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លងៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាសាទ នូវពួកគន្លងៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ពួកគន្លងៈ
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវពួកគន្លងៈ ។
 នោគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្លងៈ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នាទំ . . . ភីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . តំ បច្ច-
 វេក្ខតិ ឬព្វេ សុចិណ្ឌានំ បច្ចវេក្ខតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា
 ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 តោត្រកុស្ស វោទានស្ស មក្កស្ស ដលស្ស អាវជ្ជនាយ
 អាវម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នោគន្ធី បហំនេ
 កិលេសេ . . . វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ ឬព្វេ
 . . . ចក្កំ . . . វត្ថំ នោគន្ធី ខន្ធម អនិច្ចតោ . . .
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កនា រូបំ បស្សតិ
 និព្វាយ ។ សោតនាតុយា សន្តំ សុណាតិ ចេតោបរិ-
 យញ្ញោណេន នោគន្ធិចិត្តសមដ្ឋិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ
 អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អា-
 តិញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស រូបា-
 យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស នោគន្ធា ខន្ធម វិនិវិជញ្ញាណស្ស ចេតោបរិ-
 យញ្ញាណស្ស ឬព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា-
 កម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ
 អាវម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោគន្ធី ជម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ទ្រព្យទាន . . . ទ្រព្យសីល . . . ទ្រព្យវិបាកសម្មាសម្ពាសន . . . បុគ្គល
 ពិចារណា ទ្រព្យកុសលកម្មនោះ ពិចារណា ទ្រព្យពួកកុសលកម្ម ដែល
 បានសន្សំទុកលុះហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចា-
 រណា ទ្រព្យឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
 ទ្រព្យមគ្គ ពិចារណា ទ្រព្យផល ពិចារណា ទ្រព្យព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ ពេទានៈ មគ្គ ផល និងការពិចារណា ដោយ
 ការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) ទ្រព្យពួកកិលេស មិនមែន
 ជាគន្លងៈ ដែលលះបង់ហើយ . . . ពិចារណា ទ្រព្យពួកកិលេស
 ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ទ្រព្យចក្ខុ . . .
 ទ្រព្យវិត្ត ទ្រព្យពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លងៈ ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ ទ្រព្យរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮទ្រព្យសំឡេង
 ដោយទិព្វសាស្តនាគតុ ដឹង ទ្រព្យចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកព្រមព្រៀងដោយចិត្ត
 មិនមែនជាគន្លងៈ ដោយចេះតាបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាញ្ញាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញាណសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកខន្ធ
 មិនមែនជាគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា ទ្រព្យឥន្ទ្រិធាញ្ញាណ
 ចេតាបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបតញ្ញាណ
 និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធគមិ

គន្ថទុក្ខំ បញ្ញាវិហា

កន្ថស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ
 ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ
 ។ បេ ។ ធាមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុច្ឆិល្លានិ ...
 ឈាតា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ... ចក្កំ ... វត្ថុំ...
 លោកន្តេ ខន្ធន្តេ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ ធាមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ លោកន្តោ
 ធម្មា កន្ថស្ស ច លោកន្ថស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោ-
 សថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត
 កត្វា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធន្ត ឧប្បជ្ជន្តិ បុព្វេ
 សុច្ឆិល្លានិ ... ឈាតា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ... ចក្កំ
 ... វត្ថុំ ... លោកន្តេ ខន្ធន្ត អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ
 តំ អារត្ត កត្វា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធន្ត ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា កន្ថស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ អារត្ត កាតត្វា ។

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុសលកម្មនោះ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ដែលសន្សំទុកល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន (ហើយពិចារណា) នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវខន្ធនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះកុសលកម្មនោះ ពួកគន្ថៈកិ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថកិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវកុសលកម្មនោះ ដែលខន្ធសន្សំទុកល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន (ហើយពិចារណា) នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ពួកគន្ថៈកិ ពួកសម្បយុត្តកកន្ថកិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវខន្ធនោះ ។ គន្ថធម៌កិ នោគន្ថធម៌កិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ដែលបណ្ឌិត ត្រូវប្រាជ្ញាធ្វើ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[៧៧] កន្លែង ឆ្នេរ កន្ទស្ស ធម្មស្ស អធិប-
តិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ វិណិ អារម្មណាសនិសា កុ-
ការម្មណា កាតត្វា ។ លោកន្លែង ឆ្នេរ លោ-
កន្ទស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ
... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាណ ...
អរិយា មត្តា ... ផលំ ... ជិញ្ញាទំ ... ជិញ្ញាទំ កោត្រ-
កុស្ស វេទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចយោ ធឹកុំ ... វត្ថុំ ... លោកន្លែង ខន្ធ កុំ
កត្វា អស្សានេតិ អភិទន្ធាតិ តំ កុំ កត្វា រកោ
ឧប្បជ្ជតិ ធិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ
លោកន្លែងធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធទានំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នានញ្ច រូបាទំ អធិបតិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោ-
កន្លែង ឆ្នេរ កន្ទស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
ណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ
... បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈាណ ... ធឹកុំ ...
វត្ថុំ ... លោកន្លែង ខន្ធ កុំ កត្វា តំ អស្សានេតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៩៧] គន្ធទិដិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈៗ ប្រហែលគ្នានឹងការម្ស្នកប្បច្ច័យ មានការម្ស្នកជាទីគោរព ដែលបណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ។ នោគន្ធទិដិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នកធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្ស្នកធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ អំពីមគ្គ . . . នូវផល . . . នូវព្រះនិព្វាន . . . ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធាៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធ នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមែនជាគន្ធាៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផល នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នកធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្ស្នកធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ដែលសន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធាៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ

ធនុទ្ធកំ បញ្ញាវិហ

អភិធនុតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ នោកន្តាធិបតិ កន្តានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកន្តោ ធម្មោ
 កន្តស្ស ច នោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ធានំ . . . នោកន្តោ ខន្ធនុ កុំ កត្វា
 អស្សាទេតិ អភិធនុតិ តំ កុំ កត្វា កន្តា ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនុ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ
 នោកន្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ កន្តានព្វា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានព្វា រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តោ ច នោកន្តោ ច ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ តីណី ។

(៩៨) កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កន្តា បច្ចិ-
 មាទំ បច្ចិមាទំ កន្តានំ អនន្តរវច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តោ ធម្មោ នោកន្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា កន្តា បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ នោ-
 កន្តានំ ខន្ធនំ អនន្តរវច្ចយេន បច្ចយោ កន្តា វុដ្ឋា-
 នស្ស អនន្តរវច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តោ ធម្មោ

ធនុក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

រីករាយ ចំពោះខន្ធនោះ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតី មិន
 មែនជាគន្លះ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្លះ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោគន្ល-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្លធម៌ផង នៃនោគន្លធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺ
 នូវទាន . . . ធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លះ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ ពួកគន្លះក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី កើតឡើង
 ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ
 អធិបតី មិនមែនជាគន្លះ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង នៃពួក
 គន្លះផង នៃពួកចិត្តសម្បជានុរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ គន្លធម៌ក្តី
 នោគន្លធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្លធម៌ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណាធិបតី គឺ មានវារៈ ញ ។

[៩៨] គន្លធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្លធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកគន្លះ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្លះ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្ប-
 ច្ច័យ ។ គន្លធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្លធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 គន្លះ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លះ ក្រោយៗ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ពួកគន្លះ ជាបច្ច័យ នៃវេទនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គន្លធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា កន្តា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ កន្តាទំ
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ។
 លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ តីណី ទ្វេ អារដ្ឋនា កាតញ្ច បឋ-
 មោ នត្ថំ ។ កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មា កន្តស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ឯកម្មី
 វុដ្ឋាទំ កាតញ្ចំ មជ្ឈេ ។ កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស
 ធម្មស្ស សមនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ សហ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នវ ។ និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

[៩៩] កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
 បនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស-
 យោ កន្តា កន្តាទំ ... តីណី ។ លោកន្តោ ធម្មោ
 លោកន្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្ថបនិ-
 ស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្ស-
 យ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ មាទំ ជម្លៀតិ ទិដ្ឋី កណ្ហាតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋាន នៃនោគន្ធទិដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកគន្ធុៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធុៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កដង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋាន
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ការវារៈ ព័រយ៉ាង បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ វារៈជាបឋម មិនមានទេ ។ គន្ធទិដ្ឋាន នោគន្ធទិដ្ឋាន ជា
 បច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋាន ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ វដ្តនេះ៖ ១
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈជាកណ្តាល ។ គន្ធទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិ-
 ដ្ឋាន ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអតាមពា-
 ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ ៧ ។

[៧៧] គន្ធទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋាន ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្យបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ ពួកគន្ធុៈ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកគន្ធុៈ . . .
 មានវារៈ ៣ ។ នោគន្ធទិដ្ឋាន ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋាន ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្យបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសត្វ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋ

សីលំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
 សនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ
 ជប្បេតិ ទិដ្ឋី កត្តាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សាយ ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ វាគស្ស ។ បេ ។ បត្ត-
 នាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោកន្តោ
 ធម្មោ កន្តស្ស ច នោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វប-
 និស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋី
 កត្តាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។
 សេនាសនំ កន្តានំ សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តោ ច នោកន្តោ ច ធម្មោ

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិវៈ

នូវសីល . . . ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយ
 ឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធពមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធពមិ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខប-
 និស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
 ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ ប ។
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក
 នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ ប ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធពមិ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ធពមិផង នៃនោគន្ធពមិផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្សណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ ប ។ ឯ
 បកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវ
 មានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវ
 សេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃព្វកគន្ធពមិ ព្វកសម្ប-
 យុត្តកកន្ធពមិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ធពមិក្តី នៃនោគន្ធពមិក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ តីណិ អារម្ម-
 ណានយេន កាតញ្ចា ។

[១០០] លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ វត្ថុ-
 បុរេជានំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ ចក្កំ . . . វត្ថំ អនិច្ច-
 តោ . . . ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ
 បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ
 រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជានំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ លោ-
 កន្តានំ ខន្ធានំ បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្ម-
 ណ្ឌបុរេជានំ ចក្កំ . . . វត្ថំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
 អារត្ត រាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ ខោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ កន្តានំ បុរេជាន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌប-
និស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
បានដល់វារៈទាំង ៣ ដែលបណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដោយន័យដូចជាអារម្ម-
ណបច្ច័យដែរ ។

[១០០] នោគន្ធទិដិ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដិ ដោយបុរេជា-
តបច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង . . . ទោមនស្ស
កើតឡើង (បុគ្គល) ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង
ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញា-
យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុ-
យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
កាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃភ្នែកខន្ធ មិនមែនជាគន្ធនៈ ដោយ
បុរេជាតបច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិ ដោយបុរេជា-
តបច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ វត្ថុ បុគ្គល នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
វត្ថុ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវវត្ថុនោះ
។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជា
បច្ច័យ នៃភ្នែកគន្ធនៈ ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដិ ជាបច្ច័យ

ធន្តរកំ បញ្ញាវិហារ

លោកន្តស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជានប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ
 ចក្កំ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាតោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ... ។ បេ ។ លោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ កត្តា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុបុរេជានំ
 វត្ថុ កត្តានំ សម្បយុត្តកានព្វ ខន្ធនំ បុរេជានប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជានប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 តីណិ ។ អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នវ ។

[១០០] លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្តស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជានា ធានាខណ៌កា ។
 សហជានា លោកន្តោ បេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានព្វ រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 ធានាខណ៌កា លោកន្តោ បេតនា វិហាកានំ ខន្ធនំ
 កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោ-
 កន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ លោកន្តោ បេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោកន្តោ ធម្មោ កន្តស្ស ច

ធនុទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

នៃគន្ធទិដ្ឋន៍ នៃនោគន្ធទិដ្ឋន៍ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នក
 ណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្ស្នកណបុរេជាត គឺ បុគ្គល ឬវចន្ត
 . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះវត្ថុ ប្រាស្ន ឬវត្ថុនោះ រាគៈ
 កើតឡើង ទិដ្ឋ . . . ។ បេ ។ ខោមនស្ស កើតឡើង ពួកគន្ធាក្ខន្ធ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកគន្ធាក្ខន្ធន៍ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធន៍ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវរៈ ៩ ។

[១០១] នោគន្ធទិដ្ឋន៍ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 ចេតនា មិនមែនជាគន្ធាក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធន៍ នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេត-
 នា មិនមែនជាគន្ធាក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធន៍ នៃពួកកដត្តារូប
 ផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដ្ឋន៍ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋន៍ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា មិនមែនជាគន្ធាក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដ្ឋន៍ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋន៍

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកន្ទស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 លោកន្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កន្តានញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាទំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស វិហាកប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឯកំ ។ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។
 ភីន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ ឈានប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ តីណី ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 នវំ ។ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវំ ។

[១០២] កន្តោ ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សន្និទ្ធិតំ ។ លោកន្តោ ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បុន្នាជាតំ ។ សន្និទ្ធិតំ ។ លោកន្តោ ធម្មោ កន្ទស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ
 កន្តានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ លោកន្តោ
 ធម្មោ កន្ទស្ស ច លោកន្ទស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ កន្តានំ សម្បយុ-
 ត្តកានញ្ច ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 កន្តោ ច លោកន្តោ ច ធម្មោ លោកន្ទស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃនោគន្ធទិដ្ឋង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា មិនមែនជាគន្ធុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធទិដ្ឋង នៃពួកគន្ធុដ្ឋង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដ្ឋង ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋង ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ។

[១០២] គន្ធទិដ្ឋង ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋង ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោ-
គន្ធទិដ្ឋង ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោគន្ធទិដ្ឋង
ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដ្ឋង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ
ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដ្ឋង ជាបច្ច័យ
នៃគន្ធទិដ្ឋង នៃនោគន្ធទិដ្ឋង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេ-
ជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធុដ្ឋង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធទិដ្ឋង ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ គន្ធទិដ្ឋង គឺ នោគន្ធទិដ្ឋង ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដ្ឋង

វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បដ្ឋាជាតំ ។
សង្ខតំ ។

[១០៣] កន្លោ ឆម្មោ កន្តស្ស ឆម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចសទ្ធិសំ ។ កន្លោ ឆម្មោ លោកន្តស្ស ឆម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បដ្ឋាជាតំ ។ សហជាតា កន្លា សម្បយុត្តកានំ ទន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បដ្ឋាជាតា កន្លា បុរេជាតស្ស ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លោ ឆម្មោ កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ឆម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ បដិច្ចសទ្ធិសំ ។ លោកន្លោ ឆម្មោ លោកន្តស្ស ឆម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បដ្ឋាជាតំ អាហារំ វេទ្ធិយំ ។ សង្ខតំ ។ លោកន្លោ ឆម្មោ កន្តស្ស ឆម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតា លោកន្លា ទន្ធា កន្លានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារត្ត រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ វត្ថុ កន្លានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ លោកន្លោ ឆម្មោ កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច ឆម្មស្ស

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តី
បំប្រញ ។

[១០៣] គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ១ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោគន្ថធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។
សហជាត គឺ ពួកគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដង នៃពួក
ចិត្តសមុដ្ឋានបូជន៍ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកគន្ថៈ ជា
បច្ច័យ នៃកាយនេះដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ គន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១
ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ថ-
ធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ឆាជាត អា-
ហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃគន្ថធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថៈ
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ទ្វារចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ
ចំពោះវត្ថុ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ទ្វារវត្ថុ
នោះ ។ បេ ។ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
នោគន្ថធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថធម៌ផង នៃនោគន្ថធម៌ផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ លោកន្តោ ឯកោ ខន្ធនោ តិល្លាន្នំ ខន្ធនំ
 កន្ធានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អស្សនេតិ
 អភិនន្តតំ តំ អារត្ត កន្ធា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនា
 ឧប្បជ្ជន្តិ វត្ថុ កន្ធានំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ធា ច លោកន្តោ ច ធម្មា
 កន្ធិស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយ-
 កន្ធា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនា អភិជ្ឈា កាយកន្ធិស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។ សហជាតោ សី-
 លព្វតបរាមាសោ កាយកន្ធា ច វត្ថុ ច អភិជ្ឈា កាយ-
 កន្ធិស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។ កន្ធា ច
 លោកន្តោ ច ធម្មា លោកន្ធិស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ អា-
 ហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ លោកន្តោ ឯកោ ខន្ធនោ
 ច កន្ធា ច តិល្លាន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនំ...សហជាតា កន្ធា
 ច វត្ថុ ច លោកន្ធានំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកគន្លះផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . គ្រែកអវ រីករាយ ចំពោះវត្ថុ ពួកគន្លះក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវវត្ថុនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្លះផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គន្ធទិក្ខុ នោគន្ធទិក្ខុ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិក្ខុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ សីលពូតបរមាសកាយគន្លះផង សម្បយុត្តកក្កនផង ជាបច្ច័យ នៃអភិជ្ឈកាយគន្លះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត ភប្បវេទ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សហជាត គឺ សីលពូតបរមាសកាយគន្លះផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃអភិជ្ឈកាយគន្លះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត ភប្បវេទ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ គន្ធទិក្ខុ នោគន្ធទិក្ខុ ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិក្ខុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះក្តី ពួកគន្លះក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . សហជាត គឺ ពួកគន្លះផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាគន្លះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

គន្ថកំ បញ្ញាវិវា

សហជាតា កន្តា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាទំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា កន្តា ច
 សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា កន្តា ច
 កតជ្ឈីវ្ហាវេ អាហារវេ ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា កន្តា ច រូបជីវិត្រ្ថ-
 យញ្ច កដត្តារូបាទំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តោ
 ច លោកន្តោ ច ធម្មា កន្តស្ស ច លោកន្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ លោកន្តោ ឯកោ ខន្ធោ ច
 សីលព្វតបរាមាសោ កាយកន្តោ ច វិណ្ឌាន្នំ ខន្ធានំ
 អភិជ្ឈា កាយកន្តស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាទំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។ សហជាតោ សី-
 លព្វតបរាមាសោ កាយកន្តោ ច វត្ថុ ច អភិជ្ឈា កា-
 យកន្តស្ស ច សម្មយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ចក្កំ ។

(១០៤) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ វិណិ បច្ឆាជាតេ

ធនុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

សហជាត គឺ ពួកគន្លះផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ឈានរូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកគន្លះផង ពួក
 សម្បយុត្តកក្កនផង ជាបច្ច័យ នៃបុរេជាតកាយនេះ ដោយ អត្តិប្បច្ច័យ
 បច្ចាជាត គឺ ពួកគន្លះផង កពាទ្យិវិញ្ញាណវារផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកគន្លះផង រូបជីវិតន្រ្ទិយផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកដត្តារូប ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ គន្ធទិដិក្ខុ នៅគន្ធទិដិក្ខុ
 ក៏ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិក្ខុផង នៃនោគន្ធទិដិក្ខុផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បុរេ-
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាគន្លះ
 ផង សីលព្វតបរមាសកាយគន្លះផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃ
 អភិជ្ឈកាយគន្លះផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ
 (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សហជាត គឺ សីលព្វត-
 បរមាសកាយគន្លះផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃអភិជ្ឈកាយគន្លះផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជា
 ចក្កៈផងចុះ ។

[១០៤] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិ អាសវនេ នវ កម្មេ តីណិ វិចារកេ ឯកំ
 អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ តីណិ ឈានេ តីណិ មគ្គេ
 នវ សម្មយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តិយា នវ
 នត្តិយា នវ វិកតេ នវ អវិកតេ នវ ។

[១០៥] កន្លោះ ឆម្មោ កន្តស្ស ឆម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លោះ
 ឆម្មោ នោកន្តស្ស ឆម្មស្ស អាម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 កន្លោះ ឆម្មោ កន្តស្ស ច នោកន្តស្ស ច ឆម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោកន្លោះ
 ឆម្មោ នោកន្តស្ស ឆម្មស្ស អាម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អា-
 ហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ក្នុងសាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៥] គន្ធទិដិសា ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិសា ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 គន្ធទិដិសា ជាបច្ច័យ នៃនោគន្ធទិដិសា ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ធទិដិសា ជាបច្ច័យ នៃគន្ធទិដិសា នៃនោ-
 គន្ធទិដិសា ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធទិដិសា ជាបច្ច័យ នៃ
 នោគន្ធទិដិសា ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

ឥន្ទ្រកំ បញ្ញាវិហា

នោកន្តោ ឆម្ពា កន្តស្ស ឆម្ពស្ស អាម្ពណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោកន្តោ ឆម្ពា កន្តស្ស ច នោកន្តស្ស
 ច ឆម្ពស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តោ ច នោកន្តោ
 ច ឆម្ពា កន្តស្ស ឆម្ពស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ កន្តោ ច នោកន្តោ ច ឆម្ពា
 នោកន្តស្ស ឆម្ពស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តោ
 ច នោកន្តោ ច ឆម្ពា កន្តស្ស ច នោកន្តស្ស ច
 ឆម្ពស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១០៦] នហេតុយា នវ នអាម្ពណោ នវ សព្វត្ថ
 នវ នោអវិកតេ នវ ។

គន្ថទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

នោគន្ធដមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដមិ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោគន្ធដមិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដមិ
ផង នៃនោគន្ធដមិផង ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ធដមិក្តី នោគន្ធដមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដមិ
ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ធដមិក្តី នោគន្ធដមិក្តី ជា
បច្ច័យ នៃនោគន្ធដមិ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ធដមិក្តី នោគន្ធដមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធដមិផង
នៃនោគន្ធដមិផង ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាត-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១០៦] ក្នុងនេហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនេការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោគវិគតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១០៧] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ នវ ។
 សង្ខតំ ។ ... នសមនន្តរេ នវ នអញ្ញាមញ្ញេ វីណិ
 នឧបនិស្សយេ នវ សព្វត្ថ នវ នមក្កេ នវ នសម្ម-
 យុត្តេ វីណិ នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្តយា នវ នោ-
 វិតតេ នវ ។

[១០៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
 អធិបតីយា នវ អនុលោមបទានិ បរិបុណ្ណានិ កា-
 តញ្ចានិ ... អវិតតេ នវ ។

គន្ថទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គន្ថនិយទុកំ

បដិច្ចវិញ

[១០៩] គន្ថនិយំ ធម្មំ បដិច្ច គន្ថនិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា គន្ថនិយំ ឯកំ ខន្ធើ ... ។
 សង្ខតំ ។ យថា ច្បន្តរនុកេ លោកិយទុកំ ឯវ
 វិភជិតំ និដ្ឋានាករណំ ។

គន្ថនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០៧] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 មូល ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវគ្គតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៩ ។

[១០៨] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ អនុលោមបទទាំងឡាយ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ ឲ្យបរិបូណ៌ . . . ក្នុងនអវគ្គតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ គន្ថទុក ។

គន្ថនិយទុកៈ

បដិប្បវារៈ

[១០៩] គន្ថនិយធម៌ (ធម៌ ដែលគួរដល់គន្ថៈ) អាស្រ័យ
 នូវគន្ថនិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជាគន្ថ
 និយៈ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរទុកៈ
 យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីចែករំលែក យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យ
 ផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ គន្ថនិយទុកៈ ។

គន្ថសម្បយុត្តទកំ

បដិច្ចវិពោ

[១១០] កន្ថសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទេ... ។

កន្ថសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តោ ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធទេ បដិច្ច លោកោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទោមនស្សសហកតេ ខន្ធទេ បដិច្ច បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។

កន្ថសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា លោកោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ទោមនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បដិយញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច

គន្ថសម្បយុត្តធម៌៖

បដិច្ចវិវរៈ

(១១០) គន្ថសម្បយុត្តធម៌ (ធម៌ ដែលប្រកបដោយគន្ថៈ) អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ . . . ។

គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកគន្ថសម្បយុត្តកន្ថ លោភៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ តែប្រកបដោយលោភៈ បដិយៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ។ ពួកគន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី ពួកគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយគន្ថៈ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង លោភៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតែប្រកបដោយលោភៈ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង បដិយៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ល-
 ែវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទេ ខន្ធទេ ... ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិយំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធទេ បដិច្ច ... ។ សន្ធិត្តំ ។
 កន្លែងវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្លសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិយំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ។ កន្លែងវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្លសម្បយុត្តោ
 ច កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិយំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ កន្លសម្បយុត្តញ្ច
 កន្លែងវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្លសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទេ
 ខន្ធទេ ... ទោមនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធឯ បដិយញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទេ ខន្ធទេ ... ។ កន្លសម្បយុត្តញ្ច
 កន្លែងវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិបូជិត អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ នូវខន្ធ ២
 . . . ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យ នូវបដិមៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវបដិមៈ ។ ពួកគន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី ពួកគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែល
 ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង អាស្រ័យ
 នូវបដិមៈ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង
 នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតែប្រកបដោយលោកៈផង នូវ
 លោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រ-
 កបដោយទោមនស្សផង នូវបដិមៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ថ-
 វិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង

កន្ទេសម្បយុត្តកំ បដិច្ចវិហារ

ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ទេសម្បយុត្ត ខន្ធ ច
 មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធ ច លោកញ្ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទោមនស្សសហកតេ ខន្ធ ច
 បដិយញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ កន្ទេសម្បយុត្តញ្ច
 កន្ទេវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្ទេសម្បយុត្តោ ច កន្ទេ-
 វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធឯ លោកញ្ច បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ... ទោ-
 មនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធឯ បដិយញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ... ។

[១១១] កន្ទេសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ទេសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា កន្ទេសម្ប-
 យុត្តំ ឯកំ ខន្ធុ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ... ។
 កន្ទេសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ទេវិប្បយុត្តោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកស-
 ហកតេ ខន្ធុ បដិច្ច លោកោ ទោមនស្សសហកតេ
 ខន្ធុ បដិច្ច បដិយំ ។ កន្ទេសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្ទេសម្បយុត្តោ ច កន្ទេវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវិរៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយគន្ថៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រកបដោយលោកៈ
 ផង នូវលោកៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិមៈផង ។ ពួកគន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី
 ពួកគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នូវគន្ថវិប្ប-
 យុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រ-
 កបដោយលោកៈផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស
 ផង នូវបដិមៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

[១១១] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយគន្ថៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
 នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រកបដោយលោកៈ បដិមៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ។ ពួកគន្ថសម្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុលោកសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ...
 ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 បដិយញ្ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។ កន្តវិប្បយុត្តុ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា
 កន្តវិប្បយុត្តុ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ។ កន្តវិប្បយុត្តុ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណា-
 ប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុ លោកំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា បដិយំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ កន្តសម្ប-
 យុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្តសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តុ-
 លោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធា លោកញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធា
 បដិយញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។
 សន្និទ្ធិតំ ។

[១១២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ធម អធិបតិយា
 នវ អនន្តរ ធម សមនន្តរ ធម សហជាតេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះការម្នាណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ផង លោកៈផង អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃប្រកបដោយលោកៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 ខន្ធ ពា ផង បដិយៈផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយ
 ទោមនស្ស នូវខន្ធ ២ . . . ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធិវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ធុៈ នូវខន្ធ ២ . . . ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធិ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវបដិយៈ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ធិ-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នូវគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នា-
 ណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិតៃ
 ប្រកបដោយលោកៈផង នូវលោកៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ពា
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិយៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១១២] ក្នុងហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្នាណាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវិកេ

អញ្ញាមញ្ញោ ធិនិស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ធិ បុរេនាតេ
 ធិ អាសេវនេ ធិ កម្មេ នវ វិទាកេ ឯកំ អាហារេ
 នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ មក្កេ នវ សម្ម-
 យុត្តេ ធិ វិប្បយុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា ធិ
 វិគតេ ធិ អវិគតេ នវ ។

[១១៣] កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 កន្ថវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្ម-
 ជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា វិចីកំប្លាសហតតេ ឧទ្ធច្ចសហតតេ ខន្ធទេ
 បដិច្ច វិចីកំប្លាសហតតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ មោហោ ។

[១១៤] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញាមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងអរាមញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាក-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងន្រ្ទិយប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១១៣] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនេះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ឈនបូជន៍
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២
 ... អហេតុកប្បជន្និ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[១១៤] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្ប-
 ដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញ-
 មញ្ញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នបុរេជាតេ សត្ត ។ នបុរេជាតេ វិភជន្តេន អរូបំ
 បឋមំ កាតតំ រូបំ យត្ថ លត្តតិ បច្ឆា កាតតំ បដិ-
 យង្គា អរូបេ នត្ថិ ។ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសវនេ នវំ
 នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវំ នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិ-
 យេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្ម-
 យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ធ នោនត្ថិយា តីណិ
 នោវិកតេ តីណិ ។

[១១៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ . . .
 នអធិបតិយា នវំ ឯកំ កណេតតំ សន្ធិត្ថំ . . . នោវិ-
 កតេ តីណិ ។

[១១៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ . . .
 អវិកតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ ឯកំ កាតតោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត កាលចែករំលែក ក្នុង
 នបុរេជាតប្បច្ច័យ គប្បីធ្វើ ឲ្យជាអរូបជាបឋម រូប បណ្ឌិត បាន ក្នុង
 ទីណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងទីនោះ ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ឯបដិមៈ
 មិនមាន ក្នុងអរូបទេ ។ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុង
 នភាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបា-
 កប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះឯង
 សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១១៦] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ ឯសហជាតវារៈ បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះដែរ ។

ឯសហជាតវារៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បច្ចយវិហារ

(១១៧) កន្ថសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថស-
 ម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណំ បដិ-
 ច្ចសទិសា ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថវិប្បយុត្តំ
 ឯកំ ខន្ធិ បច្ចយា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធិ បច្ចយា
 វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធា ឯកំ មហាភ្លតំ . . . វត្ថុ បច្ច-
 យា កន្ថវិប្បយុត្តា ខន្ធា ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុ
 បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ
 បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា បដិយំ បច្ចយា សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធា ។ កន្ថវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្ថស-
 ម្បយុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា វត្ថុ បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា មហាភ្ល-
 តេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ
 បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិ-
 យំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 វត្ថុ បច្ចយា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តា ខន្ធា ច លោកោ ច

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

(១១៧) គន្ថសម្បយុត្តក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថសម្បយុត្តក្កធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ប្រហែលគ្នានឹង
 បដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថវិប្បយុត្តក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថវិប្បយុត្តក្កធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាស
 ចាកគន្ថៈ . . . វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ នឹងមហាក្ខត ១ . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រាស
 ចាកគន្ថៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ គន្ថសម្បយុត្តក្កធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថ-
 វិប្បយុត្តក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្ត-
 ក្កន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តក្កន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈ
 ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តក្កន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងបដិយៈ ។
 ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កធម៌ក៏ ពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្កធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ថវិប្បយុត្ត-
 ក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្ប-
 យុត្តក្កន្ធផង ពួកចិត្តសមដានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងលោកៈ ដែលប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តក្កន្ធផង ពួកចិត្តសមដានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹង
 បដិយៈ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តក្កន្ធផង លោកៈផង ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

វត្ថុំ បច្ចយា ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិ-
 យញ្ច ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ច-
 យា កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កន្តសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច លោកញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុ-
 ញ្ច បដិយញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... ។
 កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កន្ត-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្តសម្ប-
 យុត្តោ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្ខតេ ច បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ជា-
 នំ រូបំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធធ្វេ ច លោ-
 កញ្ច បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទោមនស្សសហគ-
 តេ ខន្ធធ្វេ ច បដិយញ្ច បច្ចយា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុញ្ច បច្ច-
 យា លោកោ ទោមនស្សសហគតេ ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា បដិយំ ។ កន្តសម្បយុត្តញ្ច កន្តវិប្បយុត្តញ្ច
 ធម្មំ បច្ចយា កន្តសម្បយុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង បដិបទ្ធ ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង
 នឹងគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង ដែលប្រកបដោយគន្ធៈ នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ពា ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ពា
 ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង នឹង
 បដិបទ្ធ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 គន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកគន្ធសម្បយុត្តធម៌
 ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងលោកៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នឹងបដិបទ្ធ
 លោកៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាក
 ទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង បដិបទ្ធ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 ទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង ។ ពួកគន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី ពួកគន្ធវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង

ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្ទសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធហ្ន
 វត្ថុញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . កន្ទសម្ប-
 យុត្ត ខន្ធទ្វេ ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធហ្ន លោកញ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ
 . . . ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធហ្ន បដិយញ បច្ច-
 យា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ
 . . . ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធហ្ន វត្ថុ-
 ញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . .
 ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធហ្ន វត្ថុញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា បដិយញ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . ។ សង្ខតំ ។

[១១៨] ហេតុយា នវ អាវច្ឆណា នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សព្វត្ថ នវ
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ អវិកតេ នវ ។

ធន្តសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយគន្លងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានុរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកគន្លងសម្បយុត្តកន្លងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយលោកៈ
 តែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងលោកៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង
 នឹងបដិយៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង លោកៈផង ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផង នឹងវត្ថុផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ផង បដិយៈផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែល
 ប្រកបដោយទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។

[១១៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងចច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១១៧] កន្លែងប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា កន្លែងប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 កន្លែងប្បយុត្តំ . . . អហេតុកប្បជ្ឈិសន្ធិ យាវ អសញ្ញ-
 សត្តា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយា-
 យតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុ-
 កា កន្លែងប្បយុត្តា ខន្ធវា វិចីក៏ច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធវា ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[១២០] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ សង្ខតំ ។
 នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជានេ សត្ត នបច្ឆាជាន-
 តេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តាវិ នវិចា-
 កេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈា-
 នេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្ប-
 យុត្តេ ធន ជោនត្ថិយា ភីណិ ជោវិគតេ ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១១៩] គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ដែលប្រាសចាកគន្ធុៈ មិនមានហេតុ
 ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹង
 ផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ
 ពួកខន្ធដែលប្រាសចាកគន្ធុៈ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ
 ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 ខន្ធដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

[១២០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនភារមណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនធម្មបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអនន្តរវ្យដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៩ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មាន
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

កន្លែងសម្បយុត្តទុក សំសង្ការ

[១២១] ហេតុប្បដ្ឋយា នហរម្ពណោ តីណំ ...
នកដិបតិយា នវំ ឯវំ កណោតតំ ។

[១២២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណោ ឯកំ ...
អវិកតេ ឯកំ ។

និស្សយវារោចិ បច្ចយវាសនិសោ ។

សំសង្ការ

[១២៣] កន្លែងសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ការោ កន្លែង-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កន្លែង-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ការោ តយោ ខន្ធា ទ្វេ
ខន្ធទ្វេ... ។ កន្លែងសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ការោ កន្លែងប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និដ្ឋិតតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតេ^(១) ខន្ធទ្វេ សំសង្ការោ លោកោ ទោ-
មនស្សសហគតេ ខន្ធទ្វេ សំសង្ការោ បដិយំ ។ កន្លែងស-
ម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ការោ កន្លែងសម្បយុត្តោ ច កន្លែងប្ប-
យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា និដ្ឋិតតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ការោ តយោ ខន្ធា
លោកោ ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ... ទោមនស្សសហគតំ ឯកំ
ខន្ធំ សំសង្ការោ តយោ ខន្ធា បដិយញ្ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ... ។

១ ម. ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តេ លោកសហគតេ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ សំសង្ការៈ

[១២១] ក្នុងនការម្ពណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
យ៉ាងនេះចុះ ។

[១២២] ក្នុងនការម្ពណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

និស្សយវារៈ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

សំសង្ការៈ

[១២៣] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ ច្រឡំ នឹងខន្ធទ ដែល
ប្រកបដោយគន្ថៈ នឹង ខន្ធធ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ថ-
សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ ច្រឡំ
នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ បដិឃៈ ច្រឡំ
នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី
គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ច្រឡំ នឹងគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ ផង លោកៈផង ច្រឡំ នឹងខន្ធទ ដែលប្រកប
ដោយលោកៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិ នឹងខន្ធធ ។ ខន្ធភ ផង បដិឃៈ
ផង ច្រឡំ នឹងខន្ធទ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស នឹងខន្ធធ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

កន្លែងវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្លែងវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ សំ-
 សដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . បដិសន្ធិ ។ កន្លែ-
 ងវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តំ លោកំ សំសដ្ឋា
 សម្បយុត្តកា ខន្ធោ បដិយំ សំសដ្ឋា សម្បយុត្តកា
 ខន្ធោ ។ កន្លែងសម្បយុត្តកា កន្លែងវិប្បយុត្តកា ធម្មំ សំ-
 សដ្ឋោ កន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា ធិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតំ ឯកំ ខន្ធកា
 លោកកា សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ទោ-
 មនស្សសហកតំ ឯកំ ខន្ធកា បដិយកា សំសដ្ឋា
 តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ . . . ។ សន្និទ្ធីតំ ។

[១២២] ហេតុយា ន អាម្ពុលោ ន អធិបតិយា
 ន សព្វត្ថ ន វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ន អវិគតេ ន ។

[១២៥] កន្លែងវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ កន្លែងវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 កន្លែងវិប្បយុត្តំ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិត្វលោ វិចិត្តិច្ឆា-
 សហកតេ ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខន្ធោ សំសដ្ឋោ វិចិត្តិច្ឆា-
 សហកតោ ឧទ្ធច្ចសហកតោ មោហោ ។ សន្និទ្ធីតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកគន្ធុៈ នឹង
 ខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។ គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹង
 លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ច្រឡំ នឹងបដិយៈ ។
 គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយលោកៈ តែប្រាសចាកទិដ្ឋិផង នឹងលោកៈផង នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយទោម-
 នស្សផង នឹងបដិយៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

(១២៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ។

(១២៥) គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ច្រឡំ នឹងគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ (នឹងធម៌) ប្រាសចាកគន្ធុៈ ជាអហេតុកៈ
 . . . មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចៈ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រច្ចៈ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈ
 នៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

[១២៦] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតីយា ឆ ន-
 បុរេជាតេ ឆ នបច្ឆាជាតេ ឆ នអាសេវនេ ឆ នកម្មេ
 ចិត្តាវិ នវិចារកេ ឆ នឈានេ ឯកំ នមក្ខេ ឯកំ
 នវិប្បយុត្តេ ឆ ។

[១២៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតីយា ឆ ...
 នបុរេជាតេ ឆ នបច្ឆាជាតេ ឆ នអាសេវនេ ឆ នកម្មេ
 ចិត្តាវិ នវិចារកេ ឆ នវិប្បយុត្តេ ឆ ។

[១២៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
 អនន្តរេ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។

បញ្ញាវិពោ

[១២៩] កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តោ ឆឝោ កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តស្ស
 ឆឝស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តា ហេតុ
 សម្បជ្ឈយុត្តកានំ ខត្វានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តោ ឆឝោ កន្លែងវិប្បជ្ឈយុត្តស្ស ឆឝស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តា ហេតុ

ធន្តសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[១២៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ។

[១២៧] ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ... ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។

[១២៨] ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ ... ក្នុងនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ១ ។

បញ្ញាវារៈ

[១២៩] ធន្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃធន្តសម្បយុត្តធម៌
 ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកធន្តសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ ធន្តសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃធន្តវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកធន្តសម្បយុត្តហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ហេតុ លោកស្ស
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទោមនស្សសហគតោ ហេតុ បដិយស្ស ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្តសម្ប-
 យុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតោ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ កន្តវិប្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែល
 ប្រកបដោយលោភៈត្រៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃលោភៈផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោម-
 នស្ស ជាបច្ច័យ នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
 ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្ត-
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោភៈត្រៃប្រាសចាកទិដ្ឋិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃលោភៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោមនស្ស ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ

ឥន្ទ្រសម្បយុត្តកថា បញ្ញាវិហារ

ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ ទិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិយំ ទិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។ កន្ត-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិយំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស
 ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ទិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិយំ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ទិត្តសមុដ្ឋា-
 នានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តសម្ប-
 យុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតោ ហេតុ ច លោកោ ច សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទោមនស្សសហ-
 គតោ ហេតុ ច បដិយញ្ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្តសម្បយុត្តោ ច

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិវៈ

លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ បដិមៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិមៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ លោកៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិមៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោកៈតែប្រាស
 ចាកទិដ្ឋិផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង បដិមៈផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្លែងប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្លែងប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតោ ហេតុ ច លោកោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតោ
 ហេតុ ច បដិយញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ កន្លែងប្បយុត្តោ ច កន្លែងប្បយុត្តោ
 ច ធម្មា កន្លែងប្បយុត្តស្ស ច កន្លែងប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតោ ហេតុ ច លោកោ ច សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតោ ហេតុ ច
 បដិយញ្ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣០] កន្លែងប្បយុត្តោ ធម្មា កន្លែងប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កន្លែងប្បយុត្តោ ខន្ធានំ អារម្ម កន្លែងប្បយុត្តោ ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ភិស្តបិ មូលា បុច្ឆិតញ្ច ។ កន្លែងប្ប-
 យុត្តោ ខន្ធានំ អារម្ម កន្លែងប្បយុត្តោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផង លោភៈផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកប
 ដោយទោមនស្សផង បដិប្បដង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ហេតុ ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផង លោ-
 ភៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ហេតុ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង បដិប្បដង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៣០] គន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធិសម្បយុត្តកក្កន កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវ
 ពួកគន្ធិសម្បយុត្តកក្កន ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិតត្រូវសួរ ក្នុងបទទាំង ៣ ។
 ពួកគន្ធិវិប្បយុត្តកក្កន កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកគន្ធិសម្បយុត្តកក្កន ។

គន្ថសម្បយុត្តក្កកេ បញ្ញាវារោ

កន្ថសម្បយុត្ត ខន្ធ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតា ខន្ធ ច លោកេ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ នោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធ ច បដិយត្ថ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាមំ នត្វា សីលំ ... ឧបោ-
 សថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចីណាមិ បច្ច-
 វេក្ខតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈាមំ បច្ចវេក្ខតិ អរិយា
 មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 ជិត្វាមំ បច្ចវេក្ខន្តិ ជិត្វាមំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស
 មក្កស្ស ដលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អរិយា កន្ថវិប្បយុត្ត បហីនេ កិលេសេ
 បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ភិតេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ
 សុទ្ធាចិន្តោ កិលេសេ ជានន្តិ ចត្តំ ... វត្ថំ ...
 កន្ថវិប្បយុត្ត ខន្ធ ច លោកញ បដិយត្ថ អនិច្ចតោ
 ... វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធនិ តំ អារត្ត កន្ថ-
 វិប្បយុត្តោ រកោ ឧប្បជ្ឈនិ វិចិត្តា ... ឧទ្ធច្ចំ ...
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈនិ ទិព្វេន ចក្កា រូបំ បស្សនិ

ធនុសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្ខី លោភៈក្តី កើតឡើង និងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សក្តី បដិឃៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវពួកធនុសម្បយុត្តកន្ធ ។ ធនុវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃធនុវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ អំពីឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ ផល និងកិរិយា ស្រាវជ្រាវ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ វិមេធពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលប្រាសចាកគន្លះ ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹងច្បាស់ នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ឃើញច្បាស់ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកធនុវិប្បយុត្តកន្ធផង នូវលោភៈផង នូវបដិឃៈផង តាម អនិច្ចលក្ខណៈ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ធនុវិប្បយុត្តកតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវព្វ នូវធម្មជាតិមានចក្ខុជាដើមនោះ វិចិត្តិចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

ទិញាយ សោតនាតុយា សន្តំ សុណាតិ ចេតោបរិ-
 យញ្ញាលោន កន្លងិប្បយុត្តិសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ
 អាតាសានញាយតនំ វិញ្ញាលាញាយតនស្ស អាកិ-
 ញញាយតនំ នេសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស រូនាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាលាស្ស ដោជ្ជញាយតនំ កាយវិញ្ញាលាស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្លងិប្បយុត្តា ខន្ធា ឥន្ទ្រ-
 វិញ្ញាលាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាលាស្ស បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាលាស្ស បេដាតម្មបតញ្ញាលាស្ស អនាគ-
 តសញ្ញាលាស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ កន្លងិប្បយុត្តា ធម្មោ កន្លសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ផានំ ...
 សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... តំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អារត្ត កន្លសម្បយុត្តា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ កន្លងិប្បយុត្តា ធម្មោ
 កន្លសម្បយុត្តស្ស ច កន្លងិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 កន្លងិប្បយុត្ត ខន្ធ ច លោកញ បដិយញ អារត្ត
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ ឧប្បជ្ជន្តិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពុំ ឡើយ ដោយទិព្វសោតនាគ ដឹង ឡើយ របស់បុគ្គលអ្នក
 ព្រមព្រៀងដោយគន្ថវិប្បយុត្តចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាគាសា-
 នញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាភិញ្ញាញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា ឡើយ
 ឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ យថា-
 កម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ គន្ថ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 បុគ្គល (ឲ្យ) ឡើយ . . . ឡើយ . . . ឡើយបាសថកម្ម . . .
 ត្រេកអរ រីករាយ នឹងកុសលកម្មនោះ គន្ថសម្បយុត្តភគៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រាជ្ញា ឡើយគុណជាតមានទានជាដើមនោះ ទិដ្ឋិ . . . ទោមនស្ស
 កើតឡើង ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង
 នៃគន្ថវិប្បយុត្តផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ឡើយ . . . ឡើយ
 . . . ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋិក្តី លោភៈក្តី
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សក្តី បដិឃៈក្តី ប្រាជ្ញា ឡើយពួក
 គន្ថវិប្បយុត្តក្នុងផង ឡើយលោភៈផង ឡើយបដិឃៈផង ទើបកើតឡើង ។

គន្ថសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិហ

កន្ថសម្បយុត្តោ ច កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្ថ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធ ច លោកញ
 នោមនស្សសហកតេ ខន្ធ ច បដិយញ អារត្ត
 កន្ថសម្បយុត្តោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធ ច លោកញ
 នោមនស្សសហកតេ ខន្ធ ច បដិយញ អារត្ត
 កន្ថវិប្បយុត្តោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតេ ខន្ធ ច លោកញ
 នោមនស្សសហកតេ ខន្ធ ច បដិយញ អារត្ត
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ ច លោកោ ច
 នោមនស្សសហកតា ខន្ធ ច បដិយញ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(១៣១) កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី កន្ថ-
 សម្បយុត្ត ខន្ធ កុំ កត្វា កន្ថសម្បយុត្តោ ខន្ធ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតី កន្ថសម្បយុត្តាធិបតី
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវាៈ

គន្ថសម្បយុត្តក្កិ គន្ថវិប្បយុត្តក្កិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តក្កិ
ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផ្គង នូវ
លោភៈផង នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិយៈផង ។
មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវ ពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្កន្ធ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផ្គង នូវ
លោភៈផង នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិយៈ
ផង ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
លោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋក្កិ លោភៈក្កិ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
ទោមនស្សក្កិ បដិយៈក្កិ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយលោភៈតែប្រាសចាកទិដ្ឋផ្គង នូវលោភៈផង នូវពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយទោមនស្សផង នូវបដិយៈផង ។

[១៣១] គន្ថសម្បយុត្តក្កិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តក្កិ
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
គន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ គន្ថសម្ប-
យុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
 ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ កន្លែងសម្បយុត្តោ ខន្ធ កុំ
 កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហ-
 ជាតាធិបតិ កន្លែងសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបា-
 នំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោ-
 កសហកតាធិបតិ លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហ-
 កតាធិបតិ បដិយស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្លែងសម្បយុត្តស្ស ច កន្លែងសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ កន្លែងសម្បយុត្តោ ខន្ធ
 កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធ ច
 លោកោ ច ឧប្បជ្ឈតិ ។ សហជាតាធិបតិ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហកតាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធ ច
 លោកស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហកតាធិបតិ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធ ច បដិយស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ
 លោភៈ ដែលប្រាសចាកទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្ធសម្ប-
 យុត្តកន្ធុ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ គន្ធសម្បយុត្តាធិបតិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ទិដ្ឋិតតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃលោភៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ទោមនស្សសហគតាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតា-
 ធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតកន្ធុ
 ផង លោភៈផង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្ធសម្បយុត្តកន្ធុ ឲ្យជា
 ទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតាធិ-
 បតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្ធុផង នៃលោភៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ទោមនស្សសហគតាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកន្ធុផង នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . តំ កុំ កត្វា
 បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ ដលំ
 កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ ធិញ្ញានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
 ធិញ្ញានំ កោត្រកុស្សំ វេទានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . កន្ថវិប្ប-
 យុត្តោ ខន្ធធ លោកញ្ច កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ កុំ កត្វា កន្ថវិប្បយុត្តោ វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ។
 សហជាតាធិបតិ កន្ថវិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធទានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ឌានំ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . ចក្កំ . . .

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាភិរៈ

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 ការមូណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបា-
 សថកម្ម . . . ពិចារណា ព្រោះធ្វើ នូវកម្មមានទានជាដើមនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ពិចារណា ព្រោះធ្វើ (នូវពួកកុសល) ដែលខ្លួនសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន ឲ្យជាទីគោរព ចេញ អំពីឈាន ហើយធ្វើ
 នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពី
 មគ្គ ហើយធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវផល
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ វេទានៈ មគ្គ
 និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ
 នូវពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្កន្តផង នូវលោភៈផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ គន្ថវិប្បយុត្តក្កៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម្មជាតិមានចក្ខុ
 ជាដើមនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ គន្ថវិប្បយុត្តា-
 ធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កន្តផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . .
 នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . . ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាល
 មុន . . . ចេញ អំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុ ... កន្លែងប្បយុត្តេ ខន្ធ ច លោកញ កុំ កត្វា
អស្សាទេតិ អភិធម្មតិ តំ កុំ កត្វា កន្លែងប្បយុត្តេ
រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ កន្លែងប្បយុត្តេ ធម្មោ
កន្លែងប្បយុត្តស្ស ច កន្លែងប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ ...
វត្ថុ ... កន្លែងប្បយុត្តេ ខន្ធ ច លោកញ កុំ កត្វា
ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធ ច លោកោ
ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ កន្លែងប្បយុត្តេ ច កន្លែងប្បយុត្តេ ច
ធម្មោ កន្លែងប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តលោកស-
ហគតេ ខន្ធ ច លោកញ កុំ កត្វា កន្លែងប្ប-
យុត្តោ ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតំ^(១) ទិដ្ឋិកត-
ិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ ច លោកញ កុំ
កត្វា ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តោ លោកោ ឧប្បជ្ជតិ ។ មូលំ
បុច្ឆិតំ ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តលោកសហគតេ ខន្ធ ច
លោកញ កុំ កត្វា ទិដ្ឋិកតិប្បយុត្តលោកសហគតា
ខន្ធ ច លោកោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។

១ ម. មូល បុច្ឆិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្លឹះប្បយុត្តកន្លង
ផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព គន្លឹះប្បយុត្តកៈ កើតឡើង ទិដ្ឋ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកម្មមានទានជាដើមនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។
គន្លឹះប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្លឹះប្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្លឹះប្បយុត្តធម៌
ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវចក្ខុ . . .
នូវវត្ថុ . . . ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈក្តី កើត
ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកគន្លឹះប្បយុត្តកន្លង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទី
គោរព ។ គន្លឹះប្បយុត្តធម៌ក្តី គន្លឹះប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
គន្លឹះប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ
ពួកគន្លឹះប្បយុត្តកន្លង កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោ-
កសហគតក្នុងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។ មូល បណ្ឌិត
ត្រូវសួរផងចុះ ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួក
ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។
មូល បណ្ឌិត ត្រូវសួរផងចុះ ពួកទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី
លោកៈក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហ-
គតក្នុងផង នូវលោកៈផង ឲ្យជាទីគោរព ។

[១៣២] គន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ គន្ថសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា គន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ គន្ថ-
 សម្បយុត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ម្យលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតា ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា នោមនស្សសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិ-
 មស្ស បដិយស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ គន្ថ-
 សម្បយុត្តា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតា ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកត-
 វិប្បយុត្តលោកសហគតាទំ ខន្ធាទំ លោកស្ស ធម្ម
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ នោមនស្សសហ-
 គតាទំ ខន្ធាទំ បដិយស្ស ធម្ម អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ គន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ គន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

ធនុសម្បយុត្តិកៈ បញ្ញាវិវរៈ

[១៣២] គន្ធសម្បយុត្តិកម្ម ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តិកម្ម

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តិកម្ម មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួក

គន្ធសម្បយុត្តិកម្ម ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត

ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តិកសហគតកម្ម មុន ។ ជាបច្ច័យ

នៃទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តិកសហគតកម្ម ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្ស-

សហគតកម្ម មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃបដិមៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

ពួកគន្ធសម្បយុត្តិកម្ម ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។

មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តិកសហគតកម្ម

មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្តិកសហគតកម្ម ក្រោយ ។ ផង

នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតកម្ម មុន ។

ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតកម្ម ក្រោយ ។ ផង នៃបដិមៈផង

ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តិកម្ម ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តិកម្ម

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តោ លោកោ បន្ទិមស្ស បន្ទិមស្ស ទិដ្ឋិតត-
 វិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមំ បុរិមំ ទោមនស្សសហកតំ បដិយំ បន្ទិមស្ស
 បន្ទិមស្ស បដិយស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមោ បុរិមោ កន្តវិប្បយុត្តោ ខន្ធា បន្ទិមាណំ បន្ទិមាណំ
 កន្តវិប្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុលោមំ កោត្រកុស្ស ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ កន្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ឆម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ
 បុរិមោ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ លោកោ បន្ទិមាណំ បន្ទិមាណំ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមំ បុរិមំ បដិយំ បន្ទិមាណំ បន្ទិមាណំ ទោមនស្សស-
 ហកតាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា
 កន្តសម្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តវិប្បយុត្តោ ឆម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ឆម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃ
 ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ទោមនស្ស-
 សហគតបដិយៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃបដិយៈ ក្រោយ ។ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ពួកគន្ធវិប្បយុត្តកន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធវិប្បយុត្តកន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ
 មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តកន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ បដិយៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតកន្ធ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ធសម្ប-
 យុត្តកន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 គន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

បុរិមោ បុរិមោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តោ លោកោ បច្ឆិមាទំ
 បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតាទំ ខន្ធាទំ
 លោកស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមំ បុរិមំ
 បដិយំ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ
 ខន្ធាទំ បដិយស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាវជ្ជនា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតាទំ ខន្ធាទំ
 លោកស្ស ច ទោមនស្សសហគតាទំ ខន្ធាទំ បដិ-
 យស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ត-
 សម្បយុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្តសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោ-
 កោ ច បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតាទំ ខន្ធាទំ អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ្ច បច្ឆិ-
 មាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ ខន្ធាទំ អនន្ត-
 វប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតំ បុរិមា បុរិមា
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច
 បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស

ធនូសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោក-
សហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ បដិមៈ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ផង នៃ
បដិមៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អាវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋគតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតក្ខន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគ-
តក្ខន្ធផង នៃបដិមៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តិ
គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ក្តិ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
គឺ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ មុនៗផង លោកៈផង ជា
បច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយ
អនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ មុនៗ ក្តី បដិមៈក្តី ជា
បច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្ខន្ធ
មុនៗក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកៈ ក្រោយៗ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយត្ថា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស
 បដិយស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិដ្ឋិតតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយត្ថា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ ម្យលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ
 ច បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 គតាទំ ខន្ធាទំ លោកស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច
 បដិយត្ថា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ
 ខន្ធាទំ បដិយស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 សអនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ និស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្នុង មុនៗក្តី បដិឃៈក្តី

ជាបច្ច័យ នៃបដិឃៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទិដ្ឋិត-

វិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈក្តី ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងក្តី

បដិឃៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល

បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុង មុនៗ

ក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុង

ក្រោយៗ ផង នៃលោកៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សស-

ហគតក្នុង មុនៗក្តី បដិឃៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សសហគតក្នុង

ក្រោយៗ ផង នៃបដិឃៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្ត-

ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជា

បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអតាមពាប្បច្ច័យ ជា

បច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

[១៣៣] គន្ថសម្បយុត្តា ធម្មោ គន្ថសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិ-
 ស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ គន្ថសម្បយុត្តា
 ខន្ធា គន្ថសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ តីណិមិ ឧបនិស្សយោ
 គន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា គន្ថវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ តីណិមិ
 ឧបនិស្សយោ គន្ថសម្បយុត្តា ខន្ធា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតានំ ខន្ធា-
 នំ បដិយស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 គន្ថវិប្បយុត្តា ធម្មោ គន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ សន្និ ឧបនិស្សយោ ឆានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បតិ សីលំ ... ។ បេ ។
 បញ្ចំ វកំ ទោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាការៈ

(១៣៣) គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត ត្រូវសួរផងចុះ ឧបនិស្ស័យ ៣ យ៉ាង គឺ ពួកគន្ថសម្បយុត្តក្កន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្កន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត ត្រូវសួរផងចុះ ឧបនិស្ស័យ ៣ យ៉ាង គឺ ពួកគន្ថសម្ប-
 យុត្តក្កន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តក្កលោកសហគត្តក្កន្ធផង្គ នៃ
 លោកៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកទោមនស្សស-
 ហគត្តក្កន្ធផង្គ នៃបដិឃៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវសីល ... ។ បេ ។
 នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាយំកំ ធុត្តំ ធុត្តំ កោជនំ ... សេនាសនំ ឧប-
និស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ
ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។
បញ្ញា រកោ ។ បេ ។ បត្តនា សេនាសនំ សទ្ធាយ
។ បេ ។ បញ្ញាយ រកស្ស ទោសស្ស មោហស្ស មា-
នស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
បនិស្សយោ សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ មាជំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ
កល្យាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ បញ្ញំ រកំ ។ បេ ។ មាជំ
ឧត្តនំ ... សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ចាលំ ហនតិ
។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
រកស្ស ទោសស្ស មោហស្ស មាជនស្ស ទិដ្ឋិយោ
បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស
ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ មាជំ ជប្បេតិ សីលំ ... ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កាយិកទុក្ខ រដូវ និងកោដន . . . ឲ្យ នូវទាន ព្រោះអាស្រ័យ
 នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ ញ្ញាង្គសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សម្លាប់ នូវ
 សត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា រាគៈ ។ បេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នា សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា
 រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នកបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ដំឡើង នូវ
 មានៈ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។
 នូវបញ្ញា រាគៈ ។ បេ ។ មានៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា . . . សម្លាប់ នូវសត្វ
 ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ
 និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយឧបនិ-
 ស្សយប្បច្ច័យ គឺ (ឧបនិស្ស័យ) ពា យ៉ាង គឺ បុគ្គល ដំឡើង
 នូវមានៈ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា នូវសីល . . . ។ បេ ។

បញ្ញា វាគំ ទោសំ មោហំ មារិកំ បត្តំ កាយិកំ
 សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ចាលំ ហនតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុនិ សន្តា ។ បេ ។ បញ្ញា វាគោ
 ទោសោ មោហោ មារិកោ បត្តោ សេនាសនំ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស
 ច ទោមនស្សសហគតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ច
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ធសម្បយុត្តោ
 ច កន្ធវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្ធសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្វបនិស្សយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា-
 ច លោកោ ច ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិ-
 យត្ថា កន្ធសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ^(១) ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្ត-
 លោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្ស-
 សហគតា ខន្ធា ច បដិយត្ថា កន្ធវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ
 ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស ច បដិយស្ស ច ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកោ ច

១ ម. កាតព្វតិ ទិស្សតិ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវៈ

នូវបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ
 ... សម្លាប់ នូវសត្វ ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ។ បេ ។ បំបែក
 នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តី
 ប្រាថ្នា សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុង
 ផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគតក្នុងផង នៃបដិយៈផង
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯ
 បកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង លោកៈផង
 ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្ប-
 យុត្តក្នុង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួក
 ទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈក្តី ពួកទោមនស្សសហគត-
 ក្នុងក្តី បដិយៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្នុងផង នៃទិដ្ឋគតវិប្បយុត្ត
 លោកៈផង នៃបដិយៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
 ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយស្ស ទិដ្ឋិតតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច នោម-
នស្សសហគតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ច ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣២] កន្លវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជា-
តំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
អារត្ត កន្លវិប្បយុត្តោ រកោ ឧប្បជ្ជតិ វិចិត្តា . . .
ឧទ្ធច្ចំ . . . នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កេនា រូបំ
បស្សនិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សទ្ធិំ សុណាតិ រូបា-
យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈព្វាយតនំ កាយវិញ្ញា-
ណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ កន្លវិប្បយុត្តានំ
ខន្ធានំ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តស្ស លោកស្ស ច បដិយស្ស
ច បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្លវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ កន្លសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្ម-
ណាបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងភ័ បដិយៈភ័ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិតវិប្ប-
យុត្តលោភសហគតក្នុងផង នៃលោភៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគ-
តក្នុងផង នៃបដិយៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៣៤] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណ-
បុរេជាត គឺ បុគ្គល ឃើញ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ តាមអនិច្ចលក្ខណៈ
. . . ត្រេកអរ រីករាយ គន្ថវិប្បយុត្តរតៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាស
នូវចក្ខុជាដើមនោះ វិច្ឆិក្ខា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង
បុគ្គល ឃើញ នូវបុរេ ដោយទិព្វចក្ខុ ឬ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
វិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ (ជាបច្ច័យ)
នៃពួកគន្ថវិប្បយុត្តក្នុងផង នៃទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោភៈផង នៃបដិយៈផង
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ និងចក្ខុ . . . និងវត្ថុ

គន្ថសម្បយុត្តក្កោ បញ្ញាវិហារ

តំ អារត្ត កន្ថសម្បយុត្តោ វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . .
 ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ
 កន្ថសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កន្ថវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ
 ធម្មំ . . . វត្ថុ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ខន្ធា ធម្ម លោកោ ធម្ម ទោមនស្សសហកតា
 ខន្ធា ធម្ម បដិយត្ថា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ ទិដ្ឋិ-
 កតវិប្បយុត្តលោកសហកតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ធម្ម
 ទោមនស្សសហកតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ធម្ម បុរេ-
 ជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៣៥] កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស បច្ចាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ កន្ថ-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ចាជាន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្ម
 កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

គន្ថសម្បយុត្តកុរៈ បញ្ញាវារៈ

គន្ថសម្បយុត្តកុរៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវធម្មជាតិមានចក្ខុជាដើម
 នោះ ទិដ្ឋិ . . . ។ បេ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
 វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្បយុត្តកុរៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ គន្ថ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការមណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 ការមណ្ឌបុរេជាត គឺ ពួកទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងក្តី លោកៈ
 ក្តី ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងក្តី បដិមៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋិ-
 គតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្ស-
 សហគតក្នុងផង នៃបដិមៈផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

(១៣៥) គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ គន្ថ-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
យុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច លោកា ច ទោម-
នស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិយញ្ច បុរេជាតស្ស
ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[១៣៦] កន្លែងសម្បយុត្តា ធម្មោ កន្លែងសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាសវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អនន្ត-
រសទិសំ អាវជ្ជនាបិ វុដ្ឋានម្បី នត្ថិ ។

[១៣៧] កន្លែងសម្បយុត្តា ធម្មោ កន្លែងសម្បយុត្ត-
ស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ កន្លែងសម្ប-
យុត្តា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ កក្កប្បដ្ឋយេន
បច្ឆយោ ។ កន្លែងសម្បយុត្តា ធម្មោ កន្លែងវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតា ជា-
នាខណ៌កា ។ សហជាតា កន្លែងសម្បយុត្តា ចេតនា
ចិត្តសមុដ្ឋានានំ វុចានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ទិដ្ឋិ-
កតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ចេតនា លោកស្ស ច
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច វុចានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
ទោមនស្សសហគតា ចេតនា បដិយស្ស ចិត្តសមុដ្ឋា-
នានញ្ច វុចានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ នានាខ-
ណ៌កា កន្លែងសម្បយុត្តា ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាន គឺ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោក-
សហគតក្ខន្ធផង លោកៈផង ពួកទោមនស្សសហគតក្ខន្ធផង បដិយៈផង
ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។

(១៣៦) គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយអាសវនប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងអនន្តរាប្បច្ច័យដែរ អាវុជនៈក្តី
វុជនក្តី មិនមាន (ក្នុងទីនេះទេ) ។

(១៣៧) គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ គន្ធសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត
គឺ គន្ធសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ
ទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតចេតនា ជាបច្ច័យ នៃលោកៈផង នៃពួក
ចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទោមនស្សសហគតចេតនា ជា
បច្ច័យ នៃបដិយៈផង នៃពួកចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណិកៈ គឺ គន្ធសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង

កដត្តា ច រូបាណំ កម្មប្បដូយេន បដូយោ ។ កន្ថស-
 ម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថសម្បយុត្តស្ស ច កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស កម្មប្បដូយេន បដូយោ កន្ថសម្បយុត្តា
 ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាណំ កម្មប្បដូយេន បដូយោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ លោកស្ស
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បដូយេន បដូយោ
 ទោមនស្សសហគតា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 បដិយស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បដូយេ-
 ន បដូយោ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បដូយេន បដូយោ សហជាតា ជាតា-
 ខណ៌កា ។ សហជាតា កន្ថវិប្បយុត្តា ចេតនា សម្ប-
 យុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្ម-
 ប្បដូយេន បដូយោ ។ ជាតាខណ៌កា កន្ថវិប្បយុត្តា
 ចេតនា វិចារកាណំ ខន្ធាណំ កដត្តា ច រូបាណំ កម្ម-
 ប្បដូយេន បដូយោ ។

[១៣៨] កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្ថវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បដូយេន បដូយោ ឯកំ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

នៃពួកកងតារាបូជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
គន្ថសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដង នៃពួក
ចិត្តសមុជានុប្បដន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តលោកសហគត-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដង នៃលោកៈផង នៃពួក
ចិត្តសមុជានុប្បដន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ទោមនស្សសហគតចេតនា ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដង នៃបដិមៈផង នៃពួកចិត្តសមុជានុប្ប-
ដន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។
សហជាត គឺ គន្ថវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដ-
ង នៃពួកចិត្តសមុជានុប្បដន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
គឺ គន្ថវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្កដង នៃពួកកងតារាបូ-
ជន៍ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៣៨] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

[១៣៩] កន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ធ ។

[១៤០] កន្លែងសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ វិភជិតំ ។ កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ កន្លែងសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លែងវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លែងសម្បយុត្តស្ស ធ កន្លែងវិប្បយុត្តស្ស ធ ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតានំ ខន្ធានំ លោកស្ស ធ ទោមនស្សសហគតានំ ខន្ធានំ បដិយស្ស ធ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ កន្លែងសម្បយុត្តោ ធ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជាន

[១៣៩] គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយភាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវត្ថុវិ-
ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៦ ។

[១៤០] គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ
បណ្តិត ត្រូវចែកផងចុះ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ឆា-
ជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកគន្ធសម្បយុត្តកន្ធន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកទិដ្ឋភាពវិប្បយុត្ត-
លោកសហគតកន្ធផង នៃលោកៈផង នៃពួកទោមនស្សសហគតកន្ធន
ផង នៃបដិយៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក៏

គន្ថសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

កន្ថវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សហជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា ខន្ធា ច
 លោកោ ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច បដិ-
 យញ្ច ចិត្តសម្មដ្ឋានំ រូបំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា ច
 បដិយញ្ច បុរេជាតស្ស ឥសស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៤១] កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ
 បដិច្ចសទិសំ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សន្និទ្ធិំ វិកជិតព្វំ ។ កន្ថសម្បយុត្តោ
 ធម្មា កន្ថសម្បយុត្តស្ស ច កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិ-
 សំ ។ កន្ថវិប្បយុត្តោ ធម្មា កន្ថវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវារៈ

គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្ប-
 ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកទិដ្ឋ-
 គតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងផង បដិ-
 យៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។
 ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្នុងផង លោកៈផង
 ពួកទោមនស្សសហគតក្នុងផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច័យ ។

[១៤១] គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ មានវារៈ ១ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថ-
 សម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបច្ឆាជាត ។ សេចក្តីបំប្រួញ បណ្ឌិត ត្រូវចែក
 ផងចុះ ។ គន្ថសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ មានវារៈ ១ ប្រហែលគ្នា
 នឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជា-
 តំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខតំ វិភជិតំ ។ កន្លវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ កន្លសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតំ បដិយំ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អា-
 រហ៍ កន្លសម្បយុត្តោ រកោ ... ទិដ្ឋិ ... ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុំ កន្លសម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ កន្លវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្លសម្ប-
 យុត្តស្ស ច កន្លវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តោ លោកោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសម្មាសាទារាណំ រូបាទំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ
 និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ បណ្ឌិត ត្រូវចែកផងចុះ ។ គន្ថវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ទោមនស្សស-
 ហគតបដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 ឯបុរេជាត គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងចក្ខុ ... នឹងវត្ថុ គន្ថ-
 សម្បយុត្តកក្កនៈ ... ទិដ្ឋិ ... ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
 នូវវត្ថុ មានចក្ខុជាដើមនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកគន្ថសម្បយុត្តកក្កន
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ថសម្បយុត្តធម៌
 ផង នៃគន្ថវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ទិដ្ឋិតវិប្បយុត្តលោកៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមដានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

កន្លែងសម្បជ្ឈយុត្តកថា បញ្ញាវិហារ

បដិយំ សម្បជ្ឈយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជានំ ចត្តំ
 ... វត្ថំ អារត្ត ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហគតា
 ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្សសហគតា ខន្ធា
 ច បដិយញ្ច ឧប្បជ្ឈន្តិ វត្ថុ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោក-
 សហគតាណំ ខន្ធាណំ លោកស្ស ច ទោមនស្ស-
 សហគតាណំ ខន្ធាណំ បដិយស្ស ច អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្លែសម្បជ្ឈយុត្តោ ច កន្លែវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា កន្លែសម្បជ្ឈយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហជានោ កន្លែសម្ប-
 យុត្តោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធាណំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានោ ទិដ្ឋិកតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច លោកោ ច
 តិណ្ណាន្នំ ខន្ធាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា
 ... ទោមនស្សសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច បដិ-
 យញ្ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ
 ខន្ធា ... ។ កន្លែសម្បជ្ឈយុត្តោ ច កន្លែវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 កន្លែវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជានំ បុរេជានំ បច្ឆាជានំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។

ធនុសម្បយុត្តកុរៈ បញ្ញាវារៈ

បដិមៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនុបដន៍
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ពួកទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកស-
 ហគតក្កដន៍ លោកៈផង ពួកទោមនស្សសហគតក្កដន៍ បដិមៈផង
 កើតឡើង ព្រោះប្រាណ បូរិច្ចុ . . . បូរិកុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្កដន៍ នៃលោកៈផង នៃពួកទោម-
 នស្សសហគតក្កដន៍ នៃបដិមៈផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គន្ធ-
 សម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ គន្ធសម្បយុត្តកក្កដ ១ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ សហជាត គឺ ទិដ្ឋគតវិប្បយុត្តលោកសហគតក្កដ ១
 ផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២
 . . . ទោមនស្សសហគតក្កដ ១ ផង បដិមៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី គន្ធិវិប្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធិវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុជាត អាហារ និងឥន្ធិយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតា កន្តសម្បយុត្តា ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច
 ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច
 លោកោ ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតា ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា ច
 បដិយញ្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហកតា ខន្ធា ច វត្ថុ ច
 លោកស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហ-
 កតា ខន្ធា ច វត្ថុ ច បដិយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ទិដ្ឋិកតវិប្បយុត្តលោកសហ-
 កតា ខន្ធា ច លោកោ ច ទោមនស្សសហកតា ខន្ធា
 ច បដិយញ្ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា កន្តសម្បយុត្តា ខន្ធា ច
 កតធិដ្ឋកោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា កន្តសម្បយុត្តា
 ខន្ធា ច រូបដីវត្ថិន្ទ្រយញ្ច កដត្តារូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ កន្តសម្បយុត្តោ ច កន្តវិប្បយុត្តោ ច
 ធម្មា កន្តសម្បយុត្តស្ស ច កន្តវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តកក្កនផង ពួកមហាក្កតផង ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ សហជាត គឺ ពួកទិដ្ឋតវិប្ប-
 យុត្តលោកសហគតកក្កនផង លោកៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ សហជាត គឺ ពួកទោមនស្សសហគតកក្កន
 ផង បដិយៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ពួកទិដ្ឋតវិប្បយុត្តលោកសហគតកក្កនផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃលោកៈ
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពួកទោមនស្សសហគតកក្កនផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃ
 បដិយៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកទិដ្ឋតវិប្បយុត្តលោ-
 កសហគតកក្កនផង លោកៈផង ពួកទោមនស្សសហគតកក្កនផង បដិយៈ
 ផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បច្ឆា-
 ជាត គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តកក្កនផង ភព្យឡើងវិញវារផង ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បច្ឆាជាត គឺ ពួកគន្ធសម្បយុត្តកក្កនផង
 រូបដ៏វិត្តន្ត្រិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ក្តី
 គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង នៃ
 គន្ធវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត។

គន្ថសម្បយុត្តកុកេ បញ្ញាវិហា

សហជាតោ ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធោ ច លោកោ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធា-
 នញ្ច រូបាទំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ...
 សហជាតោ នោមនស្សសហគតោ ឯកោ ខន្ធោ ច
 បដិយញ្ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាទំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... សហជាតោ
 ទិដ្ឋិតតវិប្បយុត្តលោកសហគតោ ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ
 ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ លោកស្ស ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទ្វេ ខន្ធា ... សហជាតោ នោមនស្សសហគតោ
 ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ បដិយស្ស
 ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... ។

[១៤២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អនិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញាមញ្ញា ន ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណី បច្ឆាជាតេ តីណី អាសវនេ នវ
 កថ្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្រិយេ
 ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ន

គន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិវរៈ

សហជាត គឺ ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តក្កលោកសហគតក្ខន្ធ ១ ផង លោកៈផង
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃព្រកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ សហជាត គឺ ទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ១ ផង បដិយៈផង
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃព្រកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ សហជាត គឺ ទិដ្ឋគតិវិប្បយុត្តក្កលោកសហគតក្ខន្ធ ១ ផង
 វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃលោកៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ សហជាត គឺ ទោមនស្សសហគតក្ខន្ធ ១ ផង វត្ថុ
 ផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃបដិយៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ ។

[១៤២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វរៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧
 ក្នុងអញ្ចាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវរៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវរៈ ៧ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវរៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវរៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ
 មានវរៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវរៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
 វរៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវរៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តក្កប្បច្ច័យ មានវរៈ ៦

វិប្បយុត្តោ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិកតោ នវ
អវិកតោ នវ ។

[១៤៣] កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
កន្តសម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អា-
រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្ត-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តសម្បយុត្តស្ស ធ កន្តវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ កន្តវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចុរ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
វត្ថុយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ កន្តវិប្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុង
នត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៩ ។

[១៤៣] គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌
ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធហិប្បយុត្តធម៌
ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ
ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ
ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ។ គន្ធសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តធម៌ផង
នៃគន្ធហិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ
ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ។ គន្ធហិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធហិប្បយុត្តធម៌
ដោយការម្សណប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បដ្ឋយ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បដ្ឋយ
ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ ។ គន្ធហិប្បយុត្តធម៌

ឥន្ទ្រសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឥន្ទ្រ-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មា ឥន្ទ្រសម្បយុត្តស្ស ធម្ម ឥន្ទ្រវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្ម ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឥន្ទ្រសម្បយុត្តោ ធម្ម
 ឥន្ទ្រវិប្បយុត្តោ ធម្ម ធម្មា ឥន្ទ្រសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឥន្ទ្រសម្ប-
 យុត្តោ ធម្ម ឥន្ទ្រវិប្បយុត្តោ ធម្ម ធម្មា ឥន្ទ្រវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្ប-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ឥន្ទ្រសម្បយុត្តោ ធម្ម
 ឥន្ទ្រវិប្បយុត្តោ ធម្ម ធម្មា ឥន្ទ្រសម្បយុត្តស្ស ធម្ម ឥន្ទ្រ-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្ម ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។

ធន្តសម្បយុត្តិក្កៈ បញ្ញាការៈ

ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តិធម៌ ដោយការម្ស្នោបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ គន្ធវិប្បយុត្តិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តិ-
 ធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តិធម៌ផង ដោយការម្ស្នោបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ គន្ធសម្បយុត្តិធម៌ក្តី គន្ធវិប្បយុត្តិធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្បយុត្តិធម៌ ដោយការម្ស្នោបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។
 គន្ធសម្បយុត្តិធម៌ក្តី គន្ធវិប្បយុត្តិធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធវិប្បយុត្តិ-
 ធម៌ ដោយការម្ស្នោបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។
 គន្ធសម្បយុត្តិធម៌ក្តី គន្ធវិប្បយុត្តិធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃគន្ធសម្ប-
 យុត្តិធម៌ផង នៃគន្ធវិប្បយុត្តិធម៌ផង ដោយការម្ស្នោបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៤៤] នហេតុធម្មា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ នោអវិគតេ នវ ។

[១៤៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ នវ ...
នអធិបតិយា នវ សង្ខតំ... នសមនន្តរេ នវ នអញ្ញា-
មញ្ញា ភីណិ ននិស្សយេ នវ នឧបនិស្សយេ នវ
សង្ខតំ... នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
ន នោនតិយា នវ នោវិគតេ នវ ។

[១៤៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្ថារេតញ្ច ។
... អវិគតេ នវ ។

គន្ថសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គុណគុណិយទុកំ

បដិច្ចវិវា

[១៤៧] គន្ថញ្ចេវគន្ថនិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច គន្ថោ-
នេវគន្ថនិយោច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៤៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូណប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិគ-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៥] ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ សេចក្តីបំប្រញ . . .
ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តិ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៤៦] ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បី ឲ្យពិស្តាផងចុះ ។ . . . ក្នុងនអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ គន្ថសម្បយុត្តទុក ។

គន្ថគន្ថនិយមៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៤៧] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថនិយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ

គន្ថគន្ថនិយមកំ បដិច្ចវាវោ

សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អភិជ្ឈកាយ-
 កន្ថោ អភិជ្ឈកាយកន្ថំ បដិច្ច សីលព្វតបរាមាសោ-
 កាយកន្ថោ ឥន្ទសច្ចាភិនិវេសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អ-
 ភិជ្ឈកាយកន្ថោ អភិជ្ឈកាយកន្ថំ បដិច្ច ឥន្ទសច្ចា-
 ភិនិវេសោ កាយកន្ថោ ។ កន្ថោវេទកន្ថនិយមា ធម្មំ
 បដិច្ច កន្ថនិយោវេទនោកន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា កន្ថោ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
 សម្បជ្ឈនញ្ច រូបំ ។ កន្ថោវេទកន្ថនិយមា ធម្មំ បដិច្ច
 កន្ថោវេទកន្ថនិយោ កន្ថនិយោវេទនោកន្ថោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ។

បដិច្ចវាវោ ឥសាណាភាវោ បច្ចយវាវោ
 និស្សយវាវោ សំសដ្ឋវាវោ សម្បយុត្ត-
 វាវោ កន្ថទុក្ខសនិសា និម្មាណករណា ។

បញ្ញាវាវោ

(១៤៨) កន្ថោវេទកន្ថនិយោ ធម្មោ កន្ថស្ស-
 វេទកន្ថនិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កន្ថោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ កន្ថានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឯវំ នវំ បញ្ញា វិត្តាវេតញ្ច ។

ធនុធនុនិយមុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

អភិជ្ឈកាយគន្លះ អាស្រ័យ នូវសីលពូតបរាមាសកាយគន្លះ សីលពូតប-
 រាមាសកាយគន្លះ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្លះ អភិជ្ឈកាយគន្លះ
 អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសព្វកិច្ចវេសកាយគន្លះ ឥទ្ធិសព្វកិច្ចវេសកាយគន្លះ
 អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្លះ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លះ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្លះទាំងនោះគន្លងនិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ចិត្តសម្បជានុបដ្ឋន អា-
 ស្រ័យ នូវពួកគន្លះ ។ ធម៌ ជាគន្លះទាំងនោះគន្លងនិយៈផង ធម៌ ជាគន្ល-
 ងនិយៈទាំងនោះគន្លះផង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្លះទាំងនោះគន្លងនិយៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។

បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី
 សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងគន្លងទុកៈដែរ មិន
 មានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

បញ្ញាវិវាទៈ

[១៤៤] ធម៌ ជាគន្លះទាំងនោះគន្លងនិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាគន្លះទាំងនោះគន្លងនិយៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកគន្លងហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងនោះ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។ បញ្ញាទាំង ៩
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៤៩] កន្លែងនេះកន្លែងយោង ឆ្នោត កន្លែងស្បង-
 នេះកន្លែងយស្បង ឆ្នោតស្បង អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចុ-
 យោ កន្លែ អាត្ត កន្លា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ
 កន្លែ អាត្ត កន្លនិយោងនោះកន្លា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ កន្លែ អាត្ត កន្លា ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ កន្លនិយោងនោះកន្លា ឆ្នោត
 កន្លនិយស្បងនោះកន្លស្បង ឆ្នោតស្បង អាម្ពណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថ-
 កម្មំ . . . តំ បច្ចុវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ . . . ឈានំ
 . . . អរិយា កោត្រកុំ បច្ចុវេក្ខន្តិ វេទានំ បច្ចុវេក្ខន្តិ
 បហីនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ
 បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ កិលេសេ វាទន្តិ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .
 កន្លនិយោងនោះកន្ល ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិញាយ
 សោតនាតុយា សន្តំ សុណាតិ ។ សតំ វិន្តារេតតំ ។
 អាវជ្ជនាយ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ កន្ល-
 និយោងនោះកន្លា ឆ្នោត កន្លស្បងនេះកន្លនិយស្ប-
 ង ឆ្នោតស្បង អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ទានំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១២៩] ធម៌ ជាគន្លងទាំងជាគន្លងនិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 គន្លងទាំងជាគន្លងនិយៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្លងៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកគន្លងៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួក
 ខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោះគន្លងៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកគន្លងៈ ។
 មូល បណ្ឌិត ត្រូវស្រាវជ្រាវចុះ ពួកគន្លងៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកគន្លងៈ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោះគន្លងៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោះគន្លងៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ
 គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .
 ពិចារណា នូវកម្មមានទានជាដើមនោះ (នូវពួកកុសល) ដែលខ្លួន
 សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវគោត្រភូ ពិចារណា នូវវេទនាៈ នូវពួកកិលេស ដែល
 ខ្លួនលះបង់ហើយ . . . ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់
 សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលពុះពោរឡើងហើយ ក្នុងកាល
 មុន នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោះគន្លងៈ
 តាមអនិច្ចលក្ខណៈ . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ បទទាំងអស់
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។ ជាបច្ច័យ នៃការស្រាវជ្រាវ ដោយ
 ការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងជានោះគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្លងទាំងជាគន្លងនិយៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . .

គន្ថគន្ថនិយមុកេ បញ្ញាវិហា

សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អារត្ត វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្តិច្ឆា . . .
 ឧទ្ធច្ចំ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ . . .
 ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . កន្ទនិ-
 យេវេវោធនកន្តោ ខន្ធន្តេ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត
 វាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ កន្ទនិ-
 យោវេវោធនកន្តោ ធម្មា កន្ទស្សវេវកន្ទនិយស្សច
 កន្ទនិយស្សវេវ លោធនកន្ទស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ
 . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . កន្ទនិយេវេវោធនកន្តោ ខន្ធន្តេ
 អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត កត្វា ច សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធន្តេ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ឃំ ឥតរេបិ តីណិ វិត្តា-
 រេតញ្ចា អារត្ត កាតញ្ចា ។

ឥមម្ហិ ធុកេ លោកុត្តរំ នត្ថិ កន្ទុកុសិនិសំ
 និច្ឆាណករណំ កន្ទនិយន្តិ និយាមេតតំ ។

មត្តេ នវបញ្ញា កាតញ្ចា ។

នូវសីល . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ
នឹងកុសលកម្មនោះ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រិច្ឆា . . . ឧទ្ធច្ចៈ
. . . ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលកម្មនោះ (នូវពួក
កុសល) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន
នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ
ពួកខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងៈ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . .
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវធម្មជាតិ មានឈានជាដើម
នោះ ។ ធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្លងៈ
ទាំងនោះគន្លងនិយៈផង នៃធម៌ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងផង ដោយ
អារម្មណ៍បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម
. . . (នូវពួកកុសល) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ
អំពីឈាន នូវឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល
ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ជាគន្លងនិយៈទាំងនោះគន្លងៈ ពួកគន្លងៈ
ផង ពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវធម្មជាតិមាន
ឈានជាដើមនោះ ។ វារៈទាំង ៣ ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យវិនិច្ឆ័យ
ប្រារព្ធធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

លោកុត្តរៈ មិនមាន ក្នុងទុកៈនេះទេ តែបណ្ឌិត ត្រូវកំណត់
ថាគន្លងនិយៈប្រហែលគ្នានឹងគន្លងទុកៈដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេង
គ្នាទេ ។ ក្នុងមគ្គបច្ច័យ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យជាបញ្ហា ៧ ។

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តកំ

បដិច្ចវិវា

[១៥០] កន្ថកោវកន្ថសម្បយុត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្ថោវេវកន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អភិជ្ឈា-
 កាយកន្ថោ អភិជ្ឈា កាយកន្ថំ បដិច្ច សីលព្វតបរា-
 មាសោ កាយកន្ថោ ឥន្ទសច្ចាភិណ្ឌេសំ កាយកន្ថំ ប-
 ដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្ថោ អភិជ្ឈា កាយកន្ថំ បដិច្ច
 ឥន្ទសច្ចាភិណ្ឌេសោ កាយកន្ថោ ។ កន្ថកោវកន្ថ-
 សម្បយុត្តកំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោវេវនោច-
 កន្ថោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថោ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ កន្ថកោវកន្ថសម្បយុត្តកំ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្ថោវេវកន្ថសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សី-
 លព្វតបរាមាសំ កាយកន្ថំ បដិច្ច អភិជ្ឈា កាយកន្ថោ
 សម្បយុត្តកា ធម្មោ ខន្ធ ធម្មំ ។ កន្ថសម្បយុត្តកោវ-
 នោចកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោវេវនោចកន្ថោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តកោវ-
 នោចកន្ថំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តទកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៥០] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបកមាសកាយគន្ថៈ សីលព្វត-
 បកមាសកាយគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ថៈ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវឥទ្ធិសច្ចាភិវេសកាយគន្ថៈ ឥទ្ធិសច្ចាភិវេសកាយគន្ថៈ
 អាស្រ័យ នូវអភិជ្ឈកាយគន្ថៈ ។ ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោ-
 គន្ថៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ អាស្រ័យ នូវពួកគន្ថៈ ។
 ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ
 ផង អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អភិជ្ឈកាយគន្ថៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធផង
 អាស្រ័យ នូវសីលព្វតបកមាសកាយគន្ថៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈ
 ផងចុះ ។ ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តក្កោ បដិច្ចវិហ

ទ្វេ ខន្ធ ... ។ កន្ថសម្បយុត្តក្កោវនោចកន្ថំ ធម្មំ
 បដិច្ច កន្ថោវេវ កន្ថសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តោវនោចកន្ថ ខន្ធ បដិច្ច
 កន្ថា ។ កន្ថសម្បយុត្តក្កោវនោចកន្ថំ ធម្មំ បដិច្ច
 កន្ថោវេវ កន្ថសម្បយុត្តោច កន្ថសម្បយុត្តោវនោ-
 ចកន្ថោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្ប-
 យុត្តក្កោវនោចកន្ថំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 កន្ថា ច ទ្វេ ខន្ធ ... ។ កន្ថក្កោវ កន្ថសម្បយុត្តក្កោ
 កន្ថសម្បយុត្តក្កោវនោចកន្ថក្កោ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថោ-
 វេវ កន្ថសម្បយុត្តោច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
 យោ កន្ថ ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធ បដិច្ច កន្ថា ។
 កន្ថក្កោវ កន្ថសម្បយុត្តក្កោ កន្ថសម្បយុត្តក្កោវនោច-
 កន្ថក្កោ ធម្មំ បដិច្ច កន្ថសម្បយុត្តោវនោចកន្ថោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ថសម្បយុត្តក្កោវនោ-
 ចកន្ថំ ឯកំ ខន្ធក្កោ កន្ថ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បដិច្ចវិរៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត អាស្រ័យ

នូវធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-

ថ្មី គឺ ពួកគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជា

នោគន្ថៈ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តក្តី ធម៌ ជាគន្ថសម្ប-

យុត្តទាំងជានោគន្ថៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោ-

គន្ថៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មី គឺ ខន្ធ ៣ ផង ពួកគន្ថៈ

ផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ នូវខន្ធ ២

. . . ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា

គន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈផង ទើប

កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មី គឺ ពួកគន្ថៈ អាស្រ័យ នូវពួកគន្ថៈ

ផង នូវពួកសម្បយុត្តកន្ថផង ។ ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈ

អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្ត

ទាំងជានោគន្ថៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មី គឺ ខន្ធ ៣

អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងជានោគន្ថៈផង នូវពួកគន្ថៈផង

អភិធម្មបិដកេ ឥន្ទ្រលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខទ្វេ . . . ។ កន្ត្រៃញ្ចវ៌ កន្ត្រៃសម្បយុត្តញ្ច កន្ត្រៃសម្ប-
យុត្តញ្ចវ៌ ឆោធិកន្ត្រៃញ្ច ធម្មំ បដិច្ច កន្ត្រៃឆោធិវ៌ កន្ត្រៃ-
សម្បយុត្តោធិ កន្ត្រៃសម្បយុត្តោធិវ៌ ឆោធិកន្ត្រៃ ធិ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កន្ត្រៃសម្បយុត្តញ្ចវ៌ ឆោធិកន្ត្រៃ
ឯកំ ខទ្វេញ្ច សីលព្វតបរាមាសំ កាយកន្ត្រៃញ្ច បដិច្ច
តយោ ខទ្វេ អភិជ្ឈា កាយកន្ត្រៃ ធិ ទ្វេ ខទ្វេ . . .
ធីក្កំ ពន្ធិតតំ ។ សន្ធិតតំ ។

[១៥១] ហេតុយា នវ៌ អារម្មណេ នវ៌ សព្វត្ត
នវ៌ កម្មេ នវ៌ អាហារេ នវ៌ អភិកតេ នវ៌ ។

[១៥២] កន្ត្រៃញ្ចវ៌ កន្ត្រៃសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
កន្ត្រៃឆោធិវ៌ កន្ត្រៃសម្បយុត្តោធិ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នអធិប-
តិប្បច្ចយា ។ សន្ធិតតំ ។ ឥធិ នហេតុប្បច្ចយោ នត្តិ ។

[១៥៣] នអធិបតិយា នវ៌ នបរេជាតេ នវ៌
នបច្ឆាជាតេ នវ៌ នអាសវនេ នវ៌ នកម្មេ តីណិ
នវ៌ ចាកេ នវ៌ នវ៌ ប្បយុត្តេ នវ៌ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណ្ណាធិ សហជាតវារោធិ
បច្ចយវារោធិ ធិស្សយវារោធិ សំសដ្ឋវារោធិ
សម្បយុត្តវារោធិ បដិច្ចវារសនិសា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្តក្តី ជាគន្លសម្ប-
 យុត្តទាំងជានោគន្លះក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្ត
 ផង ជាគន្លសម្បយុត្តទាំងជានោគន្លះផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បថ្មយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង អភិជ្ឈកាយគន្លះផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជាគន្លសម្បយុត្តៈ ទាំងជានោគន្លះផង នូវសីលព្វតបរាមាសកាយគន្លះផង
 នូវខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត គប្បីចង ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៥១] ក្នុងហេតុប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បថ្មយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបថ្មយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បថ្មយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ។

[១៥២] ធម៌ ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាគន្លះទាំងជាគន្លសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិប្បថ្មយ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ នហេតុប្បថ្មយ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។

[១៥៣] ក្នុងនអធិបតិប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាត-
 ប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអា-
 សេវនប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បថ្មយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បថ្មយ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ទាំង ២ ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី

និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ ។

បញ្ជាវិញ

[illegible]

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តរុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

បញ្ញាវិវាទៈ

[១៥៤] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជា
 គន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ថៈ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកគន្ថៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
 នាគន្ថៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
 នាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ធនៈទាំង
 ជាគន្ធសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ធសម្បយុត្ត
 ទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ធនៈទាំង
 គន្ធសម្បយុត្តផង ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ធសម្បយុត្ត ទាំងនោះគន្ធនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធនៈ នៃពួកគន្ធនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ធនៈទាំង
 ជាគន្ធសម្បយុត្តក្តី ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាគន្ធនៈទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជាគន្ធនៈទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្តផង ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈផង ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកគន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាគន្ធនៈ
 ទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្តក្តី ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះគន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ ជាគន្ធនៈទាំងនោះគន្ធសម្បយុត្តផង ជាគន្ធសម្បយុត្តទាំងនោះ-
 គន្ធនៈផង ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិហ

កន្តោចេវ កន្ថសម្បយុត្តោច កន្ថសម្បយុត្តោចេវ ឆោ-
 ចកន្តោ ច ឆម្ពា កន្ថស្បេវ កន្ថសម្បយុត្តស្បេ
 កន្ថសម្បយុត្តស្បេវ ឆោចកន្ថស្បេ ច ឆម្ពស្បេ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្តោចេវ កន្ថសម្បយុត្តោច កន្ថ-
 សម្បយុត្តោចេវ ឆោចកន្តោ ច ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ កន្តោនក្ខ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥៥] កន្តោចេវ កន្ថសម្បយុត្តោច ឆម្ពា
 កន្ថស្បេវ កន្ថសម្បយុត្តស្បេ ឆម្ពស្បេ អាម្ពឈាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ កន្ថ អាវត្ត កន្តោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 ម្វលំ កាតតំ កន្ថ អាវត្ត កន្ថសម្បយុត្តោចេវ ឆោច-
 កន្តោ ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្វលំ កាតតំ កន្ថ អាវត្ត
 កន្តោ ច កន្ថសម្បយុត្តោ ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។
 កន្ថសម្បយុត្តោចេវ ឆោចកន្តោ ឆម្ពា កន្ថសម្ប-
 យុត្តស្បេវ ឆោចកន្ថស្បេ ឆម្ពស្បេ អាម្ពឈា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ កន្ថសម្បយុត្តោចេវ ឆោច-
 កន្តោ ខន្ធា អាវត្ត កន្ថសម្បយុត្តោចេវ ឆោចកន្តោ
 ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ម្វលំ កាតតំ កន្ថសម្បយុត្ត-
 ោចេវ ឆោចកន្តោ ខន្ធា អាវត្ត កន្តោ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

គន្ថគន្ថសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តក្កី ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈក្កី
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្តផង ជាគន្ថសម្បយុត្ត
ទាំងនាគន្ថៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាគន្ថៈទាំង
ជាគន្ថសម្បយុត្តក្កី ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្កផង នៃពួកគន្ថៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[១៥៥] ធម៌ ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជាគន្ថៈទាំងជាគន្ថសម្បយុត្ត ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកគន្ថៈ
កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកគន្ថៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ
ពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
នូវពួកគន្ថៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ពួកខន្ធ ជាគន្ថៈផង
ជាគន្ថសម្បយុត្តផង កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកគន្ថៈ ។ ធម៌ ជា
គន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
នាគន្ថៈ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំង
នាគន្ថៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្ត
ទាំងនាគន្ថៈ ។ មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ពួកគន្ថៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកខន្ធ ជាគន្ថសម្បយុត្តទាំងនាគន្ថៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បូលំ កាតត្ថំ កន្ទសម្បយុត្តោចេវ ឆោចកន្ទេ ទាន្ទេ

អារត្ត កន្ទា ច កន្ទសម្បយុត្តា ច ទន្ទា ឧបដ្ឋន្ទិ ។

ឯវំ ឥតរេបិ តីណិ បញ្ញា កាតត្ថា ។ អារម្មណសទិ-

សាយេវ អធិបតិយាបិ អនន្តរេបិ ឧបទិស្សយេបិ ។

វិគង្គោ^(១) នត្ថិ ។

[១៥៦] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតិ-

យា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ នវ

អញ្ញាមញ្ញេ នវ ទិស្សយេ នវ ឧបទិស្សយេ នវ អា-

សេវនេ នវ កក្ខេ តីណិ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ

តីណិ ឈានេ តីណិ បក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ អត្ថិ-

យា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

១ ឆ. វិភាគោតិ ទិស្សតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មូល បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ពួកគនៈក៏ ពួកគនៈសម្បយុត្តក្នុងក៏ កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពាក្យន ជាគនៈសម្បយុត្តទាំងនោះគនៈ ។
 បញ្ហាវារៈ ទាំង ៣ ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះដែរ ។
 ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យក៏ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យក៏ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យក៏
 ប្រហែលគ្នានឹងអារម្មណប្បច្ច័យដែរ ។ ការចែក (ឲ្យផ្សេងពីនេះទៅ
 ទៀត) មិនមានទេ ។

[១៥៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ឱយយោគគោច្ចកទុកេ បដិច្ចវិវា

អរូបំយេវ បច្ចុយំ ។ ឯកេកស្ស ភីណិ ភីណិ
កាតញ្ច ។ អារម្មណញ្ច សហជាតញ្ច ឧបនិស្ស-
យញ្ច នវសុបិ បរិវត្តេតតំ ។ ឯវំ បញ្ញាវារេចិ សតំ
កាតតំ ។

គន្ធតន្តសប្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

គន្ធវិប្បយុត្តគន្ធនិយទុកំ

បដិច្ចវិវា

[១៥៧] គន្ធវិប្បយុត្តំ គន្ធនិយំ ធម្មំ បដិច្ច គន្ធវិ-
ប្បយុត្តោ គន្ធនិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
គន្ធវិប្បយុត្តំ គន្ធនិយំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ... បដិសន្ធិក្ខណោ
ឯកំ មហាក្ខតំ... ។ បេ ។ យថា ច្បន្តន្តរទុកេ លោ-
កិយទុកំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ និប្ពាណាករណំ ។

គន្ធវិប្បយុត្តគន្ធនិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ឱយយោគគោច្ចកទុកំ

បដិច្ចវិវា

[១៥៨] ឱយំ ធម្មំ បដិច្ច ... យោកំ ធម្មំ បដិច្ច

ឧបាយោគគោត្តកទុកៈ បដិច្ចវារៈ

អរូបៈ ក៏មានបច្ច័យដែរ ។ (បញ្ញាវារៈ) បីៗ នៃបច្ច័យមួយៗ
 បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើផងចុះ ។ អារម្មណ៍បច្ច័យក្តី សហជាតបច្ច័យក្តី
 ទប់និស្ស័យបច្ច័យក្តី បណ្ឌិត ត្រូវបង្វិលក្នុងវារៈ ទាំង ៩ ផងចុះ ។
 បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ក្នុងបញ្ញាវារៈ យ៉ាងនេះផងចុះ ។
 ចប់ ធន្តន្តសម្បយុត្តទុកៈ ។

គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយមៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥៧] គន្ថវិប្បយុត្តធម៌ (ធម៌ ដែលប្រាសចាកគន្ថៈ) និង
 គន្ថនិយធម៌ (ធម៌ដែលគួរដល់គន្ថៈ) អាស្រ័យ នូវគន្ថវិប្បយុត្តធម៌
 និងគន្ថនិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុបច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលជាគន្ថវិប្បយុត្តនិងជាគន្ថ-
 និយៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកណៈ មហាក្ខត ១ . . . ។ បេ ។
 លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡនរទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត ត្រូវឲ្យពិស្តារ យ៉ាង
 នោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាទេ ។

ចប់ គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយមៈ ។

ឧបាយោគគោត្តកទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៥៨] អាស្រ័យ នូវឧបាយធម៌ . . . យោគធម៌ អាស្រ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យោគោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ។ ទ្វេបិ
កោច្ចកា អាសវកោច្ចកាសទិសា និដ្ឋានាករណា ។

ឧបយោគតោច្ចកទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណទុកំ

បដិច្ចវិវា

(១៥៩) នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្តនីវរណំ បដិច្ច បីន-
មិទ្ធជីវណំ ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ កាមច្ចន្ត-
នីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ព្យា-
ចាននីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធជីវណំ ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ
អវិជ្ជានីវរណំ ព្យាចាននីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ
អវិជ្ជានីវរណំ ព្យាចាននីវរណំ បដិច្ច បីនមិទ្ធជីវ-
រណំ ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ កុក្កុច្ចន្តនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ
ព្យាចាននីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ កុក្កុច្ច-
នីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ វិនិក្ខិច្ចានីវរណំ បដិច្ច
ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ ឧទ្ធច្ចន្តនីវរណំ បដិច្ច អវិជ្ជានីវរណំ ។
នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នោនីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវយោគធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ។ ឯគោច្ចកៈ ទាំង
ពីរ (នេះ) ដូចគ្នានឹងអាសវគោច្ចកៈដែរ មិនមានការធ្វើផ្សេង ។ ទេ ។

ចប់ ឈយោគគោច្ចកៈ ។

និរវណ្ណទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៥៩] និរវណ្ណធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងរាវ) អាស្រ័យ នូវ
និរវណ្ណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ បីនមិទ្ធនិរវណ្ណៈ
ឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ និងអវិជ្ជានិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចនិរវណ្ណៈ ឧទ្ធច្ច-
និរវណ្ណៈ និងអវិជ្ជានិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចនិរវណ្ណៈ បីនមិទ្ធនិរ-
វណ្ណៈ ឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ និងអវិជ្ជានិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ នូវព្យាបាទនិរវណ្ណៈ
ឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ និងអវិជ្ជានិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ នូវព្យាបាទនិរវណ្ណៈ បីនមិទ្ធនិ-
រវណ្ណៈ ឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ កក្កច្ចនិរវណ្ណៈ និងអវិជ្ជានិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ
នូវព្យាបាទនិរវណ្ណៈ ឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ កក្កច្ចនិរវណ្ណៈ និងអវិជ្ជានិរវណ្ណៈ
អាស្រ័យ នូវព្យាបាទនិរវណ្ណៈ ឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្តនិរ-
វណ្ណៈ អវិជ្ជានិរវណ្ណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចនិរវណ្ណៈ ។ នានិរវណ្ណធម៌
(ធម៌មិនមែនជាគ្រឿងរាវ) អាស្រ័យ នូវនិរវណ្ណធម៌ ទើបកើតឡើង

នីវរណទុកេ បដិច្ចវិហា

ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណោ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 កាមច្ឆន្ទនីវរណំ បដិច្ច វិនិច្ឆ័យនីវរណំ ឧទ្ធច្ឆន្ទនីវរណំ
 អវិជ្ជានីវរណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ចក្កំ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នោនីវរណោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោនីវរណំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។
 នោនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា នោនីវរណោ ខន្ធ បដិច្ច នីវរណោ ។
 នោនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោនីវរណំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ នីវរណោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ នីវរណញ្ច នោនីវរណញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយា កាមច្ឆន្ទនីវរណញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ
 បដិច្ច វិនិច្ឆ័យនីវរណំ ឧទ្ធច្ឆន្ទនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ
 ចក្កំ ។ នីវរណញ្ច នោនីវរណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នោនីវរណោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

និរណទុក្ខៈ បដិច្ចវិវាទៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន
 អាស្រ័យ នូវពួកនិរណៈ ។ និរណធម៌ក្តី នោនិរណធម៌ក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវនិរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចំណង-
 និរណៈផង ឧទ្ធចនិរណៈផង អវិជ្ជានិរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 ចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន អាស្រ័យ នូវកាមច្ឆន្ទនិរណៈ បណ្ឌិត ត្រូវ
 ធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនិរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនោនិរណធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ និងចិត្តសមុជ្ជានុប-
 អាស្រ័យ នូវនោនិរណក្ខន្ធ ១ បដិសន្ធិ ។ និរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនោនិរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកនិរណៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកនោនិរណក្ខន្ធ ។ និរណធម៌ក្តី នោនិ-
 រណធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោនិរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ពួកនិរណៈផង ចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋាន
 អាស្រ័យ នូវនោនិរណក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ និរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនិរណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋាយ គឺ ចំណងនិរណៈ ឧទ្ធចនិរណៈ និងអវិជ្ជានិរណៈ
 អាស្រ័យ នូវកាមច្ឆន្ទនិរណៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង (បណ្ឌិត
 ត្រូវធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនិរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនិរ-
 ណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោជីវណំ ឯកំ ខន្ធកា ជីវណកា បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ . . . ។ ជីវណកា
 នោជីវណកា ធម្មំ បដិច្ច ជីវណោ ច នោជីវណោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោជីវណំ ឯកំ
 ខន្ធកា កាមច្ចន្ធដីវណកា បដិច្ច តយោ ខន្ធា បីន-
 មិទ្ធដីវណំ ឧទ្ធច្ចដីវណំ អវិជ្ជាជីវណំ ទ្វេ ខន្ធទេ . . .
 ចក្កំ ។ សង្ខតំ ។

[១៦០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សព្វត្ថេ នវ
 វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ អវិគតេ នវ ។

[១៦១] ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តក្កាជីវណំ បដិច្ច អ-
 វិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចដីវណំ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។ នោ-
 ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច នោជីវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោជីវណំ ឯកំ ខន្ធទ្វ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ ទ្វេ ខន្ធទេ
 . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោ-
 ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ពា ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ផង
 នូវនីវរណៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ផង នូវនោនីវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា បីនម្ពនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជា-
 នីវរណៈ អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ផង នូវកាមចន្ទនីវរណៈផង នូវ
 ខន្ធ ២ . . . (បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៦០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្សណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរៈប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរៈប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១៦១] នីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខានីវរណៈ
 អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធចនីវរណៈ ។ នោនីវរណធម៌ អា-
 ស្រ័យ នូវនោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ពា ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ជា
 អហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ . . . តាំងពីអហេតុកប្បដិសន្ធិ រហូតដល់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ ។ នីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនោនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង

នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។ ជីវណាញ វោជីវ-
 ណាញ ធម្មំ បដិច្ច ជីវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេ-
 តុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិក្ខាជីវណាញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ
 បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចជីវណាញ សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។

(១៦២) ជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច វោជីវណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា ជីវណោ បដិច្ច ចិត្តស-
 ម្បដ្ឋានំ រូបំ ។ វោជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច វោជីវណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា វោជីវណោ ខន្ធេ
 បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ ជីវ-
 ណាញ វោជីវណាញ ធម្មំ បដិច្ច វោជីវណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា ជីវណោ ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ ។
 សង្ខតំ ។ នអធិបតីប្បដ្ឋយា នអនន្តរប្បដ្ឋយា នស-
 មនន្តរប្បដ្ឋយា នអញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា នឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋយា ។

និរណទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ និរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនិរណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិក្ខានិរណៈផង នូវពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង អវិជ្ជានិរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចនិរណៈផង នូវ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

[១៦២] នោនិរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនិរណធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 និរណៈ ។ នោនិរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនោនិរណធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកនោនិរណក្ខន្ធ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោនិរណធម៌ អា-
 ស្រ័យ នូវនិរណធម៌ផង នូវនោនិរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនិរណៈផង
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ព្រោះនអធិបតិប្ប-
 ដ្ឋយ ព្រោះនអនន្តប្បដ្ឋយ ព្រោះនសមនន្តប្បដ្ឋយ ព្រោះនអពាមពា-
 ប្បដ្ឋយ ព្រោះនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(១៦៣) ជីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ កាមច្ឆន្ទជីវរណំ
 បដិច្ច ជីនមិន្ទជីវរណំ ឧទ្ធច្ឆន្ទជីវរណំ អវិជ្ជាជីវរណំ
 អរូបេ កាមច្ឆន្ទជីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ឆន្ទជីវរណំ អវិជ្ជា-
 ជីវរណំ អរូបេ វិចិត្តាជីវរណំ បដិច្ច ឧទ្ធច្ឆន្ទជីវរណំ
 អវិជ្ជាជីវរណំ អរូបេ ឧទ្ធច្ឆន្ទជីវរណំ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវ-
 រណំ ។ ជីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នោជីវរណោ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ ជីវរណោ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកា ខន្ធា ជីវរណោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 អវសេសា បញ្ញា សព្វេបិ វិត្តារតញ្ច អរូបំ បឋមំ
 កាតព្វំ រូបំ បច្ឆា យថា លត្តតិ ។ ជីវរណាញ្ច នោ-
 ជីវរណាញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ជីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ន-
 បុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ នោជីវរណោ ខន្ធទេ ច កា-
 មច្ឆន្ទជីវរណាញ្ច បដិច្ច ជីនមិន្ទជីវរណំ ឧទ្ធច្ឆន្ទជីវរណំ
 ចក្កំ ។ ជីវរណាញ្ច នោជីវរណាញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោជីវ-
 រណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បច្ចយា អរូបេ នោ-
 ជីវរណំ ឯកំ ខន្ធា ជីវរណោ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា

អភិធម្មចំណីក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៣] នីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជា-
 នីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ក្នុងអរូប ឧទ្ធចនីវរណៈ និង
 អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ក្នុងអរូប ឧទ្ធចនីវរណៈ និង
 អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រនីវរណៈ ក្នុងអរូប អវិជ្ជានីវរណៈ
 អាស្រ័យ នូវឧទ្ធចនីវរណៈ ក្នុងអរូប ។ នោនីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 នីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កន អាស្រ័យ នូវពួកនីវរណៈ ចិត្តសមុជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកនីវរណៈ ក្នុងអរូប ។ បញ្ចា ដ៏សេសសល់ ទាំងអស់ បណ្ឌិត
 ត្រូវឲ្យពិស្តារផងចុះ អរូបទី ១ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ (ឲ្យដូចគ្នាផងចុះ) រូប
 បណ្ឌិត កាន់យក ដូចជាបទខាងក្រោយ ។ នីវរណធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនីវរណធម៌ផង នូវនោនីវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ បីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោ-
 នីវរណក្ខន្ធផង នូវកាមច្ឆន្ទនីវរណៈផង ក្នុងអរូប (បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យ)
 ជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនីវរណធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណធម៌ផង នូវ
 នោនីវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវនោនីវរណក្ខន្ធ ១ ផង នូវពួកនីវរណៈផង ក្នុងអរូប

និរណទុកេ បដិច្ចវារោ

ទ្វេ ទទ្វេ ... ជីវនិរណោ ច សម្បយុត្តកេ ច ទទ្វេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ និរនិរណោ ច មហាក្កតេ ច
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ និរនិរណោ នោនិរនិរណោ
 ធម្មំ បដិច្ច និរនិរណោ ច នោនិរនិរណោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ នោនិរនិរណំ 'ឯកំ
 ទទ្វេ កាមច្ឆន្ទនិរនិរណោ បដិច្ច តយោ ទទ្វា បីន-
 មិទ្ធនិរនិរណំ ឧទ្ធច្ឆន្ទនិរនិរណំ អវិជ្ជានិរនិរណំ ចក្កំ ។
 សន្និទ្ធិតំ ។

[១៦៤] នបេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ
 នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ភីណិ
 នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ ន-
 យានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្ត ភីណិ នវិប្ប-
 យុត្តេ នវ នោនត្ថិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[១៦៥] បេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ...
 នអធិបតិយា នវ ។ សន្និទ្ធិតំ ។

នីវេណទុកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវភ្នកនីវេណៈផង នូវ
 ភ្នកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវភ្នកនីវេណៈផង
 នូវភ្នកមហាភូតផង ។ នីវេណធម៌ក្តី នោនីវេណធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវនីវេណធម៌ផង នូវនោនីវេណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ជីនមិទ្ធនីវេណៈ ឧទ្ធច្ចនីវេណៈ និងអវិជ្ជានីវេណៈ
 អាស្រ័យ នូវនោនីវេណក្ខន្ធ ១ ផង នូវកាមច្ចនីវេណៈផង ក្នុងអរូប
 (បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៦៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៦៥] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៦៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ...
 មន្តេ ភីណិ អវិគតេ ចត្តារិ ។

សហជាតវារោចិ ឯវំ វិត្តារេតព្វោ ។

បឋយវិវា

[១៦៧] នីវរណំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ
 បច្ចយា នោនីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោនីវរណំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា វត្ថុ
 បច្ចយា នោនីវរណោ ខន្ធោ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ បច្ច-
 យា នីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
 នីវរណោ ខន្ធោ បច្ចយា នីវរណោ វត្ថុ បច្ចយា
 នីវរណោ ។ នោនីវរណំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ច
 នោនីវរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោ-
 នីវរណំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធោ នីវរណោ
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ... វត្ថុ បច្ចយា
 នីវរណោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ ។ នីវរណញ្ច
 នោនីវរណញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៦] ក្នុងការម្សោយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន
 ... ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៤ ។
 ឯសហជាតវារៈ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

បឋមវារៈ

[១៦៧] នវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនវរណធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺ មានវារៈ ៣ ។ នោនវរណធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោនវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺ ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងនោនវរណក្ខន្ធ ១ រហូតដល់ពួក
 អដ្ឋតិកមហាក្ខត ពួកនោនវរណក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នវរ-
 ណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោនវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ដ្ឋាន គឺ ពួកនវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោនវរណក្ខន្ធ ពួកនវរណៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នវរណធម៌ក្តី នោនវរណធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 នោនវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន គឺ ខន្ធ ៣ ផង
 ពួកនវរណៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងនោនវរណក្ខន្ធ ១
 នឹងខន្ធ ២ . . . ពួកនវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ ។ នវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនវរណធម៌ផង នឹងនោនវរណធម៌ផង

ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្ធនីវរណាញ សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ធ បច្ចយា បីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ
 អវិជ្ជានីវរណំ ចក្កំ កាមច្ចន្ធនីវរណាញ វត្ថុញ បច្ច-
 យា បីនមិទ្ធនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ចក្កំ ។ នីវរ-
 ណាញ នោនីវរណាញ ធម្មំ បច្ចយា នោនីវរណោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា នោនីវរណំ ឯកំ
 ខន្ធាញ នីវរណោ ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទេ ខន្ធ ... នីវរណោ ច វត្ថុញ
 បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា នីវរណោ ច សម្បយុត្ត-
 កេ ច ខន្ធ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ នីវរណោ
 ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នី-
 វរណាញ នោនីវរណាញ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណោ ច
 នោនីវរណោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នោ-
 នីវរណំ ឯកំ ខន្ធាញ កាមច្ចន្ធនីវរណាញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា បីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរ-
 ណំ ន្ទេ ខន្ធ ... ចក្កំ កាមច្ចន្ធនីវរណាញ វត្ថុញ
 បច្ចយា បីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចក្កំ ។ សង្កតំ ។

និរោធិក្កៈ បច្ច័យវិរៈ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ បីនម្ពន្ធនិរោធិៈ ឧទ្ធចន្ធនិរោធិៈ
និងអវិជ្ជានិរោធិៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាមច្ឆន្ទនិរោធិៈផង និងពួកសម្បយុត្ត-
កក្កនផង បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ បីនម្ពន្ធនិរោធិៈ និង
អវិជ្ជានិរោធិៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាមច្ឆន្ទនិរោធិៈផង និងវត្ថុផង បណ្ឌិត
ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ នោនិរោធិធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនិរោធិ-
ធម៌ផង និងនោនិរោធិធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងនោនិរោធិកក្កន១ ផង
និងពួកនិរោធិៈផង និងខន្ធ ២ . . . ពួកសម្បយុត្តកក្កន ពឹងផ្អែក
នឹងពួកនិរោធិៈផង និងវត្ថុផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកនិរោ-
ធិៈផង និងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកនិរោធិៈផង និងពួកមហាក្កតផង ។ និរោធិធម៌ក្តី នោនិរោធិ-
ធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនិរោធិធម៌ផង និងនោនិរោធិធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ បីនម្ពន្ធនិរោធិៈ ឧទ្ធច-
ន្ធនិរោធិៈ និងអវិជ្ជានិរោធិៈ ពឹងផ្អែក នឹងនោនិរោធិកក្កន១ ផង និង
កាមច្ឆន្ទនិរោធិៈផង និងខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ឲ្យជា
ចក្កៈផងចុះ បីនម្ពន្ធនិរោធិៈ ឧទ្ធចន្ធនិរោធិៈ អវិជ្ជានិរោធិៈ និងពួក
សម្បយុត្តកក្កន ពឹងផ្អែក នឹងកាមច្ឆន្ទនិរោធិៈផង និងវត្ថុផង បណ្ឌិត
ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៦៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[១៦៩] ជីវណំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវណោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាជីវណំ បច្ចយា
អវិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចជីវណំ បច្ចយា អវិជ្ជាជីវណំ ។
នោជីវណំ ធម្មំ បច្ចយា នោជីវណោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោជីវណំ ឯកំ
ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
ខទ្វេ... យាវ អសញ្ញាសត្តា វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
នោជីវណោ ខន្ធា ។ នោជីវណំ ធម្មំ បច្ចយា ជី-
វណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆា-
សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខទ្វេ បច្ចយា អវិជ្ជាជី-
វណំ វត្ថុំ បច្ចយា អវិជ្ជាជីវណំ ។ ជីវណាញ្ច នោ-
ជីវណាញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ជីវណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាជីវណាញ្ច សម្មយុត្តកេ ច
ខទ្វេ បច្ចយា អវិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចជីវណាញ្ច សម្ម-
យុត្តកេ ខទ្វេ ច បច្ចយា អវិជ្ជាជីវណំ វិចិត្តិច្ឆា-
ជីវណាញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា អវិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចជីវ-
ណាញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា អវិជ្ជាជីវណំ ។ សង្ខតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៦៨] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងបដ្ឋាយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៩ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។

[១៦៩] នវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវិចិត្រានវរណៈ អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧទ្ធចនវរណៈ ។ នោនវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោនវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសម្បជានុបដ្ឋាន ពឹងផ្អែក នឹងនោនវរណក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វពួកនោនវរណក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោនវរណធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រចិត្ត ប្រកបដោយឧទ្ធចៈ អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នវរណធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនវរណធម៌ផង នឹងនោនវរណធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវិចិត្រានវរណៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧទ្ធចនវរណៈផង នឹងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងវិចិត្រានវរណៈផង នឹងវត្ថុផង អវិជ្ជានវរណៈ ពឹងផ្អែក នឹងឧទ្ធចនវរណៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧០] ឧបេតុយា ចត្តារិ ឧអាម្មណោ តីណិ
 ឧអធិបតិយា នវំ ឧអនន្តរេ តីណិ ឧសមនន្តរេ តីណិ
 ឧអញ្ញមញ្ញោ តីណិ ឧឧបទិស្សយេ តីណិ ឧបុរេ-
 ជាតេ នវំ ឧបច្ឆាជាតេ នវំ ឧអាសេវនេ នវំ ឧ-
 កម្មេ តីណិ នវំពាកេ នវំ ឧអាហារេ ឯកំ ឧ-
 ស្រ្តិយេ ឯកំ ឧលានេ ឯកំ ឧមក្កេ ឯកំ ឧ-
 សម្បយុត្តេ តីណិ នវំប្បយុត្តេ នវំ ឧោទត្តិយា តីណិ
 ឧោវគតេ តីណិ ។

[១៧១] បេតុប្បដ្ឋយា ឧអាម្មណោ តីណិ ...
 ឧអធិបតិយា នវំ ។ សទ្ធិត្ថំ ។

[១៧២] ឧបេតុប្បដ្ឋយា អាម្មណោ ចត្តារិ ...
 អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ មក្កេ តីណិ អវិ-
 គតេ ចត្តារិ ។

នីវេណទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១៧០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

[១៧១] ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧២] ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ... ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សីលជីវិត

[១៧៣] ជីវរណំ ធម្មំ សំសង្ខារោ ជីវរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមច្ចន្ធន្តរណំ សំ-
សង្ខំ បីនមិទ្ធន្តរណំ ឧទ្ធច្ចន្តរណំ អវិជ្ជាន្តរណំ
ចក្កំ សព្វំ ជីវរណំ វិត្តារេតព្វំ ។

[១៧៤] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[១៧៥] ជីវរណំ ធម្មំ សំសង្ខារោ ជីវរណោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តាជីវរណំ
សំសង្ខំ អវិជ្ជាន្តរណំ ឧទ្ធច្ចន្តរណំ សំសង្ខំ អវិជ្ជា-
ន្តរណំ ។ សង្ខិតំ ។

[១៧៦] នហេតុយា ចត្តារិ នអធិបតិយា នវ
នប្បរជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នលាវេ ឯកំ ន-
មក្កេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ គណនាបិ

សម្បយុត្តវារោបិ កាតត្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សំសង្ខារៈ

[១៧៣] នីវរណធម៌ លាយឡំ នឹងនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មិនមិច្ឆនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ
លាយឡំ នឹងកាមច្ឆន្ទនីវរណៈ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ
នីវរណៈទាំងអស់ បណ្ឌិត ត្រូវឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

[១៧៤] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[១៧៥] នីវរណធម៌ លាយឡំ នឹងនីវរណធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ លាយឡំ នឹងវិចិក្ខានីវរណៈ
អវិជ្ជានីវរណៈ លាយឡំ នឹងឧទ្ធចនីវរណៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ
១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ការរាប់ពីរយ៉ាង ដទៃពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ យ៉ាងនេះផងចុះ ។

បញ្ញាវិញ

[១៧៧] នីវរណោ ធម្មោ នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវរណា ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ នីវរណានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវរណា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ ធម្មោ នីវរណាស្ស ច នោនី-
 វរណាស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នីវ-
 រណា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ នីវរណានញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នោនីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោនីវរណា ហេតុ សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

នីវរណទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

បញ្ញាវិវរៈ

[១៧៧] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយហេ-

តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ

ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌

ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-

កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ នីវរណ-

ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយហេ-

តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់

នៃពួកនីវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ

ពួកនោនីវរណហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃចិត្តសមុដ្ឋា-

នរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ បដិសន្ធិ ។

[១៧៨] ជីវរណោ ធម្មោ ជីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ជីវរណោ អារត្ត ជីវ-
 ណា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ បុត្តិតតំ ជីវរណោ អារត្ត
 លោជីវរណា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ បុត្តិតតំ ជីវ-
 រណោ អារត្ត ជីវរណា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ លោជីវរណោ ធម្មោ លោជីវរណាស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ ... សីលំ
 ... ឧទោសថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខតិ តំ អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ មោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ឈតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ
 ... អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ ... ដលំ ... ជិញ្ញាទំ
 ... ជិញ្ញាទំ កោត្រភុស្ស វោទានស្ស មក្កស្ស ដលស្ស
 អាវជ្ជនាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា លោ-
 ជីវរណោ បហីនេ កិលេសេ^(១) បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ
 កិលេសេ ... បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ ... ចក្កំ ... វត្ថុ
 លោជីវរណោ ខន្ធា អនិច្ចតោ ... មោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ

១ ម. តោនីវរណំ បហីនក្កិលេសំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៧៨] និវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណធម៌ ដោយការម្មណៈ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកនិវរណៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាវដ្ឋ នូវពួកនិវរណៈ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ពួកនោនិវរណក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះ
 ប្រាវដ្ឋ នូវពួកនិវរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រាវជ្រាវចុះ ពួកនិវរណៈ
 ក៏ ពួក វេទនាសកកក្ខន្ធក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រាវដ្ឋ នូវពួកនិវរណៈ ។
 នោនិវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌ ដោយការម្មណៈប្ប-
 ច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម
 . . . ពិចារណា នូវកុសលកម្មនោះ ត្រេកអរ រីករាយ នឹងកុសល-
 កម្មនោះ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាវដ្ឋ
 នូវកុសលកម្មនោះ ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . បុគ្គល
 ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
 នូវមគ្គ . . . នូវផល . . . នូវនិព្វាន . . . និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រក្ខ វេទានៈ មគ្គ ផល និងអារិយៈ ដោយការម្មណៈប្ប-
 ច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកនោនិវរណកិលេស ដែលខ្លួន
 លះបង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ . . . (នូវ
 កង់អំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 នូវពួកនោនិវរណក្ខន្ធ ថាមិនឡើង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង

និរោទ្យកេ បញ្ញាវិពេ

ទិព្វន ធម្មតា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុ-
 យា សង្ខំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន នោនីវរ-
 ណាចិត្តសមដ្ឋិស្សំ ចិត្តំ ជាតាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាគិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនស្ស រូបាយតនំ ធម្មវិញ្ញាណស្ស
 ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស នោនីវរណា ខន្ធា
 វិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វនិវា-
 សានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាភម្មបកញ្ញាណស្ស អ-
 នាគតំសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នោនីវរណា ឆម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទានំ ... សីលំ ...
 ឧទោសថកម្មំ ... បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈានំ ...
 ធម្មំ ... វិញ្ញំ ... នោនីវរណា ខន្ធា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តា
 ... ឧទ្ធច្ចំ ... ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ នោនីវរណា
 ឆម្មោ នីវរណស្ស ធម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទានំ ... សីលំ ...
 ឧទោសថកម្មំ ... បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈានំ ...

និរណទុក្ខៈ ចញ្ញាវិរៈ

បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វ-
សោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត នៃបុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនោនីវរណចិត្ត
ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
វិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញាណ-
សញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផង្សាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
កិរិយាធិបារណា នូវផ្ដន្ទវិធិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
នុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយ
អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថ-
កម្ម . . . (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . នូវ
ឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកនីវរណក្ខន្ធ ត្រេកអរ
រីករាយ ពត៌ៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រិច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . .
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ។ នោនីវរណធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយអារម្មណប្ប-
ច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . . (នូវ
ពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . នោនីវរណោ ខន្ធ អស្សាទេតិ អភិ-
នន្ទតិ តំ អារត្តា នីវរណា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ
ឧប្បជ្ឈតិ ។ នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរ-
ណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ
អារត្តា កាតត្វា ។

[១៧៧] នីវរណោ ធម្មា នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ នីវរណោ
កុំ កត្វា នីវរណា ឧប្បជ្ឈតិ ។ តីណិ អារម្មណាស-
ទិសំ ។ នោនីវរណោ ធម្មា នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហ-
ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . .
ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ
អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ឈតិ
ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ សុចីណ្ហានិ . . . លាមា . . .
អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ . . . ដលំ . . . និព្វានំ . . .
និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មក្កស្ស ដលស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . នោ-
នីវរណោ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ
តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ឈតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវចក្ខុ . . . នូវភ្នែក . . . នូវនោនីវរណក្ខន្ធ គ្រុកអរ រីករាយ ពួក
នីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុ
នោះ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ វារៈ ៣ បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធផ្ទេងផងចុះ ។

(១៧៩) នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះ
ធ្វើ នូវពួកនីវរណៈ ឲ្យជាទីគោរព ។ វារៈទាំង ៣ ប្រហែលគ្នានឹង
អារម្មណប្បច្ច័យដែរ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
អារម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបា-
សថកម្ម ហើយធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា
គ្រុកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវ
អំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព នូវពួកអំពើ ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាល
មុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . .
នូវផល . . . នូវ ព្វាន . . . និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេ-
ទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវភ្នែក . . .
គ្រុកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ
កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។

នីវរណទុកេ បញ្ញាវិហ

សហជាតាធិបតី នោនីវរណាធិបតី សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោនីវរណោ ធម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជា-
 តាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈានា ... ចក្កំ ... វត្ថុ
 ... នោនីវរណោ ខន្ធា កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្តតិ តំ កុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតី នោនីវរណាធិបតី សម្បយុត្ត-
 កាណំ នីវរណាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
 នីវរណោ ធម្មោ នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ ... សី-
 លំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈានា ... ចក្កំ
 ... វត្ថុ ... នោនីវរណោ ខន្ធា កុំ កត្វា អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា នីវរណា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ សហជាតាធិបតី នោនីវរណា-
 ធិបតី សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ នីវរណានក្ខ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានក្ខ រូបាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

និរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

ឯសហជាតាធិបតី គឺ នោនីវរណាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធន ៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណាធិបតី ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់ អារម្មណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ នោនីវរណាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណាធិបតីផង នៃនោនីវរណាធិបតីផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ពួកនីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ នោនីវរណាធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធន ៃពួកនីវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរណាស្ស
ធម្មស្ស អនិបតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ ។

[១៨០] នីវរណោ ធម្មា នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នីវរណា បច្ចិ-
មាទំ បច្ចិមាទំ នីវរណាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា នីវរណា
បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ នោនីវរណាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ នីវរណា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ ។ បុរិមា បុរិមា នីវរណា
បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ នីវរណាទំ សម្បយុត្តកានត្វា
ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោនីវរណោ
ធម្មា នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោនីវរណា ខន្ធា បច្ចិមាទំ
បច្ចិមាទំ នោនីវរណាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ និរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតទំ
សលសមាបតិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលា-
និ បុច្ឆិតត្វានិ ។ បុរិមា បុរិមា នោនីវរណា ខន្ធា បច្ចិ-
មាទំ បច្ចិមាទំ នីវរណាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ វារៈទាំង ៣ គឺ ការម្សណា-
ធិបតិហ្នឹងឯង ។

[១៨០] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអនន្ត-
រាប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗ
ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកនីវរណៈ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
ពួកនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជានៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ មូល
បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ។ ពួកនីវរណៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវ-
រណៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ
ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ក្រោយៗ
ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាល
ចេញ អំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ។ ពួកនោនីវរណក្ខន្ធ
មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

នីវរណទុកេ បញ្ញាវិហ

អាវជ្ជនា នីវរណានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរិមា បុរិមា នោនីវរណា ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ
 នីវរណានំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា នីវរណានំ សម្បយុត្តកា-
 នញ្ច ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណា
 ច នោនីវរណា ច ធម្មា នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នីវរណា
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នីវ-
 រណានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ បុត្តិ-
 តញ្ចានិ ។ បុរិមា បុរិមា នីវរណា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោនីវរណានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណា ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បុរិមា បុរិមា នីវរណា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នីវរណានញ្ច សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណា
 ធម្មា នីវរណស្ស ធម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បយេន បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នីវរណក្រុមៈ បញ្ញាវិរៈ

អាវុជៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ពួក
 នោនីវរណក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវុជៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនីវរណក្ខន្ធផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណក្ខន្ធ មុន ។ ផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
 ទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្រង់ចុះ ។ ពួកនីវរណៈ មុនៗ ក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោនីវរណក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ពួកនីវរណក្ខន្ធក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 វុជៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ពួកនីវរណៈ មុនៗ ក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នីវរណធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៨១] ជីវេវលោកា ធម្មោ ជីវេវលាស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថបនិស្សយោ ជីវេវលោកា និ តីលំ ។ ធាជីវេវលោកា
 ធម្មោ ធាជីវេវលាស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ ... ឧទោស-
 ថកម្មំ ... ឈានំ ឧប្បាទេតិ វិបស្សនំ ... មគ្គំ
 ... អភិញ្ញា ... សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជប្ប-
 តិ ទិដ្ឋិ កល្យាណិ សីលំ ។ បេ ។ បញ្ញា ... វាគំ
 ទោសំ មោហំ មាទំ ទិដ្ឋិ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ
 កាយិកំ ទុក្ខំ ... សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
 សនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស ។ បេ ។ បត្ត-
 នាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស
 មគ្គស្ស ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ធាជីវេវលោកា ធម្មោ ជីវេវលាស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មចិដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៨១] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ ពួកនីវរណៈ មានវារៈ ៣ ។ នៅនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យនូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ញ៉ាំងឈាន ឲ្យកើតឡើង ញ៉ាំងវិបស្សនា . . . ញ៉ាំងមគ្គ . . . ញ៉ាំងអភិញ្ញា . . . ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ។ បេ ។ នូវបញ្ញា . . . នូវរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខ . . . អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យនូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នៅនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌

នីវរណទុកេ បញ្ញាវាហ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។
 បកត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ មាធំ ជប្បតិ
 ទិដ្ឋី កល្យាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនា-
 យ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោនីវរណោ
 ធម្មោ នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ មាធំ ជប្បតិ
 ទិដ្ឋី កល្យាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
 និស្សយ ចាលំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ នីវរណានញ្ច សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ធម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាភិរៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល . . .
។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ
។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
នៃភគៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណ-
ធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អ-
នន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ
បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវ
ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណក្ខន្ធផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណ-
ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បកត្ថបទិស្សយោ នីវរណា ធម៌ សម្មយុត្តកា ធម៌
 ខន្ធ នីវរណានំ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 តីណី ។

[១៨២] នោនីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណាស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណបុរេជាតំ
 វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ធម្មំ . . . វត្ថុ
 អនិច្ចតោ . . . នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។ តីណី ។
 បុរេជាតំ អារម្មណសទិសំ កុសលាកុសលស្ស វិក-
 ដិតតំ ។

[១៨៣] នីវរណោ ធម្មោ នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ អាសេវន-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។

[១៨៤] នោនីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណាស្ស
 ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នា-
 នាខណ្ឌិកា ។ សហជាតា នោនីវរណោ ចេតនា
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នានាខណ្ឌិកា នោនីវ-
 រណោ ចេតនា វិហាកានំ ខន្ធនំ កដត្តា ធម៌ រូបានំ
 កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលានិ បុច្ឆិតញ្ចានិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកនិវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ
នៃពួកនិវរណៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[១៨២] នោនិវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង . . . ទោម-
នស្ស កើតឡើង ។ មានវារៈ ៣ ។ បុរេជាតប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នា
នឹងការម្មណប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បីចែក (តាមវារៈ) នៃកុសលនិង
អកុសលផងចុះ ។

[១៨៣] និវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណធម៌ ដោយបច្ច័យជា-
តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ ៩ ។

[១៨៤] នោនិវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនិវរណធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនាវាណិកៈ ។ សហជាត គឺ
នោនិវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋាន បង្កផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនាវាណិកៈ គឺ នោ-
និវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃពួកកងតារូបផង
ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្រាវផងចុះ ។

នីវរណទុកេ បញ្ញាវិហ

នោនីវរណា ចេតនា សម្មយុត្តកានំ នីវរណានំ
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោនីវរណា ចេតនា
សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ នីវរណានត្វា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នានត្វា រូបាទំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៨៥] នោនីវរណា ធម្មោ នោនីវរណាស្ស
ធម្មស្ស វិចារកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឯកំ ។ អាហា-
រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
លាទប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សម្មយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៨៦] នីវរណា ធម្មោ នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស
វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
ឯវំ អវសេសា ចត្តារិ បញ្ញា កាតញ្ច ។

[១៨៧] នីវរណា ធម្មោ នីវរណាស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កាមច្ចន្ធនីវរណំ ជីនមិទ្ធ-
នីវរណាស្ស ឧទ្ធច្ចនីវរណាស្ស អវិជ្ជានីវរណាស្ស
អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តត្ថំ ។ នីវរណា ធម្មោ
នោនីវរណាស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ ឯវំ នីវរណាមូលេ

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

នោនីវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ ។ នោនីវរណចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដ័ន្ទ
នៃពួកនីវរណៈផ័ន្ទ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈាទរូបផ័ន្ទ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១៨៥] នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវិវរៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៨៦] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ ប្រស្នាទាំង ៤
ដ៏សេស បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

[១៨៧] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអត្ត-
ប្បច្ច័យ គឺ កាមច្ចន្ធនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃចីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចន្ធនី-
វរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ ដោយអត្តប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យ
ជាចក្កៈផ័ន្ទចុះ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយ
អត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ ក្នុងនីវរណមូល

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

តីណិ ។ នោនីវរណោ ធម្មោ នោនីវរណស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាដានំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សង្ខិតំ ។ នោនីវ-
 រណោ ធម្មោ នីវរណស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សង្ខិតំ ។ នោ-
 នីវរណោ ធម្មោ នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជា-
 តំ ។ សង្ខិតំ ។ នីវរណោ ច នោនីវរណោ ធម្មោ
 នីវរណស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ កាមច្ចន្ធនីវរណញ្ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បីនមិទ្ធនីវរណស្ស ឧទ្ធច្ធនី-
 វរណស្ស អវិជ្ជានីវរណស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កាមច្ចន្ធនីវរណញ្ច វត្ថុ ច បីនមិទ្ធនីវរណស្ស អវិជ្ជា-
 នីវរណស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ធម្មោ នោនីវរណស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ នោនីវ-
 រណោ ឯកោ ខន្ធោ ច នីវរណោ ច តិល្លាន្នំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ យ៉ាងនេះឯង ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ជាបច្ច័យ នៃចីនមិទ្ធនីវរណៈ ឧទ្ធច្ឆនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃចីនមិទ្ធនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជានោនីវរណៈផង ពួកនីវរណៈផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

នីវរណទុកេ បញ្ញាវិហ

ទ្វេ ខន្ធ . . . នីវរណា ច វត្ថុ ច នោនីវរណានំ
 ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណា ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នីវរណា ច មហាភូតា ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆា-
 ជាតា នីវរណា ច, សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ បុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បច្ឆាជាតា នីវរណា ច សម្មយុត្តកា ខន្ធ ច
 កតន្នៀត្តិវេ អាហារេ ច ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា នីវរណា ច
 សម្មយុត្តកា ខន្ធ ច រូបជីវិត្តិយក្ខ កដត្តារូ-
 ចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណា ច នោ-
 នីវរណា ច ធម្មា នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ នោនីវរណោ ឯកោ ខន្ធ
 ច កាមច្ឆន្ធនីវរណក្ខ តិល្លាន្នំ ខន្ធនំ បីនមិទ្ធ-
 នីវរណស្ស ច ឧទ្ធច្ឆនីវរណស្ស អវិជ្ជានីវរណស្ស
 ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

ខន្ធ ២ . . . ពួកនីវរណៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណក្ខន្ធ ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ ពួកនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកចិត្តសមុទានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពួកនីវរណៈក្តី ពួកមហាកតក្តី
ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុទានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ
ពួកនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែល
កើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណៈផង ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង កតទ្បិងារហារផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង រូប-
ជីវិត្រ្យ្និយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ នីវរ-
ណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនី-
វរណធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជានោនីវរណៈផង កាមច្ចន្ធនីវរណៈផង ជា
បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃបីនម្ចីនីវរណៈផង នៃឧទ្ធច្ចនីវរណៈផង
នៃអវិជ្ជានីវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមុទានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធ ... កាមច្ឆន្ទដីវណាញ វត្ថុ ច បីនមិទ្ធិដីវ-
 ណាស្ស ឧទ្ធច្ឆដីវណាស្ស អវិជ្ជាដីវណាស្ស ច សម្ម-
 យុត្តកាណញ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ។

(១៨៨) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ នវ អធិប-

តិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញមញ្ញេ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ តីណិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
 តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្មយុត្តេ នវ
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ
 នវ អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ២ . . . កាមច្ចន្តវរណៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃច្រើនមិច្ឆន្តវរណៈ
 ផង នៃឧច្ចន្តវរណៈផង នៃអវិជ្ជន្តវរណៈផង នៃភក្ខសម្បយុត្តកកន
 ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។

[១៨៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិត្តតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិត្តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

និរណទុកេ បញ្ញាវិហា

[១៨៩] និរណោ ធម្មោ និរណាស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និរ-
 ណោ ធម្មោ នោនិរណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ និរណោ ធម្មោ និរណាស្ស ច នោនិរ-
 ណាស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោនិរណោ ធម្មោ នោនិរ-
 ណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កេត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោនិរណោ
 ធម្មោ និរណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នីវរណទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ

[១៨៩] នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផ្គង នៃនោនីវរណធម៌ផ្គង ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោនីវរណោ ច ឆន្ទា នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស
 ច ឆន្ទស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ ច
 នោនីវរណោ ច ឆន្ទា នីវរណស្ស ឆន្ទស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ
 ច នោនីវរណោ ច ឆន្ទា នោនីវរណស្ស ឆន្ទស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច
 ឆន្ទា នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច ឆន្ទស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៧០] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ នអ-
 ធិបតិយា នវ សព្វត្ថេ នវ នោវិគតេ នវ នោអវិគតេ
 នវ ។

[១៧១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោនីវរណធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរណធម៌ផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណធម៌
 ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ច័យ ។ នីវរណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោនីវរណធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរ-
 ណធម៌ក្តី នោនីវរណធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណធម៌ផង នៃនោនីវរ-
 ណធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៧០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងចច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មាន
 មានវារៈ ៧ ។

[១៧១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

នីវរណីយទុកេ បដិច្ចវិហោ

សង្ខតំ ។ . . . នសមនន្តរេ ចត្តារិ នអញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ
នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ . . . នមក្កេ
ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ លោនត្ថិ-
យា ចត្តារិ លោភតេ ចត្តារិ ។

[១៧២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ . . .
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា វិត្តាវេតញ្ច ។
. . . អភិគតេ នវ ។

នីវរណទុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណីយទុកំ

បដិច្ចវិហោ

[១៧៣] នីវរណីយំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណីយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ . . . ។ នីវរណីយទុកំ យថា លោ-
កិយទុកំ ឯវំ កាតតំ និន្នាជាករណំ ។

ទ្វិត្តតំ កាមច្ឆន្ទេន ចតុត្តតំ បដិយេន ច
ឧទ្ធច្ចំ វិចិត្តា ច ឧភោបេតេ សកី សកី
នីវរណានំ នីវរណេហិ អដ្ឋវិធំ បយោជនំ ។

នីវរណទុកស្ស មាតិកា វេទ កតា ។

នីវរណីយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សេចក្តីបំប្រញា ។ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងន-
 អញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
 សេចក្តីបំប្រញា ។ . . . ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[១៧២] ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ និវេណិយទុក្ខៈ ។

និវេណិយទុក្ខៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៧៣] និវេណិយធម៌ អាស្រ័យ នូវនិវេណិយធម៌ ទើបកើត
 ឡើង . . . ។ និវេណិយទុក្ខៈ យ៉ាងណា លោភិយទុក្ខៈ បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើផ្សេងគ្នាឡើយ ។

ការប្រកបដោយកាមច្ចន្តៈពីរលើក ការប្រកបដោយបដិយៈ
 បួនលើក ឧទ្ធច្ចៈ ១ វិចិត្តិច្ចា ១ ទាំងពីរនេះ មានការប្រកប
 មួយលើក ។ ការប្រកបនូវពួកនិវេណៈដោយពួកនិវេណៈ
 មានប្រការ ៨ (យ៉ាងនេះឯង) ។

មាតិកានៃនិវេណទុក្ខៈ លោកបានធ្វើទុក ក្នុងទីនេះ ។

ចប់ និវេណិយទុក្ខៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នីវរណសម្បយុត្តទកំ

បដិច្ចវិញ

[១៩៤] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណ-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ
... ។ នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណសម្ប-
យុត្តោ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នីវរណ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មំ នីវរ-
ណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរ-
ណសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្តស-
មុដ្ឋានត្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ... ។ នីវរណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
បដិច្ច នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្ប-
ច្ចយា នីវរណវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ
ចិត្តសមុដ្ឋានត្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិ យាវ
អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា ។ នីវរណសម្បយុត្តត្វា នីវរ-
ណវិប្បយុត្តត្វា ធម្មំ បដិច្ច នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តោ ខន្ធោ ធម្មំ
មហាក្ខតេ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធិត្ថំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៩៤] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានីវរណសម្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ ... ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ
 នូវនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្ល ។ នីវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនីវរណសម្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានីវរណសម្បយុត្តផង នូវចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង នូវខន្ធ ២ ... ។
 នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ជានីវរណវិប្បយុត្ត នូវខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ មានដរាប
 ដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្រោម ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណ-
 សម្បយុត្តធម៌ផង នូវនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកនីវរណសម្បយុត្តកន្លផង
 នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

នីវរណសម្បយុត្តកុកេ បដិច្ចវិហ

[១៩៥] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតិ-
យា បញ្ច នត្តិយា ទ្វេ វិគតេ ទ្វេ អវិគតេ បញ្ច ។

[១៩៦] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិ-
ក៏ញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច អវិជ្ជា-
នីវរណំ ។ នីវរណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ
នីវរណវិប្បយុត្តំ ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ សង្ខតំ ។

[១៩៧] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ តីណិ
នអធិបតិយា បញ្ច នអនន្តរេ បញ្ច នសមនន្តរេ បញ្ច
នអញ្ញាមញ្ញា បញ្ច នឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជា-
តេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិ-
យេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្ប-
យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្តិយា តីណិ
នោវិគតេ តីណិ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[១៩៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
ក្នុងវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ។

[១៩៦] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ
នូវត្បកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្តិច្ឆា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នីវរណ-
វិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ជានីវរណវិប្បយុត្ត ជាអហេតុកៈ ... ដរាបដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[១៩៧] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអពាមញ្ញប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនន្ត្រិយប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៩៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតីយា បញ្ច នបុរោជាតេ ចត្តារិ នកម្មេ ទ្វេ
 នវិចារកេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ
 នោនត្តិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[១៩៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ។ បេ ។
 ... មក្កេ ឯកំ ។ បេ ។ .. អវិគតេ ទ្វេ ។
 សហជាតវារោចិ ឯកំ កាតព្វោ ។

បច្ចយវិពោ

[២០០] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ ។
 នីវរណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធ
 បច្ចយា តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... បដិសន្ធិ ឯកំ មហាក្ខតំ វត្ថុំ បច្ចយា នីវរណ-
 វិប្បយុត្តោ ខន្ធ ។ នីវរណវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៩៨] ក្នុងនក្ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ ... ក្នុងនក្ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[១៩៩] ក្នុងនក្ការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្ប-
ច្ច័យ ។ បេ ។ ... ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ បេ ។ ... ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ឯសហជាតវារៈ បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើឲ្យជាវារៈ ១ ចុះ ។

បច្ច័យវារៈ

[២០០] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ នីវរណ-
វិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្ត ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
ជានីវរណវិប្បយុត្ត នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងមហាក្ខត១ នឹងវត្ថុ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹង-
ផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

នីវរណសម្បយុត្តក្កកេ បច្ចយវាហ

វត្ថុំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តា ខន្ធ ។ នីវរណវិប្ប-
យុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តា ច នីវរណ-
វិប្បយុត្តា ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តា ខន្ធ មហាក្កតេ បច្ចយា
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នីវរណសម្បយុត្តក្កា នីវរណវិប្ប-
យុត្តក្កា ធម្មំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តា ធម្មា
ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តំ ឯកំ
ខន្ធកា វត្ថុកា បច្ចយា តយោ ខន្ធ ខន្ធ ខន្ធ ... ។
នីវរណសម្បយុត្តក្កា នីវរណវិប្បយុត្តក្កា ធម្មំ បច្ចយា
នីវរណវិប្បយុត្តា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
នីវរណសម្បយុត្ត ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ នីវរណសម្បយុត្តក្កា នីវរណវិប្ប-
យុត្តក្កា ធម្មំ បច្ចយា នីវរណសម្បយុត្តា ច នីវរណ-
វិប្បយុត្តា ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នីវរណ-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា បច្ចយា តយោ ខន្ធ
ខន្ធ ខន្ធ ... នីវរណសម្បយុត្ត ខន្ធ ច មហាក្កតេ
ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និទ្ធិតំ ។

នីវរណសម្បយុត្តក្កៈ បច្ចយវារៈ

ពួកនីវរណសម្បយុត្តក្កន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ក្ក
 នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្ក ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តក្កន ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ នីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ជានីវរណសម្បយុត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ នីវរណវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកនីវរណសម្បយុត្តក្កនផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ នីវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្ក នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្ក ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌
 ផង នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជានីវរណសម្បយុត្តផង នឹងវត្ថុផង នឹង
 ខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមដានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកនីវរណសម្បយុត្តក្កន
 ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២០១) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អធិប-
តិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ ។ បេ ។ វិចារកេ ឯកំ
អវិគតេ នវ ។

(២០២) ជីវរណាសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវរ-
ណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិ-
ក៏ច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បច្ចយា អ-
វិជ្ជាជីវរណំ ។ ជីវរណាវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា ជីវរណា-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ-
តុកំ ជីវរណាវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធើ បច្ចយា តយោ
ខន្ធើ ចិត្តសម្មដ្ឋានក្សេ រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខា-
យតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ច-
យា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា ជីវរ-
ណាវិប្បយុត្តោ ខន្ធើ ។ ជីវរណាវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
វត្ថុំ បច្ចយា វិចិក៏ច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
មោហោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តក្ខ ជីវរណាវិប្បយុត្តក្ខ
ធម្មំ បច្ចយា ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២០១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។ បេ ។ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៩ ។

[២០២] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ នីវរណ-
 វិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ឈានុប្បដង ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ ជានីវរណវិប្បយុត្ត ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 កាយាយតនៈ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
 នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រា ប្រកប
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង

នីវរណសម្បយុត្តកុកេ សំសជ្ជិវិហ

នហេតុប្បដ្ឋយា វិចីកិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធេ ធិ វត្ថុញ បដ្ឋយា វិចីកិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[២០៣] នហេតុយា ចត្តារិ នអារម្មណោ តីណិ
 ។ មេ ។ នបុរេជាតេ ចត្តារិ នបន្ទាជាតេ នវ នអាសេ-
 វនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្ត
 តីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ លោនតិយា តីណិ លោវិតតេ
 តីណិ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ

និស្សយវារោបិ កាតត្វា ។

សំសជ្ជិវិហ

[២០៤] នីវរណសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ នីវ-
 រណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២០៥] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណោ ទ្វេ សព្វត្ថ
 ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិតតេ ទ្វេ ។

នីវេណសម្បយុត្តទុកៈ សំសង្ខារៈ

ព្រោះនហតុប្បជ្ឈិយ គឺ នហាហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិត្រិក្ខា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២០៣] ក្នុងនហតុប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអារម្មណប្បជ្ឈិយ
មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនបុរេជាតប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជា-
តប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាសវនប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនកម្មប្ប-
ជ្ឈិយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៩ ក្នុងនសម្បយុត្ត-
ប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិ-
ប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់វារៈ ទាំង ២ ក្រៅពីនេះក្តី និស្សយវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

សំសង្ខារៈ

[២០៤] នីវេណសម្បយុត្តធម៌ លាយឡំ នឹងនីវេណសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហតុប្បជ្ឈិយ ។

[២០៥] ក្នុងនហតុប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអារម្មណប្បជ្ឈិយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ឆិយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បជ្ឈិយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បជ្ឈិយ មានវារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៦] ជីវរណាសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ជីវ-
រណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ សំសដ្ឋោ
វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
ជីវរណាវិប្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ ... ។

[២០៧] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ទ្វេ ន-
បុរេជានេ ទ្វេ នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ
ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធាបិ

សម្បយុត្តវារោបិ កាតញ្ចា ។

បញ្ញាវិញ្ញា

[២០៨] ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណា-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ជីវរណាសម្បយុត្តា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ បុគ្គតញ្ចានិ ។
ជីវរណាសម្បយុត្តា ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តា ហេតុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២០៦] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ លាយឡំ នឹងនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុជា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ លាយឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខុជា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ លាយឡំ នឹងនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ . . . ។

[២០៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់វារៈ ទាំង ២ ក្រៅពីនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

[២០៨] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បស្រាវជ្រាវចុះ ។ ពួកនីវរណសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ពួកនីវរណសម្បយុត្តហេតុ

នីវរណសម្បយុត្តកុកេ បញ្ញាវិហេ

សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ នីវរណវិប្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិសន្ធិ ។

(២០៧) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វាគ្គំ
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាគោ ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា
 ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ អស្សាទេតិ អភិ-
 ទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាគោ ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ទោម-
 នស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វិចិត្តិច្ឆំ អារត្ត វិចិត្តិច្ឆា ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចំ
 ទោមនស្សំ ឧទ្ធច្ចំ អារត្ត ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ...
 វិចិត្តិច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ ទោមនស្សំ អារត្ត ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ... វិចិត្តិច្ឆា ... ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ។
 នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ចាវាៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រផង ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានប្រផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ជា
បដិសន្ធិ ។

[២០៩] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះរាគៈ
រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិត្រច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
ហេតុនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះទិដ្ឋិ រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិត្រច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ វិចិត្រច្ចា ទិដ្ឋិ ឧទ្ធច្ចៈ
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវិចិត្រច្ចា ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ នូវឧទ្ធច្ចៈ ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រច្ចា កើតឡើង ទោមនស្ស កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវទោមនស្ស ទិដ្ឋិ . . . វិចិត្រច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ
កើតឡើង ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នីវរណាសម្ប-
 យុត្តេ បរិវេន កិលេសេ^(១) បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ កិលេសេ
 ជានន្តិ នីវរណាសម្បយុត្តេ ខន្ធន្តេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ
 អនត្តតោ វិបស្សន្តិ ចេតោបរិយញ្ញាណោ នីវរណា-
 សម្បយុត្តចិត្តសមដ្ឋិតស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ នីវរណាសម្ប-
 យុត្តា ខន្ធន្តេ ឥន្ទ្រិធិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណ-
 ស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាតម្កបកញ្ញា-
 ណស្ស អនាគតិសញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ និ-
 វរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទានំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ . . . តំ បច្ចវេក្ខតិ
 បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . .
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ . . . ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ . . . និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស
 ផលស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ នីវរណាវិប្បយុត្តេ ខន្ធន្តេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ

១ ម. នីវរណសម្បយុត្តំ បរិវេនកិលេសំ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
 ជានិវរណសម្បយុត្ត ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
 ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសន្សំហើយ
 ក្នុងកាលមុន ឃើញ នូវពួកនិវរណសម្បយុត្តក្នុង ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 ជាអនត្តា ដឹង នូវចិត្ត នៃបុគ្គលអ្នកប្រកបដោយនិវរណសម្បយុត្តចិត្ត
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកនិវរណសម្បយុត្តក្នុង ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវផ្ទៃវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណ-
 ប្បច្ច័យ ។ និវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបា-
 សថកម្ម . . . ពិចារណា នូវហេតុនោះ (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន . . .
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ នូវមគ្គ . . . ពិចារណា នូវផល
 នូវព្រះនិព្វាន . . . ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃភរិយាពិចារណា នូវគោ-
 ត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ . . .
 ឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ នូវពួកនិវរណវិប្បយុត្តក្នុង ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ

នីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពេ

អនត្តតោ វិបស្សតិ ទិព្វេន ធម្មតា រូបំ បស្សតិ យាវ
 អារជ្ជនាយ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ
 ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាន
 ... ធម្មតំ ... វត្ថុតំ ... នីវរណវិប្បយុត្តោ ខន្ធនៃ អស្សា-
 ទេតិ អភិធន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ទិដ្ឋិ វិចិត្តិន្តា ឧទ្ធច្ឆំ
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ។

[២០០] នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 វាគំ ករុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិធន្តតិ តំ ករុំ កត្វា វា-
 តោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្ប-
 យុត្តាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តានំ ខន្ធនំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរ-
 ណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសម្បជ្ជា-
 នានំ រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុត្តិ-
 តត្ថំ នីវរណសម្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ

និរណសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

ជាអនត្តា ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ដរាបអំពីការវដ្តនេះ ។ និរណ-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ
គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ក្នុងកាល
មុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវិត្ត ... បុគ្គល
ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកនិរណវិប្បយុត្តក្កន្ធ រាគៈ ទិដ្ឋិ វិចិក្ខា
ឧទ្ធច្ចៈ ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ។

[២១០] និរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ និងសហជាតាធិ-
បតិ ។ ការមូលាធិបតិ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវ
រាគៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈ
នោះឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ និរណសម្បយុត្តាធិ-
បតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណសម្បយុត្តក្កន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
និរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិ-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ និរណសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
ផងចុះ និរណសម្បយុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កន្ធផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ជីវណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . . សីលំ . . .
 ឧបោសថកម្មំ . . . តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ
 សុចិណ្ឌនំ . . . ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . អរិយា
 មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា . . . ផលំ . . . និព្វានំ
 . . . និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មក្កស្ស ផលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតាធិបតិ ជីវ-
 ណវិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ជីវណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ . . .
 ។ បេ ។ បុព្វេ . . . ឈានំ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . ជីវ-
 ណវិប្បយុត្តេ ខន្ធធ្វេ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ
 តំ កុំ កត្វា រាគោ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម-
 ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ បុគ្គល នូវទាន
 ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយធិចារណា (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុង
 កាលមុន ... ចេញ អំពីឈាន នូវឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ
 ចេញ អំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល ... នូវ
 ព្រះនិព្វាន ... ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ
 និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ នីវរណវិប្ប-
 យុត្តាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណ-
 សម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណាធិបតិ គឺ នូវ
 ទាន ... ។ បេ ។ ក្នុងកាលមុន ... នូវឈាន ... នូវចក្ខុ ...
 នូវវិត្ត ... ធ្វើ នូវពួកនីវរណវិប្បយុត្តកក្កន ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេក-
 អរ រីករាយ រាគៈ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុនោះ ឲ្យជា
 ទីគោរព ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកោ បញ្ញាវិហោ

[២០០] នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បុរិមា បុរិមា នីវរណសម្បយុត្តា ទន្ធិ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិ-
មាទំ នីវរណសម្បយុត្តាទំ ទន្ធិទំ អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ^(១) នីវរណសម្បយុត្តា ទន្ធិ
វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន បុរិមា បុរិ-
មា នត្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ បុរិមា បុរិមា នីវរណវិប្ប-
យុត្តា ទន្ធិ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ នីវរណវិប្បយុត្តាទំ
ទន្ធិទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ ផលស-
មាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
រប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវុដ្ឋនា នីវរណសម្បយុត្តាទំ
ទន្ធិទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្ប-
យុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សម-
នន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាកប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អញ្ញាមញ្ញាប្បច្ចយេន បច្ចយោ និស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

នីវរណសម្បយុត្តកុរៈ បញ្ញាវិរៈ

[២១១] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តកុន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនីវរណសម្បយុត្តកុន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល
 បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកនីវរណសម្បយុត្តកុន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនេះ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ (ខន្ធ ៣) មុន ។ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ពួកនីវរណវិប្បយុត្តកុន្ធ មុន ។ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកនីវរណវិប្បយុត្តកុន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 អនុលោមញ្ញាណ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ គឺ អាវដ្ឋនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណសម្បយុត្តកុន្ធ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអតាមតាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០២] ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
 រម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្យូបនិស្ស-
 យោ ។ បេ ។ បកត្យូបនិស្សយោ វាគំ ឧបនិស្សយ
 ទាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិន្នតិ ទោសំ ...
 មោវរំ មាជំ ទិដ្ឋី ... បត្តនំ ឧបនិស្សយ ទាណំ
 ហនតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិន្នតិ វាគោ ។ បេ ។ បត្តនា
 វាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូប-
 និស្សយោ បកត្យូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្យូប-
 និស្សយោ វាគំ ឧបនិស្សយ ទាជំ ទេតិ សីលំ ...
 ឧទោសថកម្មំ ឈានំ វិបស្សនំ មគ្គំ អភិញ្ញំ ... ស-
 មាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ទោសំ ... បត្តនំ ឧបនិស្សយ
 ទាជំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ វាគោ
 ។ បេ ។ បត្តនា សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ កា-
 យិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មគ្គស្ស
 ផលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១២] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការមណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តប្ប-
 និស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវរាគៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
 នូវទោសៈ . . . នូវមោហៈ មានៈ និងទិដ្ឋិ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តី
 ប្រាថ្នា ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវ សង្ឃ រាគៈ ។ បេ ។
 សេចក្តីប្រាថ្នា (ជាបច្ច័យ) នៃរាគៈ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃសេចក្តីប្រា-
 ថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តប្បនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
 រាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម ញ្ញាំង
 ឈាន វិបស្សនា មគ្គ និងអភិញ្ញា . . . ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
 នូវទោសៈ . . . អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យ នូវទាន
 ។ បេ ។ ញ្ញាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង រាគៈ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា
 (ជាបច្ច័យ) នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃចញ្ញា កាយិកសុខ
 កាយិកុក្ខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហា

នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ...
 ។ បេ ។ មគ្គំ... អភិញ្ញំ... សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ
 សីលំ... ។ បេ ។ បញ្ញំ... ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បា-
 ទេតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 បញ្ញាយ មក្កស្ស ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ នីវ-
 រណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
 បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធិំ
 ឧបនិស្សយ មាទំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិំ កល្យាណតិ សីលំ...
 ។ បេ ។ បញ្ញំ... កាយិកំ... ។ បេ ។ សេនាសនំ
 ឧបនិស្សយ ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ កិល្បតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រាគស្ស ទោសស្ស
 មោហស្ស មាទស្ស ទិដ្ឋិយា បត្តនាយ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថ-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ហើយឲ្យ នូវទាន នូវសីល ... ។ បេ ។ ញ៉ាំងមគ្គ ... ញ៉ាំងអភិញ្ញា
... ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង នូវសីល ... ។ បេ ។ នូវបញ្ញា ...
។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។
ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ)
នៃសទ្ធា ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃបញ្ញា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អា-
ស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយដំឡើង នូវមានៈ ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ...
។ បេ ។ នូវបញ្ញា ... កាយិកៈ ... ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនា-
សនៈ ហើយសម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។
សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ និង
សេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២០៣) ជីវរណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ ចក្កំ
 ... វត្ថំ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ អនត្តតោ វិបស្សនិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សនិ ទិញាយ សោតនាគុយា
 សទ្ធិំ សុណាតិ រូបាយតនំ ធម្មវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ញ-
 យតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខា-
 យតនំ ធម្មវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស វត្ថុ ជីវរណាវិប្បយុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ជីវរណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណា-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណាបុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថំ អស្សាទេតិ អភិនិច្ឆតិ តំ អារត្ត រាគោ
 ខោសោ មោហោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ ជីវរណសម្ប-
 យុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(២០៤) ជីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។
 អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៣] នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេ-
 ជាន ។ ការម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . ឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ
 ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ ជាអនត្តា ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុ-
 បុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណវិប្បយុត្តកន្ធ
 ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណ-
 សម្បយុត្តធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និង
 វត្ថុបុរេជាន ។ ការម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីក-
 រាយ ចំពោះវត្ថុ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ (កើតឡើង) ព្រោះប្រាជ្ញ
 នូវហេតុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនីវរណ-
 សម្បយុត្តកន្ធ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

[២១៤] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាសេវនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២ ។

នីវរណសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិហ

(២០៥) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នីវរណសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលានំ កាតញ្ចានំ ។
 សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហជាតា នីវរណ-
 សម្បយុត្តោ ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កក្កប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណ៌កា នីវរណសម្ប-
 យុត្តោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ចេត-
 នា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សង្ខតំ ។ វិចារកប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

(២០៦) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 មក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ ។

និវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[២១៥] និវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ និវរណសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិតតប្ប
 ធ្វើផងចុះ ។ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត
 គឺ និវរណសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ និវរណសម្បយុត្តចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 និវរណសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ និវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនិវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានា
 ខណិកៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ១ ។

[២១៦] និវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៧] ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណា-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សន្និគំ ។ ជីវរណាវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ជីវរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
សន្និគំ ។ ជីវរណាវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណាសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេ-
ជាតំ វត្ថុ ជីវរណាសម្បយុត្តានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។

[២០៨] ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ ជីវរណា-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ជីវរ-
ណាសម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធា តិណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ អត្ថិ-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ជីវរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា ជីវរ-
ណាសម្បយុត្តោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាទំ អត្ថិប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បច្ឆាជាតា ជីវរណាសម្បយុត្តោ
ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៧] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត៍ និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តី
បំប្រញ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកនីវរណសម្បយុត្តក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២១៨] នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជានីវរណសម្បយុត្ត ជា
បច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនីវរណសម្ប-
យុត្តក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តក្នុង ជាបច្ច័យ នៃកាយ
នេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្បយុត្តធម៌

នីវរណសម្បយុត្តក្កកោ បញ្ញាវាគោ

នីវរណសម្បយុត្តក្កកោ ច នីវរណវិប្បយុត្តក្កកោ ច
 ធម្មក្កកោ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណសម្បយុត្តក្កកោ
 ឯកោ ខន្ធោ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធន្នំ ខន្ធនំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តក្កកោ ធម្មោ
 នីវរណវិប្បយុត្តក្កកោ ធម្មក្កកោ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សង្ខតំ ។ នីវរណវិប្បយុត្តក្កកោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
 យុត្តក្កកោ ធម្មក្កកោ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត រកោ
 ទិដ្ឋិ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ នីវរ-
 ណសម្បយុត្តក្កកោ ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នីវរណសម្បយុត្តក្កកោ ច នីវរណវិប្បយុត្តក្កកោ ច ធម្មោ
 នីវរណសម្បយុត្តក្កកោ ធម្មក្កកោ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តក្កកោ ឯកោ ខន្ធោ ច វត្ថុ ច តិណ្ឌន្នំ
 ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធន្នំ ខន្ធនំ វត្ថុ
 ច ទិដ្ឋិ ខន្ធនំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរ-
 ណសម្បយុត្តក្កកោ ច នីវរណវិប្បយុត្តក្កកោ ច ធម្មោ

និរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ចវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ផង នៃនិរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ជានិរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២
ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ និរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត
អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ និរណវិប្បយុត្តធម៌
ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត
គឺ បុគ្គល នូវចក្ខុ ... ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះវត្ថុ រាគៈ ទិដ្ឋិ
វិចិត្រិយា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាស្ន នូវហេតុ
នោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនិរណសម្បយុត្តកន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
និរណសម្បយុត្តធម៌ក្តី និរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនិរណ-
សម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ជានិរណសម្បយុត្តផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃ
ខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ផង វត្ថុផង ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ២
ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ និរណសម្បយុត្តធម៌ក្តី និរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នីវរណាវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតា
 នីវរណាសម្បយុត្តា ខន្ធោ ច មហាភូតា ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា
 នីវរណាសម្បយុត្តា ខន្ធោ ច កតឡិដ្ឋានេ អាហារេ
 ច ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
 ជាតា នីវរណាសម្បយុត្តា ខន្ធោ ច រូបជីវិតិទ្រិយញ្ច
 កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២០៧) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតីយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញាមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត
 នត្ថិយា ចត្តារិ វិកតេ ចត្តារិ អវិកតេ សត្ត ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថបច្ច័យ បានដល់សហជាត
បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកនីវរណវិប្បយុត្ត-
កូនផង ពួកមហាក្ខតផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថ-
បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកនីវរណសម្បយុត្តកូនផង កតាវិញ្ញាណហារ
ផង ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថបច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួក
នីវរណសម្បយុត្តកូនផង រូបជីវិតន្ទ្រិយផង ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប
ដោយអត្ថបច្ច័យ ។

[២១៩] ក្នុងហេតុបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការមូលបច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិបច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរាបច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរាបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតបច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអពាមពាបច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយបច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតបច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងបច្ចាជាតបច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេវនបច្ច័យ មាន
វារៈ ២ ក្នុងកម្មបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកបច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អាហារបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
ឈានបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្ត-
បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តបច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថបច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថបច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតបច្ច័យ មានវារៈ ៤
ក្នុងអវិតតបច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

នីវរណសម្បយុត្តុកោ បញ្ញាវិហ

(២២០) នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណ-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណវិប្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ធម្មោ នីវរណសម្ប-
យុត្តស្ស ធ នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធ ធម្មស្ស សហ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
នីវរណវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោ ធ

និរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរាជៈ

[២២០] និរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយការម្សោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ និរណសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃនិរណវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មបច្ច័យ ។ និរណសម្បយុត្តធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃនិរណសម្បយុត្តធម៌ផង នៃនិរណវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយ
 សហជាតបច្ច័យ ។ និរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណវិប្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយការម្សោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឥន្ទ្រិយបច្ច័យ ។ និរណវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនិរណ-
 សម្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយ-
 បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។ និរណសម្បយុត្តធម៌ក៏

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ជីវរណារិប្បយុត្តោ ធន ធម្មា ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ ជីវរណាសម្បយុត្តោ ធន ជីវរណា-
 រិប្បយុត្តោ ធន ធម្មា ជីវរណារិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ចាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២២០] និហេតុយា សត្ត និការម្មណោ សត្ត
 និអធិបតិយា សត្ត និអនន្តរេ សត្ត និសមនន្តរេ
 សត្ត និសហជាតេ បញ្ច និអញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច និវិស្ស-
 យេ បញ្ច និឧបវិស្សយេ សត្ត និបុរេជាតេ ធន ធន-
 មន្តេ សត្ត និសម្បយុត្តេ បញ្ច និវិប្បយុត្តេ ធម្មាវិ
 រោអត្តិយា ធម្មាវិ រោនត្តិយា សត្ត រោវិគតេ
 សត្ត រោអវិគតេ ធម្មាវិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណសម្បយុត្តធម៌ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នីវរណសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី នីវរណវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនីវរណវិប្បយុត្តធម៌
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២២១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអពាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនោត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនោអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

នីវរណនីវរណីយទុក្ខេ បដិច្ចវិវា

[២២២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ...
 នអធិបតីយា ចត្តារិ នអនន្តរេ ចត្តារិ នសមនន្តរេ
 ចត្តារិ នអញ្ញាមញ្ញា ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ន-
 មក្កេ ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ លោ-
 នត្ថិយា ចត្តារិ លោភិតតេ ចត្តារិ ។

[២២៣] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ ...
 អធិបតីយា បញ្ច អនុលោមគណនា កាតញ្ច អវិ-
 តតេ សត្ត ។

នីវរណសម្បយុត្តទុក្ខំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណនីវរណីយទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

[២២៤] នីវរណាញោវ នីវរណីយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នីវរណោ ឆេវ នីវរណីយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា កាមច្ចន្ធនីវរណំ បដិច្ច ជីនមិទ្ធនីវរណំ
 ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ។ ឯវំ សព្វេ គណនា
 វិភជិតញ្ច ។ នីវរណាធុកសនិសា និដ្ឋានាគរណា ។

នីវរណនីវរណីយទុកៈ បដិច្ចវិវរ:

[២២២] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[២២៣] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ការពបជាអនុលោម បណ្ឌិត
 គប្បីធ្វើចុះ ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ នីវរណសម្បយុត្តទុកៈ ។

នីវរណនីវរណីយទុកៈ

បដិច្ចវិវរ:

[២២៤] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណីយៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជានីវរណៈនិងជានីវរណីយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មិនមិច្ឆានីវរណៈ ឧទ្ធច្ចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចន្ត-
 នីវរណៈ ។ ការពបទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីចែក យ៉ាងនេះចុះ ។
 ប្រហែលគ្នានឹងនីវរណទុកៈដែរ ឥតមានការធ្វើឱ្យផ្សេងគ្នាឡើយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បញ្ញាវិវា

[២២៥] ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ធម្មោ ដីវ-
 រណាស្សទេវ ដីវរណិយស្សច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ដីវរណានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ធម្មោ ដីវរណិយស្សទេវ-
 នោចដីវរណាស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ដីវរណា ទេវ ដីវរណិយោច ហេតុ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ធម្មោ ដីវ-
 រណាស្សទេវ ដីវរណិយស្សច ដីវរណិយស្សទេវនោច-
 ដីវរណាស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ដីវរណាទេវ ដីវរណិយោច ហេតុ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ដីវរណានត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូចានំ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ដីវរណិយោទេវនោចដីវរណា
 ធម្មោ ដីវរណិយស្សទេវនោចដីវរណាស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ដីវរណិយោទេវនោចដីវរណា
 ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា
 រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវរៈ

[២២៥] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានីវ-
 រណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជានីវរណិយៈនិងជានេនីវរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជា
 នីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជា
 នីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈផង នៃធម៌
 ជានីវរណិយៈនិងជានេនីវរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ
 ជានីវរណៈនិងជានីវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃ
 ពួកនីវរណៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជានីវរណិយៈនិងជានេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណិយៈនិង
 ជានេនីវរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានីវរណិយៈនិងជា
 នេនីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិ ។

[២២២] និរវណោចេវ និរវណិយោច ធម្មោ និរ-
 វណាស្សចេវ និរវណិយស្សច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ និរវណោ អារត្ត និរវណា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ និរវណោ អារត្ត និរវណិយោចេវនោច-
 និរវណា ទន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ និរវណោ
 អារត្ត និរវណា ច សម្មយុត្តកា ច ទន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 និរវណិយោចេវនោចនិរវណោ ធម្មោ និរវណិយស្ស-
 ចេវនោចនិរវណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ
 បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ តំ អារត្ត រាគោ ទិដ្ឋិ
 វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ សុចិណ្ណា-
 នំ . . . ឈានា អរិយា តោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វេទានំ
 . . . បហំនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ពិនេ កិលេសេ . . .
 បុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ . . . ធកុំ . . . វត្ថុ . . . និរវណិ-
 យោចេវនោចនិរវណោ ទន្ធា អនិច្ចតោ . . . វិបស្សតិ
 អស្សាទេតិ អភិទន្ធតិ ។ បេ ។ នោមនស្សំ . . .

និរណនិរណិយទុកៈ បញ្ញាភារៈ

[២២៦] ធម៌ ជានិរណៈនិងជានិរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជានិរណៈនិងជានិរណិយៈ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួក
និរណៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកនិរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីស្នូរផងចុះ ។ ពួកខន្ធ ជានិរណិយៈនិងជានានិរណៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកនិរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្នូរផងចុះ
ពួកនិរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក
និរណៈ ។ ធម៌ ជានិរណិយៈនិងជានានិរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជានិរណិយៈនិងជានានិរណៈ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល នូវ
ទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវ
ឧបោសថកម្មនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ទិដ្ឋ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចៈ និង
ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ (នូវពួកអំពើ) ដែល
ខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពើឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ពិចា-
រណា នូវគោត្រភូ នូវវេទនាៈ ... នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនលះ
បង់ហើយ ... នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ... នូវ
ពួកកិលេស ដែលខ្លួនដកឡើងព្រមហើយ ក្នុងកាលមុន ... នូវចក្ខុ
... នូវវត្ថុ ... នូវពួកខន្ធ ជានិរណិយៈនិងជានានិរណៈ ថាមិន
ទៀង ... ឃើញច្បាស់ ត្រេកអរ រីករាយ ។ បេ ។ ទោមនស្ស ...

អភិធម្មចិដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទីព្វេន ចក្កុនា ... យាវ អាវដ្ឋនា តាវ កាតញ្ចា ។
 ជីវរណីយោវេន វោចជីវរណោ ធម្មោ ជីវរណស្សវេន-
 ជីវរណីយស្សច ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ នាទំ ... សីលំ ... ឧចោសថកម្មំ ... បុព្វ
 សុចិណ្ណានិ ... ឈានា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 ជីវរណីយោវេន វោចជីវរណោ ខន្ធន្ទ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អាវត្ត វាតោ ទិដ្ឋិ វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចំ ទោ-
 មនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ជីវរណីយោវេន វោចជីវរណោ
 ធម្មោ ជីវរណស្សវេន ជីវរណីយស្សច ជីវរណីយស្ស-
 វេន វោចជីវរណស្ស ច ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នាទំ ... សីលំ ... ឧចោសថកម្មំ ...
 បុព្វ សុចិណ្ណានិ ... ឈានា ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 ជីវរណីយោវេន វោចជីវរណោ ខន្ធន្ទ អស្សាទេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អាវត្ត ជីវរណោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធន្ទ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ឯវំ ឥតវេច តីណិ កាតញ្ចា ។ អា-
 វម្ពណាសទិសា អធិបតិ ។ បុរេជានម្បិ អាវម្ពណាស-
 ទិសំ ។ ឧបទិស្សយេច លោកុត្តរំ ន កាតញ្ចំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយទិព្វចក្ខុ ... ការនឹករំលឹក (មាន) ត្រឹមណា បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើ
ត្រឹមណោះ ។ ធម៌ ជានិវរណិយៈនិងជានោនិវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណិយៈ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ គឺ នូវ
ទាន ... នូវសីល ... នូវឧបាសថកម្ម ... (នូវពួកអំពើ) ដែល
ខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ...
នូវវត្ថុ ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ ជានិវរណិយៈ
និងជានោនិវរណៈ រាគៈ ទិដ្ឋ វិចិក្ខុ ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស
កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ។ ធម៌ ជានិវរណិយៈ
និងជានោនិវរណិយៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណិយៈ
ផង នៃធម៌ ជានិវរណិយៈនិងជានោនិវរណៈផង ដោយការម្សុណប្ប-
ច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបាសថកម្ម ... (នូវ
ពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ...
នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ
ជានិវរណិយៈនិងជានោនិវរណៈ ពួកនិវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី
កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ នូវវារៈទាំង
៣ ដទៃ យ៉ាងនេះចុះ ។ អធិបតិប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងការម្សុណប្បច្ច័យ
ដែរ ។ សូម្បីបុរេជាតប្បច្ច័យ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងការម្សុណប្បច្ច័យដែរ ។
បណ្ឌិត មិនត្រូវធ្វើ នូវលោកុត្តរៈ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យឡើយ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវិវា

សង្ខតំ ។ ឯវំ វិត្តារេតតំ ។ យថា នីវរណទុកំ ឯវំ
បច្ចវេក្ខិតា កាតតំ ។

នីវរណនីវរណយុកំ និដ្ឋិតំ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវិវា

[២២៧] នីវរណត្បោ នីវរណសម្បយុត្តកា ធម្មំ
បដិច្ច នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច ធម្មា ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កាមច្ចន្ធនីវរណំ បដិច្ច បីនម៌ទ្ធនី-
វរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ ចក្កំ សព្វេបិ នី-
វរណា កាតតា ។ នីវរណត្បោ នីវរណសម្បយុត្តកា
ធម្មំ បដិច្ច នីវរណសម្បយុត្តោចេវ នោចនីវរណោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណោ បដិច្ច សម្ប-
យុត្តកា ខន្ធ ។ នីវរណត្បោ នីវរណសម្បយុត្តកា
ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច នីវរ-
ណសម្បយុត្តោចេវ នោចនីវរណោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បដ្ឋយា កាមច្ចន្ធនីវរណំ បដិច្ច បីនម៌ទ្ធនីវរណំ
ឧទ្ធច្ចនីវរណំ អវិជ្ជានីវរណំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ
ចក្កំ ។ នីវរណសម្បយុត្តត្បោ នោចនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

សេចក្តីបំប្រញ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។ នីវរណ-
ទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីពិចារណា ហើយធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ ។

ចប់ នីវរណនីវរណយទុកៈ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២២៧] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ មិនមិច្ឆនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ និងអវិជ្ជានីវរណៈ
អាស្រ័យ នូវកាមច្ចន្ធនីវរណៈ នីវរណៈទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្ត និងជានោនីវរណៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ អាស្រ័យ នូវពួក
នីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណនិងជានីវរណៈសម្បយុត្តក្តី ជានីវរណ-
សម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជា
នីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មិន-
មិច្ឆនីវរណៈ ឧទ្ធចនីវរណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ និងពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ
អាស្រ័យ នូវកាមច្ចន្ធនីវរណៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាចក្ក ផងចុះ ។
ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវ-
 ណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។
 ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវ-
 រណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ខន្ធេ
 បដិច្ច ជីវរណា ។ ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវ-
 ណំ ធម្មំ បដិច្ច ជីវរណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោ-
 ន ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ន ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ជីវរណសម្បយុត្តោនេវ នោច-
 ជីវរណំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ជីវរណា ន
 ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ ជីវរណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ជី-
 វរណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោន ធម្មំ បដិច្ច ជីវ-
 រណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា កាមច្ឆន្តជីវរណោ សម្បយុត្តោន ន ខន្ធេ
 បដិច្ច វិនិច្ឆ័យជីវរណំ ឧទ្ធច្ឆជីវរណំ អវិជ្ជាជីវរណំ
 នក្កំ ។ ជីវរណោនេវ ជីវរណសម្បយុត្តោន ជីវរណ-
 សម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោន ធម្មំ បដិច្ច ជីវ-
 រណសម្បយុត្តោនេវ នោចជីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្ប-
 ថ្នយ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិ-
 វរណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្ត
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ពួកនិវរណៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ។ ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវ-
 រណសម្បយុត្តក្តី ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធ ពា ផង ពួកនិវរណៈផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជា
 និវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណៈនិងជា
 និវរណសម្បយុត្តផង ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ បីនមិទ្ធនិវរណៈ ឧទ្ធច្ចនិវរណៈ អវិជ្ជា-
 និវរណៈ អាស្រ័យ នូវកាមច្ចននិវរណៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 បណ្ឌិត (គប្បីធ្វើ) ឲ្យជាចក្កៈផងចុះ ។ ធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្ត
 និងជានោនិវរណៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្ប-
 យុត្តផង ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានោនិវរណៈផង ទើបកើតឡើង

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តកុកេ បដិច្ចវារោ

ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណសម្បយុត្តកោ នោចនីវរណំ
 ឯកំ ទទ្ធិញ្ច នីវរណោ ច បដិច្ច តយោ ទទ្ធា ទ្វេ
 ខន្ធេ ... ។ នីវរណកោ នីវរណសម្បយុត្តកោ នីវរណ-
 សម្បយុត្តកោ នោចនីវរណញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នីវរណា-
 លោ លោ នីវរណសម្បយុត្តោ ច នីវរណសម្បយុត្តោលោ លោ-
 ចនីវរណា ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា នីវរណ-
 សម្បយុត្តកោ នោចនីវរណំ ឯកំ ទទ្ធិញ្ច កាមច្ចន្តនីវ-
 រណញ្ច បដិច្ច តយោ ទទ្ធា បីនមិទ្ធិនីវរណំ ទទ្ធិច្ចនីវ-
 រណំ អវិជ្ជានីវរណំ ទ្វេ ខន្ធេ ... ចក្កំ ។ សន្និទ្ធិ ។

[២២៨] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ សត្វត្តេ នវ កក្កេ នវ អាហារេ នវ
 អវិគតេ នវ ។

[២២៩] នីវរណកោ នីវរណសម្បយុត្តកោ ធម្មំ
 បដិច្ច នីវរណាលោ លោ នីវរណសម្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តានីវរណំ បដិច្ច
 អវិជ្ជានីវរណំ ទទ្ធិច្ចនីវរណំ បដិច្ច អវិជ្ជានីវរណំ ។
 នីវរណសម្បយុត្តកោ នោចនីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរ-
 ណាលោ លោ នីវរណសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានីវរណសម្ប-
យុត្តនិងជានោនីវរណៈផង នូវពួកនីវរណៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។
ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្តក្តី ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជា
នោនីវរណៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត
ផង ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ជាបីនម្ពនីវរណៈ ឧទ្ធច្ចនីវរណៈ និងអវិជ្ជា-
នីវរណៈ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ
ផង នូវកាមច្ចនីវរណៈផង នូវខន្ធ ២ . . . បណ្ឌិត (គប្បីធ្វើ) ឲ្យ
ជាចក្កៈផងចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២២៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២២៩] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
ប្បច្ច័យ គឺ អវិជ្ជានីវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រនីវរណៈ អវិជ្ជានីវរណៈ
អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចនីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានោនីវរណៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។ ជីវណាញោ ជីវណា-
 សម្បយុត្តញ្ច ជីវណាសម្បយុត្តញ្ចោ ដោចជីវណាញ
 ធម្មំ បដិច្ច ជីវណោបេវ ជីវណាសម្បយុត្តោច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិក្ខាជីវណាញ សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ឧទ្ធច្ចជីវ-
 ណាញ សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ បដិច្ច អវិជ្ជាជីវណំ ។
 សង្ខតំ ។

[២៣០] នហេតុយា តីណិ នអធិបតិយា នវ
 នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេវនេ នវ
 នកក្ខេ តីណិ នវិចារកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

[២៣១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអធិបតិយា នវ ។
 សង្ខតំ ។ ... នវិប្បយុត្តេ នវ ។

[២៣២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ តីណិ ...
 អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ សព្វត្ថ តីណិ មគ្គ
 តីណិ អវិគតេ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ នូវភក្ខខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិត្រច្ចា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណ-
 សម្បយុត្ត អាស្រ័យ នូវធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្តផង ជា
 និវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុ-
 ប្បដ្ឋយ គឺ អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ នូវវិចិត្រច្ចានិវរណៈផង នូវភក្ខ
 សម្បយុត្តកក្កនផង អវិជ្ជានិវរណៈ អាស្រ័យ នូវឧទ្ធច្ចានិវរណៈផង នូវ
 ភក្ខសម្បយុត្តកក្កនផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៣០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ។

[២៣១] ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[២៣២] ក្នុងនអាមណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ដ្ឋយ . . . ក្នុងនអនន្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

ឯវំ សហជាតវារោមិ បច្ចយវារោមិ និស្ស-
 យវារោមិ សំសដ្ឋវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ
 បដិច្ចវារសទិសា និដ្ឋានាករណា ។

បញ្ញាវិពោ

[២៣៣] នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច
 ធម្មោ នីវរណស្សចេវ នីវរណសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណោចេវ នីវរណសម្ប-
 យុត្តោច ហេតុ សម្បយុត្តកាជំ នីវរណាជំ ហេតុ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោចេវ នីវរណសម្ប-
 យុត្តោច ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្សចេវ នោចនីវរ-
 ណស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរណា-
 ចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច ហេតុ នីវរណសម្បយុត្តាជំ
 ឧទ្ធាជំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នីវរណោចេវ-
 នីវរណសម្បយុត្តោច ធម្មោ នីវរណស្សចេវ នីវរណ-
 សម្បយុត្តស្សច នីវរណសម្បយុត្តស្សចេវ នោចនីវរ-
 ណស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នីវរ-
 ណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច ហេតុ សម្បយុត្តកាជំ
 ឧទ្ធាជំ នីវរណាជំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី
សម្បយុត្តវារៈក្តី ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ យ៉ាងនេះដែរ មិន
មានការធ្វើឱ្យផ្សេងគ្នាទេ ។

បញ្ញាវារៈ

(២៣៣) ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួក
ហេតុ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកន្លះ-
វរណៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃពួកនីវរណសម្បយុត្តក្នុង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិង
ជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្ប-
យុត្តផង ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកហេតុ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តក្នុងផង នៃពួកនីវរណៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជាតំ

(២៣២) ដីវរណោចេវ ដីវរណាសម្បយុត្តោ ច
 ធម្មោ ដីវរណាស្សចេវ ដីវរណាសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដីវរណោ អារត្ត ដីវរ-
 ណា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ មូលំ បុច្ឆិតតំ^(១) ដីវរណោ អារត្ត
 ដីវរណាសម្បយុត្តោ នោចដីវរណា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 មូលំ បុច្ឆិតតំ ដីវរណោ អារត្ត ដីវរណា ច សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ដីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោ-
 ចដីវរណោ ធម្មោ ដីវរណាសម្បយុត្តស្សចេវ នោចដីវរ-
 ណាស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដីវរ-
 ណាសម្បយុត្តោចេវ នោចដីវរណោ ខន្ធា អារត្ត ដីវរ-
 ណាសម្បយុត្តោចេវ នោចដីវរណា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 មូលានិ បុច្ឆិតត្វានិ ។ ដីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោច-
 ដីវរណោ ខន្ធា អារត្ត ដីវរណា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ដីវរណា-
 សម្បយុត្តោចេវ នោចដីវរណោ ខន្ធា អារត្ត ដីវរណា ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ដីវរណោចេវ ដី-
 វរណាសម្បយុត្តោ ច ដីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោចដីវរ-
 ណោ ច ធម្មោ ដីវរណាស្សចេវ ដីវរណាសម្បយុត្តស្សច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៣៤] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយ ការម្សោយបច្ច័យ គឺ
ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវពួកនីវរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីសួរផងចុះ ពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ កើត
ឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវពួកនីវរណៈ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីសួរ
ផងចុះ ពួកនីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ
នូវពួកនីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ដោយ ការម្សោយ-
បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ កើតឡើង
ព្រោះប្រាសាទ នូវពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ។ មូល
ទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីសួរផងចុះ ។ ពួកនីវរណៈ កើតឡើង ព្រោះ
ប្រាសាទ នូវពួកខន្ធ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ។ ពួក
នីវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវពួកខន្ធ
ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជា
នីវរណសម្បយុត្តក្តី ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានីវរណៈក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយ ការម្សោយបច្ច័យ គឺ
មានវារៈៗ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តុកេ បញ្ញាវិហោ

[២៣៥] នីវរណោចេវ នីវរណសម្បយុត្តោច
 ធម្មោ នីវរណស្សចេវ នីវរណសម្បយុត្តស្សច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ។
 ភីណី កុក្ការម្មណាយេវ ។ នីវរណសម្បយុត្តោចេ-
 វោចនីវរណោ ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្សចេវោ-
 ចនីវរណស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នីវរណសម្បយុត្តោចេវោចនីវរណោ ខន្ធ កុក្ក កត្វា
 នីវរណសម្បយុត្តោចេវោចនីវរណោ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តោចេវោចនីវរណា-
 ធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ មូលានិ បុច្ឆិតត្វានិ ។ នីវរណសម្បយុត្តោចេវ-
 ោចនីវរណោ ខន្ធ កុក្ក កត្វា នីវរណោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តោចេវោចនីវរណា-
 ធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ នីវរណាណំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នីវរណសម្បយុត្តោចេវោចនីវរណោ ខន្ធ
 កុក្ក កត្វា នីវរណោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ សហជាតាធិបតិ នីវរណសម្បយុត្តោចេវោចនី-
 វរណោធិបតិ សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ នីវរណានត្វា

និវរណនិវរណសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

(២៣៥) ធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានិវរណៈនិងជានិវរណសម្បយុត្ត ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
ដល់ការម្សណាធិបតិ ។ វារៈទាំង ៣ បានដល់គុការម្សណ៍ហ្នឹងឯង ។
ធម៌ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានិវរ-
ណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស-
ណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ជា
និវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ
ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជា-
តាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត
គប្បីសួរផងចុះ ។ ពួកនិវរណៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជា
និវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ ឲ្យជាទីគោរព សហជាតាធិបតិ គឺ
អធិបតិ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ ជាបច្ច័យនៃ ពួកសម្បយុត្ត-
កនិវរណៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ពួកនិវរណៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ជានិវរណសម្បយុត្តនិងជានិវរណៈ
ឲ្យជាទីគោរព សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជានិវរណសម្បយុត្តនិង
ជានិវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្តផង នៃពួកនិវរណៈផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ជីវរណោចេវ ជីវរណា-
សម្បយុត្តោច ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោចជីវរណា
ច ធម្មា ជីវរណាស្សចេវ ជីវរណាសម្បយុត្តស្ស ច
ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិ-
បតី ។ តីណិ ។

[២៣៦] អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារជ្ជនាបិ
វុដ្ឋានម្បិ នត្ថំ សព្វត្ថំ បុរិមា បុរិមា កាតញ្ចា ។ សម-
នន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ នវំ ។ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។
និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ នវំ អារម្មណាសទិសំ វិកុដ្តោ នត្ថំ ។
អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៣៧] ជីវរណាសម្បយុត្តោចេវ នោចជីវរណា
ធម្មា ជីវរណាសម្បយុត្តស្សចេវ នោចជីវរណាស្ស
ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ជីវរណាសម្បយុត្តា-
ចេវ នោចជីវរណា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ បុត្តតញ្ចានិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្តក្តី ជា
នីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណៈនិង
ជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ ។
គឺ មានវារៈ ៣ ។

(២៣៦) ជាបច្ច័យ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ការវិជ្ជនៈក្តី វិជ្ជនៈក្តី
មិនមានទេ (ពួកខន្ធ) មុន ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។
ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាបប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ដូចគ្នានឹងការមូ-
លាប្បច្ច័យដែរ វិភង្គ មិនមានទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ ។

(២៣៧) ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
ចេតនា ជានីវរណសម្បយុត្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីស្នាចុះ ។

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

នីវរណសម្បយុត្តាចេវ លោចនីវរណា ចេតនា សម្ប-
យុត្តកានំ នីវរណានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
នីវរណសម្បយុត្តាចេវ លោចនីវរណា ចេតនា សម្ប-
យុត្តកានំ ខន្ធានំ នីវរណានព្វ កម្មប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

(២៣៨) នីវរណសម្បយុត្តាចេវ លោចនីវរណា
ធម្មោ នីវរណសម្បយុត្តស្សចេវ លោចនីវរណស្ស
ធម្មស្ស អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ ឥន្ទ្រិ-
យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។ ឈានប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ តីណី ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។
សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អត្ថិប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ នវ ។ នត្ថិប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ វិក-
តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ ។ អវិកតប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ នវ ។

(២៣៩) ហេតុយា តីណី អាម្ពុលោ នវ អធិ-
បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
នវ អញ្ញមញ្ញេ នវ ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
អាសវនេ នវ កម្មេ តីណី អាហារេ តីណី ឥន្ទ្រិយេ

នីវរណនីវរណសម្បយុត្តន្តទុកៈ បញ្ញាវរៈ

ចេតនា ជានីវរណសម្បយុត្តន្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកនីវរណៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ចេតនា ជានីវរណសម្បយុត្តន្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធនិង នៃពួកនីវរណៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៣៨] ធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តន្តនិងជានានីវរណៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជានីវរណសម្បយុត្តន្តនិងជានានីវរណៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៣៩] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្តាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិ ឈានេ តីណិ មក្កេ តីណិ សម្មយុត្តេ នវ
អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

[២៤០] ជីវរណោចេវ ជីវរណាសម្មយុត្តោ ច
ធម្មោ ជីវរណាស្សចេវ ជីវរណាសម្មយុត្តស្សច ធម្មស្ស
អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឯវំ នវចិ
តីសុ បទេសុ បរិវត្តតព្វា ។

[២៤១] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ លោ-
អវិគតេ នវ ។

[២៤២] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ ...
នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ នមក្កេ តីណិ នវិញ្ញ-
យុត្តេ តីណិ លោនត្ថិយា តីណិ លោវិគតេ តីណិ ។

[២៤៣] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ...
អធិបតិយា នវ ។ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ។ ...
អវិគតេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤០] ធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជានីវរណៈនិងជានីវរណសម្បយុត្ត ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 វារៈទាំង ៧ បណ្ឌិត គប្បីប្រែត្រឡប់ ក្នុងបទទាំង ៣ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៤១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[២៤២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៤៣] ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា
 បណ្ឌិត ត្រូវធ្វើចុះ ។ . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ នីវរណនីវរណសម្បយុត្តទុក ។

បរាមាសទុកេ បដិច្ចវិវា

នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកំ

បដិច្ចវិវា

[២២២] នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយំ ធម្មំ បដិច្ច
នីវរណវិប្បយុត្តោ នីវរណិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច
តយោ ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ទន្ធា ...
បដិសន្ធិ ។ សន្ធិត្ថំ ។ យថា ច្ចុទ្ទន្តរទុកេ លោកិយ-
ទុកំ ឯវំ កាតតំ ជន្មានាករណំ ។

នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសទុកំ

បដិច្ចវិវា

[២២៥] បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមាសោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បរាមាសំ បដិច្ច សម្ប-
យុត្តកា ទន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ នោបរាមាសំ
ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា នោបរាមាសំ ឯកំ ទន្ធិ បដិច្ច តយោ ទន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ទន្ធា ... បដិសន្ធិ យាវ
អសញ្ញាសត្តា មហាភូតា ។ នោបរាមាសំ ធម្មំ

បរាមាសទុកៈ បដិច្ចារិះ

នីវរណវិប្បយុត្តន្តនីវរណិយទុកៈ

បដិច្ចារិះ

(២២២) ធម៌ ជានីវរណវិប្បយុត្តន្តនិងជានីវរណិយៈ អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជានីវរណវិប្បយុត្តន្តនិងជានីវរណិយៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
ជានីវរណវិប្បយុត្តន្តនិងជានីវរណិយៈ នូវខន្ធ ២ . . . បដិសន្ធិ ។
សេចក្តីបំប្រញា ។ លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នាឡើយ ។

ចប់ នីវរណវិប្បយុត្តន្តនីវរណិយទុកៈ ។

បរាមាសទុកៈ

បដិច្ចារិះ

(២២៥) នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមាសៈ ។ នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោ-
បរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាបរាមាសៈ នូវខន្ធ ២
. . . បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ពួកមហាក្ខត ។ បរាមាសធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិច្ច បរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 នោបរាមាសេ ខន្ធ បដិច្ច បរាមាសោ ។ នោបរា-
 មាសំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោបរាមាសំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ បរាមាសោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ បរាមាសញ្ច នោបរាមា-
 សញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា នោបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធឯ បរាមា-
 សញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធ ... ។

[២២៦] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ បញ្ច
 សព្វត្ថ បញ្ច វិចារតេ ឯកំ អវិចារតេ បញ្ច ។

[២២៧] នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមា-
 សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោ-
 បរាមាសំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុ-
 ដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ
 បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 បកមាសៈ អាស្រ័យ នូវពួកនោបកមាសក្ខន្ធ ។ បកមាសធម៌ក្តី នោ-
 បកមាសធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង បកមាសៈផង ចិត្តសមុជ្ជានុប្បដ្ឋាន អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាសៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ នោបកមាសធម៌
 អាស្រ័យ នូវបកមាសធម៌ផង នូវនោបកមាសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុប្បក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាសៈផង នូវបកមាសៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

[២៤៦] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៤៧] នោបកមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោបកមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុប្បដ្ឋាន
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអហតុកៈ មិនមែនជាបកមាសៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 អហតុកៈប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

បរាមាសទុកេ បដិច្ចវាហ

(២៤៨) បរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច នោបរាមាសោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា បរាមាសំ បដិច្ច
 ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ ។ នោបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច
 នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្បច្ចយា
 នោបរាមាសេ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា ។ បរាមាសញ្ញា នោបរាមាសញ្ញា ធម្មំ
 បដិច្ច នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណាប្ប-
 ច្ចយា បរាមាសញ្ញា សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច
 ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ ។

(២៤៩) នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជានេ បញ្ច នបច្ឆាជានេ បញ្ច នអាសេវនេ បញ្ច
 នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ
 នសង្ខ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្ប-
 យុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោនត្តិយា តីណិ
 នោវិតតេ តីណិ ។

បរាមាសទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[២៤៨] នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវ
បរាមាសៈ ។ នោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវនោបរាមាសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប ដរាបដល់ពួក
អសញ្ញាសត្វ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាបរាមាសៈ ។ នោបរា-
មាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌ផង នូវនោបរាមាសធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះនការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវ
បរាមាសៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

[២៤៩] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្ស្នាលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាមប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអារាមសវន-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥០] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណី ...
នអធិបតីយា បញ្ច នវិចារកេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ តី-
ណី នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោនតិយា តីណី នោវិគតេ
តីណី ។

[២៥១] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
អនន្តរេ ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។
សហជាតវារោចិ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បប្ផយវិពោ

[២៥២] បរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា នោបរាមា-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសំ បច្ច-
យា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ នោ-
បរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា នោបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្ប-
ជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទេ ខន្ទេ ... បដិ-
សន្ធិ យាវ អជ្ឈតិកា មហាក្ខតា វត្ថុំ បច្ចយា នោប-
រាមាសា ខន្ធា ។ នោបរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមា-
សោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោបរាមាសេ
ខន្ទេ បច្ចយា បរាមាសោ វត្ថុំ បច្ចយា បរាមាសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥០] ក្នុងនការម្សោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៥១] ក្នុងនការម្សោប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអនុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងប្បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ១ ក្នុងនវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បឋមវារៈ

[២៥២] នោបរាមាសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ចិត្តសម្បជ្ជា-
 នរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសៈ ។ នោបរាមាសធម៌ ពឹងផ្អែក, នឹង
 នោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 ផង ចិត្តសម្បជ្ជានរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាបរាមាសៈ
 នឹងខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ដកបដល់ពួកមហាក្ខត ខាងក្នុង ពួក
 នោបរាមាសក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ បរាមាសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 នោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកនោបរាមាសក្ខន្ធ បរាមាសៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

ឆោបរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសោ ច ឆោបរា-
 មាសោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឆោបរា-
 មាសំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា បរាមាសោ
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . វត្ថុំ បច្ចយា
 បរាមាសោ មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ
 បច្ចយា បរាមាសោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ។
 បរាមាសញ្ច ឆោបរាមាសញ្ច ធម្មំ បច្ចយា ឆោបរា-
 មាសោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា ឆោបរាមាសំ
 ឯកំ ខន្ធញ្ច បរាមាសញ្ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . បរាមាសញ្ច សម្ម-
 យុត្តកេ ច ខន្ធេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បរា-
 មាសញ្ច មហាក្កតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បរាមាសញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា ឆោបរាមាសា ខន្ធា ។
 សង្ខតំ ។

[២៥៣] ហេតុយា បញ្ច អារម្មណេ បញ្ច អធិ-
 បតិយា បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ
 បញ្ច ។

បកមាសវគ្គ: បច្ចយវិរ:

បកមាសធម៌ក្តី នោបកមាសធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោបកមាសធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង បកមាស:ផង ចិត្តស-
 ម្មជា នរូបផង ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាស: នឹងខន្ធ ២ . . .
 បកមាស: ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសម្មជា នរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត
 បកមាស:ក្តី ពួកសម្បយុត្តកកនក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ នោបកមាស-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបកមាសធម៌ផង នឹងនោបកមាសធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្មជា នរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 មិនមែនជាបកមាស:ផង នឹងបកមាស:ផង នឹងខន្ធ ២ . . . ចិត្តសម្មជា-
 នរូប ពឹងផ្អែក នឹងបកមាស:ផង នឹងពួកសម្បយុត្តកកនផង ចិត្តសម្មជា-
 នរូប ពឹងផ្អែក នឹងបកមាស:ផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាបកមាស: ពឹងផ្អែក នឹងបកមាស:ផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៥៣] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារ: ៥ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារ: ៥ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារ: ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារ: ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារ: ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារ: ៥ ។

[២៥២] នោបរាមាសំ ធម្មំ បច្ចយា នោបរា-
 មាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ
 នោបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បជ្ជិសន្និ-
 យាវ អសញ្ញាសត្តា ធម្មាយតនំ បច្ចយា ធម្មវិញ្ញាណំ
 កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា
 អហេតុកា នោបរាមាសា ខន្ធា វិចីក៏ញ្ញាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធធ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា វិចីក៏ញ្ញាស-
 ហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សន្និទ្ធី ។

[២៥៥] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ ភីណិ ។ បេ ។ នឧប-
 ទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជានេ បញ្ច នបច្ឆាជានេ បញ្ច
 នអាសេវនេ បញ្ច នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ បញ្ច
 នអាហារេ ឯកំ នស្រ្ត្រយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ
 នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិចារកេ បញ្ច
 នោនត្ថយា ភីណិ នោវិចារកេ ភីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៥២] នោបកមាសធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោបកមាសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុជ្ជានុប្បដ្ឋាន
ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាបកមាសៈ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ ...
អហេតុកប្បដ្ឋាននិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយាននៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយាននៈ ពួកខន្ធ មិន
មែនជាបកមាសៈ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកប
ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកប
ដោយវិចិក្ខុ ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីប្រញ ។

[២៥៥] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរវ្យដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជា-
តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាស-
វនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ នកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៣ ។

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិរោ

[២៥៦] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ ...
នអធិបតីយា បញ្ច ។ ឯវំ សព្វត្ថ កាតតំ ។

[២៥៧] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
អវិគតេ ឯកំ ។

និស្សយវិរោ បច្ចយវិរាសទិសោ ។

សំសង្ការិកោ

[២៥៨] បរាមាសំ ធម្មំ សំសង្កោ នោបរា-
មាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសំ
សំសង្កោ សម្បយុត្តកា ខន្ធោ ។ ឯវំ បញ្ច បញ្ញា
កាតញ្ច អរូបេយេវ ។

សំសង្ការិកោចិ សម្បយុត្តវិរោចិ ឯវំ កាតញ្ច ។

បញ្ញាវិរោ

[២៥៩] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នោបរាមាសោ ហេ-
តុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសម្បដ្ឋានានញ្ច រូធានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ
បរាមាសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

[២៥៦] ក្នុងនាមាម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនាមាម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុង
ច្បាប់ចំណែកសំ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៥៧] ក្នុងនាមាម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនាហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនាមាម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

និស្សយវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងច្បាប់វារៈដែរ ។

សំសង្ខេបៈ

[២៥៨] នាហេតុបរាមាសធម៌ លាយឡំ នឹងបរាមាសធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន លាយឡំ នឹង
បរាមាសៈ ។ បញ្ញា ៥ ក្នុងអរូប បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះដែរ ។

សំសង្ខេបវារៈក្តី សម្បយុត្តកវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[២៥៩] នាហេតុបរាមាសធម៌ ជាច្បាប់ នៃនាហេតុបរាមាសធម៌ ដោយ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជាច្បាប់ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្កន ដែលពួកចិត្តសម្បជានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
នាហេតុបរាមាសធម៌ ជាច្បាប់ នៃបរាមាសធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នោបរាមាសា ហេតុ បរាមាសស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្ម-
 នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ នោបរាមាសា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ទន្ធានំ
 បរាមាសស្ស ធម្មំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២២០] បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្ម-
 ស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បរាមាសំ អារត្ត
 បរាមាសោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ មូលានំ កាតត្វានំ ។ បរា-
 មាសំ អារត្ត នោបរាមាសា ទន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ បរា-
 មាសំ អារត្ត បរាមាសោ ធម្ម សម្បយុត្តកា ធម្ម ទន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នានំ . . . សី-
 លំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ បដ្ឋវេក្ខតិ អស្សា-
 នេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត រាគោ វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចំ
 នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ បុត្រេ សុចីណ្ណានំ . . . ឈានា
 វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ . . . អរិយា មក្កា វុដ្ឋហិត្វា មក្កំ បដ្ឋ-
 វេក្ខន្តិ ដលំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ និព្វានំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ និព្វានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកហេតុ មិនមែនជាបរមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃបរមាសៈ ដោយហេតុ-
បច្ច័យ ។ នោបរមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរមាសធម៌ផង នៃនោបរ-
មាសធម៌ផង ដោយហេតុបច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មិនមែនជាបរមាសៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃបរមាសៈផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជ-
នរូបផង ដោយហេតុបច្ច័យ ។

(២៦០) បរមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរមាសធម៌ ដោយអា-
រម្មណបច្ច័យ គឺ បរមាសៈ ប្រាជ្ញា នូវបរមាសៈ ទើបកើតឡើង ។
មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ពួកខន្ធ មិនមែនជាបរ-
មាសៈ ប្រាជ្ញា នូវបរមាសៈ ទើបកើតឡើង ។ បរមាសៈក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រាជ្ញា នូវបរមាសៈ ទើបកើតឡើង ។ នោបរមា-
សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរមាសធម៌ ដោយអារម្មណបច្ច័យ គឺ បុគ្គល
នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា
នូវអំពើនោះ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ វិចិត្រា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស
កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវអំពើនោះ (នូវអំពើទាំងឡាយ) ដែល
ខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញ អំពីឈាន (ពិចារណា)
នូវឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន

បរាមសុភេ បញ្ញាវិក

គោត្រកុស្ម វេទានស្ម មគ្គស្ម ធនស្ម អាវជ្ជនាយ
 អាម្ពុណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នោបរាមាសេ
 បហំនេ តិលេសេ ... វិត្តម្ពិតេ តិលេសេ ...
 បុព្វេ ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... នោបរាមាសេ ខន្ធ
 អនិច្ចតោ វិបស្សតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត
 រាគោ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ឆំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន
 ចក្កោ រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្តិ
 សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន នោបរាមាសេចិត្តស-
 មន្តិស្ម ចិត្តំ ជានាតិ អាកាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនស្ម អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនស្ម រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ម ដោជ្ជ-
 ញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ម នោបរាមាសា ខន្ធ ឥន្ទ្រ-
 វិចញ្ញាណស្ម ចេតោបរិយញ្ញាណស្ម បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណស្ម យេវាក្កម្មបកញ្ញាណស្ម អនាគត-
 សញ្ញាណស្ម អាវជ្ជនាយ អាម្ពុណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ម ធម្មស្ម
 អាម្ពុណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... តំ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
 អារត្ត ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ... ឈាតា ... ។ បេ ។

បកមាសទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ ផល និងអាវជ្ជនៈ ដោយអារម្មណ៍បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណា) នូវពួកកិលេស មិនមែនជាបកមាសៈ ដែលលះបង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . (ព្រះអរិយៈ) ពិចារណាឃើញ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាបកមាសៈ ថាមិនឡើង ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ (ព្រះអរិយៈ) ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយបកមាសចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកាសញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណផោជញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកខន្ធ មិនមែនជាបកមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃឥន្ទ្រិធឯញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបុគ្គញ្ញាណ អនាគតំសញ្ញាណ និងការពិចារណាដោយអារម្មណ៍បច្ច័យ ។ នោបកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអារម្មណ៍បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . . ត្រេកអរ រីករាយ និងអំពើនោះ ទិដ្ឋ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចក្កំ... វត្ថុ... នោបរាមាសេ ខន្ធ អស្សាទេតិ អ-
 ភិនន្ទតិ តំ អារត្ត ទិដ្ឋិ ... ។ នោបរាមាសោ ធម្មា
 បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ ... សីលំ ... ឧទោ-
 សថកម្មំ ... តំ អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត
 បរាមាសោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ បុព្វ
 ... ឈាតា ... ចក្កំ... វត្ថុ... នោបរាមាសេ ខន្ធ
 អស្សាទេតិ អភិនន្ទតិ តំ អារត្ត បរាមាសោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ បរាមាសោ ច
 នោបរាមាសោ ច ធម្មា បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសត្ថ សម្បយុត្តកេ ច
 ខន្ធ អារត្ត ... តីណិ ។

[២៦០] បរាមាសោ ធម្មា បរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសំ កុរុ
 កត្វា បរាមាសោ តីណិ អារម្មណាធិបតិយេវ
 កាតព្វា ។ នោបរាមាសោ ធម្មា នោបរាមា-
 សស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 នាទំ ... សីលំ ... ឧទោសថកម្មំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាបកមាសៈ ទិដ្ឋិ ប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ . . . ។ នោបកមាសធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ផង នៃនោបកមាសធម៌ផង ដោយការមូណ-
 ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . . ត្រេក-
 អរ រីករាយ នឹងអំពើនោះ បកមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . .
 នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកខន្ធ
 មិនមែនជាបកមាសៈ បកមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ។ បកមាសធម៌ក្តី នោបកមាសធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ គឺ ប្រារព្ធ នូវ
 បកមាសៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង . . . មានវារៈ ៣ ។

[២៦១] បកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ គឺ បកមាសៈ (កើតឡើង) ព្រោះធ្វើ នូវបកមាសៈ
 ឲ្យជាទីគោរព បានដល់ការមូណាធិបតិហ្នឹងឯង បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យមាន
 វារៈ ៣ ចុះ។ នោបកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបកមាសធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ កា-
 រមូណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបោសថកម្ម . . .

តំ កុំ កត្វា បច្ចុវេត្តតិ អស្សុទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ ... ឈាជា ...
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា ... ដលំ កុំ
 ... ទិព្វានំ កុំ ... ទិព្វានំ តោត្រកុស្ស វោទានស្ស
 មត្តស្ស ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធម្មកុំ
 ... វត្ថុ ... លោបរាមាសេ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សុ-
 ទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ ។
 សហជាតាធិបតិ លោបរាមាសាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិ-
 បតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ...
 សីលំ ... ឧទោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈាជា ...
 ។ បេ ។ ធម្មកុំ ... វត្ថុ ... លោបរាមាសេ ខន្ធ
 កុំ កត្វា អស្សុទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា
 ទិដ្ឋិ ... ។ បេ ។ សហជាតាធិបតិ លោបរាមាសាធិ-
 បតិ បរាមាសស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បុគ្គល ពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវកុសលកម្មនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយ
 ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ... នូវព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ... ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេ-
 ទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...
 បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាបរាមាសៈ
 ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមែនជាបរាមាសៈ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្ត ដោយអ-
 ធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ...
 ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ។ បេ ។ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ
 ... បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជា
 បរាមាសៈ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ... ។ បេ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិន
 មែនជាបរាមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ច នោបរា
 មាសស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ធានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . . បុព្វេ . . .
 ឈាទា . . . ។ បេ ។ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . នោបរាមាសេ
 ខន្ធកុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា
 បរាមាសោ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធកុំ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សហជាតាធិបតិ នោបរាមាសាធិបតិ សម្បយុត្តកា
 ខន្ធកុំ បរាមាសស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានត្ថា រូបាទំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសោ ច នោ-
 បរាមាសោ ច ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ បរាមាសត្ថា
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធកុំ កត្វា បរាមាសោ . . .
 តីណី ។

(២៦២) បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ
 បន្តិមស្ស បន្តិមស្ស បរាមាសស្ស អនន្តរច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ មូលំ កាតតំ ។ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោបកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ផង នៃនោបកមាសធម៌ផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម
 . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ។ បេ ។ នូវចក្ខុ . . .
 នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាបកមាស; ឲ្យជាទីគោរព បកមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ
 គឺ អធិបតិ មិនមែនជាបកមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 នៃបកមាសៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 បកមាសធម៌ក្តី នោបកមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអ-
 ធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ បកមាសៈ ធ្វើ នូវបកមាសៈ
 ផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ឲ្យជាទីគោរព . . . មានវារៈ ៣ ។

[២២២] បកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអ-
 នន្តរប្បច្ច័យ គឺ បកមាសៈ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសៈ ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ បកមាសៈ មុន ។

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិពោ

បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ លោបរាមាសាធំ ខន្ធាធំ អនន្ត-
 រវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ បរាមាសោ វុជ្ជានស្ស អនន្ត-
 រវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ ។ មូលំ កាតត្វំ បុរិមោ
 បុរិមោ បរាមាសោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមា-
 សស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាធំ អនន្តរវ្យាប្បយេន
 បច្ឆយោ ។ លោបរាមាសោ ធម្មោ លោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ បុរិមោ បុរិមោ
 លោបរាមាសោ ខន្ធា បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ លោបរាមា-
 សាធំ ខន្ធាធំ អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ អនុលោម
 ជលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ ។
 មូលានិ កាតត្វានិ^(១) ។ បុរិមោ បុរិមោ លោបរាមា-
 សោ ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស អនន្ត-
 រវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ អារិដ្ឋនា បរាមាសស្ស អនន្ត-
 រវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ ។ បុរិមោ បុរិមោ លោបរាមាសោ
 ខន្ធា បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស ច សម្ប-
 យុត្តកានញ្ច ខន្ធាធំ អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ
 អារិដ្ឋនា បរាមាសស្ស ច សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាធំ
 អនន្តរវ្យាប្បយេន បច្ឆយោ ។ បរាមាសោ ច

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកនោបរាមាសក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បរា-
 មាសៈ ជាបច្ច័យ នៃវុជ្ជនៈ (ការចេញអំណឺឈាន) ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 មូល បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ បរាមាសៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ
 ក្រោយៗ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោប-
 រាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 នោបរាមាសក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោបរាមាសក្ខន្ធ ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអ-
 នន្តរប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ពួកនោបរា-
 មាសក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
 អាវុជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ពួកនោបរា-
 មាសក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ក្រោយៗ ផង នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវុជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី

នោបរាមាសោ ច ធម្មា បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវ្យាដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមា-
 សស្ស អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ មូលានិ កា-
 តញ្ចានិ ។ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ ច សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធោ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោបរាមាសានំ
 ខន្ធានំ អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ចយោ បរាមាសោ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធោ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ បុរិមោ បុរិមោ បរាមាសោ ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស បរាមាសស្ស
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ ។ បរាមាសោ ធម្មា បរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 សមនន្តរវ្យាដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ សហជាតវ្យាដ្ឋយេន
 បច្ចយោ អញ្ញមញ្ញវ្យាដ្ឋយេន បច្ចយោ និស្សយវ្យាដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ បញ្ច ។

[២២៣] បរាមាសោ ធម្មា បរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយវ្យាដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណូបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្តូបនិស្សយោ
 ។ បេ។ បកត្តូបនិស្សយោ បរាមាសោ បរាមាសស្ស^(១)

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោបកមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 បកមាសៈ មុន ។ ផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ជាបច្ច័យ នៃបកមាសៈ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើផងចុះ ។ បកមាសៈ មុន ។ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកនោបកមាសក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ បកមាសៈក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 បកមាសៈ មុន ។ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃបកមាសៈ
 ក្រោយ ។ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ បក-
 មាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៣] បកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នកបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថប-
 និស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បកមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសៈ

បរាមាសុត្តន្ត បញ្ញាវិហារ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តីណី ។ នោបរា-
 មាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 និស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ . . .
 ។ បេ ។ បញ្ចំ វាគំ ទោសំ មោហំ មាណំ បត្តនំ
 កាយិកំ សុខំ . . . សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ ចាណំ ហនតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សទ្ធាយ ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស ។ បេ ។ បត្ត-
 នាយ កាយិកស្ស សុខស្ស មគ្គស្ស ជលសមា-
 បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
 បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 និស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ ទិដ្ឋិំ កល្យាណតិ សីលំ
 . . . ។ បេ ។ បញ្ចំ វាគំ បត្តនំ កាយិកំ សុខំ . . .

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ មានវារៈ ៣ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិ-
ស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកតូបនិស្ស័យ
គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវសីល . . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ
ទោសៈ មោហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . . អាស្រ័យ
នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
ឡើង សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនា-
សនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃបញ្ញា នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តី
ប្រាថ្នា កាយិកសុខ មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់អារម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
បកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល
. . . ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ សេចក្តីប្រាថ្នា និងកាយិកសុខ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ សទ្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ បរាមាសស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមា-
 សស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្ត-
 រូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 និស្សយោ សទ្ធិ ឧបនិស្សាយ ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ សី-
 លំ . . . ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ ទិដ្ឋី
 កណ្ណាតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ បរាមាសស្ស
 សម្បយុត្តកានត្វា ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច ធម្មា
 បរាមាសស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ឧបនិស្សយា(១) បរាមាសោ ច សម្បយុត្តកា
 ច ខន្ធព បរាមាសស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ តីណី ។

[២២៤] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបុរេ-
 ជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណ្ឌបុរេជានំ ចក្កំ . . .

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ សុទ្ធ ។ បេ ។ សេ-
 នាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោប-
 រាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្សយ អនន្តរូបនិស្សយ និង
 បកត្ថនិស្សយ ។ បេ ។ បកត្ថនិស្សយ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសុទ្ធ
 ហើយប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ នូវសីល ... ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនា-
 សនៈ ហើយប្រកាន់ នូវទិដ្ឋិ សុទ្ធ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃបរាមាសៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ឧបនិស្សយទាំង ៣ គឺ បរាមាសៈក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 មានវារៈ ៣ ។

[២២២] នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 ការម្សោយបុរេជាត គឺ បុគ្គល ពិចារណាលើញ នូវចក្ខុ ...

បរាមាសុត្តេ បញ្ញាវិញ្ញា

វត្ថុ អនិច្ចតោ . . . វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
 អារត្ត វាគោ វិចីកិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ ឆោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សនិ ទិព្វាយ សោតនាតុ-
 យា សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ឈនាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ឆោបរាមាសាទំ ខន្ធាទំ បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ឆោបរាមាសោ ឆម្មោ
 បរាមាសស្ស ឆម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត
 ទិដ្ឋិ . . . ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសស្ស បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ឆោបរាមាសោ ឆម្មោ បរា-
 មាសស្ស ច ឆោបរាមាសស្ស ច ឆម្មស្ស បុរេជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ
 តំ អារត្ត បរាមាសោ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈនិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសស្ស ច សម្ម-
 យុត្តកានិកា ខន្ធាទំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង . . . ត្រេកអរ រីករាយ វិចិត្រច្នៃ ឧទ្ធច្ចៈ និង
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុនោះ បុគ្គល ឃើញ
 នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 មិនមែនជាបរាមាសៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត
 និងវត្ថុបុរេជាត ។ អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីក-
 រាយ និងវត្ថុ ទិដ្ឋិ (កើតឡើង) ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ . . . ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ និង
 វត្ថុ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ហេតុនោះ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកកនផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

[២៦៥] បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ តីណី បច្ឆា-
 ជាតា កាតញ្ច ។ អាសេវនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ នវ ។

[២៦៦] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតា នាណ-
 ខណ្ឌកា ។ សហជាតា នោបរាមាសា ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ នាណខណ្ឌកា នោបរា-
 មាសា ចេតនា វិចាគានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ មូលានំ កាតញ្ចានំ ។
 នោបរាមាសា ចេតនា បរាមាសស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ ។ នោបរាមាសា ចេតនា បរាមាសស្ស ច
 សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[២៦៧] នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមា-
 សស្ស ធម្មស្ស វិចាកប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ឯកំ ។
 អាហារប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ តីណី ។ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ឆយោ តីណី ។ ឈានប្បដ្ឋយេន បច្ឆ-
 យោ តីណី ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទូកប្បដ្ឋាន

[២៦៥] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
បច្ចាជានប្បច្ច័យ គឺ វារៈទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យជាបច្ចាជាន ។
ជាបច្ច័យ ដោយភាសេវិនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

[២៦៦] នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
នោបរាមាសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផ្គង នៃពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបផ្គង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ នោបរាមាស-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្កនផ្គង នៃពួកកងត្ថារូបផ្គង ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ នោបរា-
មាសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ នោបរា-
មាសចេតនា ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផ្គង នៃ
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផ្គង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[២៦៧] នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌
ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។
ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[២៦៨] បរមាសោ ធម្មោ នោបរមាសស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បរមាសានិ វត្ថុន្តានិ
 ... ឯវំ បញ្ច បញ្ញា កាតញ្ច ។ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បញ្ច ។

[២៦៩] បរមាសោ ធម្មោ នោបរមាសស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោបរមាសោ ធម្មោ នោបរ-
 មាសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ នោបរ-
 មាសោ ធម្មោ បរមាសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ បរមាសស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោបរមាសោ ធម្មោ
 បរមាសស្ស ច នោបរមាសស្ស ច ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ បរមាសស្ស
 ច សម្បយុត្តកាណេវ្ហ ឧទ្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ បរមាសោ ច នោបរមាសោ ច
 ធម្មោ នោបរមាសស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។

បរាមាសទុក្ខៈ បញ្ញាវាៈ

[២៦៨] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
មគ្គប្បច្ច័យ បានដល់ភ្នាក់ងារនៃមគ្គ ជាបរាមាសៈ . . . បញ្ញាទាំង ៥
បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៥ ។

[២៦៩] បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោ-
បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
ដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរា-
មាសៈផង នៃភ្នាក់ងារសម្បយុត្តកក្ខណ៍ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បរា-
មាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧០] បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ចា-
 ជាតំ ។ សហជាតោ បរាមាសោ សម្បយុត្តកានិកា
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានិកា រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ចាជាតោ បរាមាសោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោបរាមា-
 សោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រ-
 យំ ។ សន្និទ្ធំ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ បរាមា-
 សស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតោ នោបរាមាសោ ខន្ធា បរាមា-
 សស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ...
 វត្ថុំ អស្សនេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អាវត្ត ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ
 វត្ថុំ បរាមាសស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
 បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ នោបរាមាសោ ឯកោ ខន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៧០] បកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបកមាសធម៌ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ បក-
មាសៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ បកមាសៈ ជាបច្ច័យ នៃ
កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោបកមាសធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃនោបកមាសធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេ-
ជាត បច្ច័យជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ នោបក-
មាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួកនោបកមាសក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃបកមាសៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ ...
ត្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រាស ឬវិវត្តនោះ
វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោបកមាសធម៌
ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ផង នៃនោបកមាសធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ នោបកមាសក្ខន្ធ ១

បរាមាសទុកេ បញ្ញាវិហារ

តិណ្ឌាន្នំ ខន្ធានំ បរាមាសស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ
 ... វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត បរាមាសោ
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ វត្ថុ បរាមាសស្ស
 ច សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច ធម្មា
 នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ នោបរាមាសោ ឯកោ ខន្ធា ច បរាមា-
 សោ ច តិណ្ឌាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... បរាមាសោ
 ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសោ ច មហាក្ខតា ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរា-
 មាសោ ច វត្ថុ ច នោបរាមាសានំ ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតោ បរាមាសោ ច សម្ប-
 យុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតោ បរាមាសោ ច

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃបរាមាសផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយអត្ថប្បច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ បុគ្គល នឹងចក្ខុ . . . ក្រេកអរ រីក-
 រាយ នឹងវត្ថុ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
 នូវវត្ថុនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 ដោយអត្ថប្បច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 នោបរាមាសៈ ដោយអត្ថប្បច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចា-
 ជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ នោបរាមាសក្ខន្ធ ១ ក្តី
 បរាមាសៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អត្ថប្បច័យ ខន្ធ ២ . . . បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច័យ គឺ បរាមាសៈផង ពួកមហាក្ខត
 ផង ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច័យ បរាមាសៈក្តី
 វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោបរាមាសក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច័យ ។ បុរេ-
 ជាត គឺ បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ បរាមាសៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ កតជ្ឈិក្ការោ អាហារោ
 ច បុរេជាតស្ស ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតោ បរាមាសោ ច សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធ រូបជីវិត្រ្យៃយញ្ច កដត្តារូបាណំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[២៧០] ហេតុយា វីណិ អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តេរេ នវ សមនន្តេរេ នវ សហជាតេ
 បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ បញ្ច និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ
 នវ បុរេជាតេ វីណិ បន្ទាជាតេ វីណិ អាសេវនេ នវ
 កម្មេ វីណិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ វីណិ ឥន្ទ្រិយេ
 វីណិ ឈារេ វីណិ មគ្គេ បញ្ច សម្បយុត្តេ បញ្ច
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា បញ្ច នត្ថិយា នវ វិគតេ
 នវ អវិគតេ បញ្ច ។

[២៧២] បរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី កតឡឺណ្ឌាហារក្កី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើត
មុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជានត គឺ បកមាសៈក្កី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី
រូបជីវិតទ្រុឺយក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួកកងតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

[២៧១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ចាជានតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវត្ថុទ្រុឺយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិត្ថប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងអវិត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

[២៧២] បកមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសធម៌ ដោយ
ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បកមា-
សធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបកមាសធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ នោបរាមាសស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 វ័ន្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោបរា-
 មាសោ ធម្មោ បរាមាសស្ស ច នោបរាមាសស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បរាមាសោ ច នោប-
 រាមាសោ ច ធម្មោ បរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណា-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

បរាមាសទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាកប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាស-
 ធម៌ផង នៃនោបរាមាសធម៌ផង ដោយការមូណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌
 ដោយការមូណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
 ហជាកប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាកប្បច្ច័យ ។ នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផង នៃ
 នោបរាមាសធម៌ផង ដោយការមូណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 កប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជា-
 កប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមា-
 សធម៌ ដោយការមូណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បរាមាសោ ច នោបរាមាសោ ច ធម្មា នោបរាមា-
 សស្សៈ ធម្មស្សៈ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បន្ទាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសោ ច
 នោបរាមាសោ ច ធម្មា បរាមាសស្សៈ ច នោបរា-
 មាសស្សៈ ច ធម្មស្សៈ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧៣] នហេតុយា នវំ នអារម្មណេ នវំ
 សព្វត្ថំ នវំ នោអវិគតេ នវំ ។

[២៧៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ...
 នអធិបតីយា ភីណិ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភី-
 ណិ នអញ្ញមញ្ញោ ឯកំ នឧបនិស្សយេ ភីណិ ។ បេ ។
 នមក្កេ ភីណិ នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ
 នោនត្ថយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

[២៧៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវំ...
 អធិបតីយា នវំ ។ អនុលោមមាតិកា កាតត្វា ។
 ... អវិគតេ បញ្ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បរាមាសធម៌ក្តី នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោបរាមាសធម៌ ដោយ
ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ បរាមាសធម៌ក្តី
នោបរាមាសធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌ផល នៃនោបរាមាសធម៌
ផល ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៧៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ៧ ក្នុងនោអវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ។

[២៧៤] ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ។

[២៧៥] ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើចុះ ។ ... ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

បរាមជ្ឈិកំ

បដិច្ចវិវា

[២៧៦] បរាមជ្ឈិកំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមជ្ឈិកំ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បរាមជ្ឈិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ...
 បដិសន្ធិ យាវ អដ្ឋត្តិកា មហាភូតា ។ បរាមជ្ឈិកំ ធម្មំ
 បដិច្ច ... ។ បរាមជ្ឈិកំ យថា ចូឡន្តរនុកេ
 លោកិយនុកំ ឯកំ កាតតំ ទិដ្ឋានាករណំ ។

បរាមជ្ឈិកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសសម្បយុត្តិកំ

បដិច្ចវិវា

[២៧៧] បរាមាសសម្បយុត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច បរា-
 មាសសម្បយុត្តិកំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បរា-
 មាសសម្បយុត្តិកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ
 ខន្ធោ ... ។ បរាមាសសម្បយុត្តិកំ ធម្មំ បដិច្ច បរា-
 មាសសម្បយុត្តិកំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បរា-
 មាសសម្បយុត្តិកំ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

បរាមជ្ជទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៧៦] បរាមជ្ជធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ជធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
បរាមជ្ជកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកមហាក្ខត ខាង
ក្នុង ។ អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ជធម៌ ... ។ លោភិយទុកៈ
ក្នុងច្បងនូវទុកៈ យ៉ាងណា បរាមជ្ជទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើយ៉ាងនោះចុះ
មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ បរាមជ្ជទុកៈ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[២៧៧] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ
នូវបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌
អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ធម្មំ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មំ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យា បរាមាសសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិ-
 សន្និក្ខុណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ
 មហាក្ខតំ ... បរាមាសសម្បយុត្តោ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធ ធម្ម
 មហាក្ខតេ ធម្មំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សន្និក្ខុតំ ។

[២៧៨] ហេតុយា បញ្ច អាវច្ឆណោ ទ្វេ អនិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជា-
 តេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញោ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្ស-
 យេ ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ
 បញ្ច វិចារកេ ឯកំ អាហារេ បញ្ច ។ សន្និក្ខុតំ ។

អភិធម្មបំណក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
 សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុបក្ខី អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធទ ខន្ធ ២ . . . ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពាផង ចិត្តសមុជ្ជានុបផង អាស្រ័យ នូវ
 បរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធទ ខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្បណៈ វត្ថុ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . .
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នូវ
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
 សមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធផង នូវពួកមហា-
 ក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 អញ្ចាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអាសេ-
 វនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បដិច្ចវិហារ

មក្កេ បញ្ច សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា
បញ្ច នត្ថិយា ទ្វេ វិកតេ ទ្វេ អវិកតេ បញ្ច ។

[២៧៩] បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមា-
សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេ-
តុកំ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធវា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . អហេតុ-
កប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[២៨០] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរា-
មាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា
បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា បរាមាសវិប្បយុត្តេ
ខន្ធទ្វេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។
បរាមាសសម្បយុត្តញ្ច បរាមាសវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា
បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធទ្វេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថប្ប-
ច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ។

[២៧៩] បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ផង ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ធទ ជាអហេតុកៈ នូវ
ខន្ធ ២ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ
ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលប្រកបដោយវិចិក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[២៨០] បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធទ ។ បរាមាសវិប្បយុត្ត-
ធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការ-
ម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្ត-
កន្ធទ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ អាស្រ័យ នូវ
បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នូវបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកបរាមា-
សសម្បយុត្តកន្ធទផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៨០] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតីយា បញ្ច នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នអញ្ញមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ ន-
 បុរេជាតេ ចត្តារិ នបច្ឆាជាតេ បញ្ច នអាសេវនេ
 បញ្ច នកម្មេ ទ្វេ នវិទាតេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ
 នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្ខេ ឯកំ ន-
 សម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ភីណិ
 នោវិតតេ ភីណិ ។

[២៨២] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតីយា បញ្ច ។

ឯកំ កណេតតំ ។

[២៨៣] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
 អវិតតេ ឯកំ ។

សហជាតវារោបិ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បប្ផយវារោ

[២៨៤] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដ្ឋយា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ភីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[២៨១] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

[២៨២] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៨៣] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្ប-
 ច្ច័យ . . . ក្នុងនវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ឯសហជាតវារៈ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បឋមយវិពា

[២៨៤] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាស-
 សម្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣

បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បច្ចយាវោ

បដិច្ចវាសនិសា ។ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិ យាវ
 អជ្ឈតិកា មហាភូតា វត្ថុំ បច្ចយា បរាមាសវិប្បយុត្តា
 ខន្ធា ។ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តា ខន្ធា ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ច បរាមា-
 សវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
 បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តា ខន្ធា មហាភូតេ បច្ច-
 យា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បរា-
 មាសវិប្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បរាមាសសម្បយុត្តំ
 ឯកំ ខន្ធកំ វត្ថុកំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ
 ... ។ បរាមាសសម្បយុត្តក្កោ បរាមាសវិប្បយុត្តក្កោ
 ធម្មំ បច្ចយា បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

បកមាសសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបកមា-
សវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្ត-
សមដានុបផល ពឹងផ្អែក នឹងបកមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . .
បដិសន្ធិ ដកបដល់ពួកមហាក្ខតខាងក្នុង ពួកបកមាសវិប្បយុត្តកន្ធ ពឹង
ផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ បកមាសសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបកមាសវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបកមាសសម្បយុត្តកន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ បកមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី
ពឹងផ្អែក នឹងបកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកបកមាសសម្បយុត្តកន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមដានុប ពឹង
ផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ បកមាសសម្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបក-
មាសសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងបកមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងបកមាសសម្បយុត្តកន្ធ ១
ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងបកមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នឹងបកមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហា-
 ភូតេ ច បដ្ឋយា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ។ បរាមាស-
 សម្បយុត្តញ្ច បរាមាសវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដ្ឋយា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមាសសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឱញ្ច
 វត្ថុញ្ច បដ្ឋយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ ខន្ធទ្វេ ច មហាភូតេ ច បដ្ឋយា ចិត្ត-
 សម្មជ្ជានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

(២៨៥) ហេតុយា នវ អាវច្ឆុណោ ចត្តារិ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ នវ អញ្ញាមញ្ញោ ចត្តារិ និស្សយេ នវ
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ចត្តារិ អាសេវនេ
 ចត្តារិ កម្មេ នវ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ នវ ។ បេ ។
 អវិគតេ នវ ។

(២៨៦) បរាមាសវិប្បយុត្តំ^(១) ធម្មំ បដ្ឋយា បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ នហេតុប្បដ្ឋយា
 អហេតុកំ បរាមាសវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធឱញ្ច បដ្ឋយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ...

១ ម. បរាមាសសម្បយុត្តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកបរាមាស-
 សម្បយុត្តកន្លង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក៏
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នឹង
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣
 ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសសម្បយុត្តកន្លង ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្លង នឹងពួក
 មហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[២៨៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋាយ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអតាមតាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអារសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។ បេ ។
 ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ។

[២៨៦] បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ពឹងផ្អែក នឹងបរាមាសវិប្បយុត្តកន្លង ១ ជាអហត្ថកៈ នឹងខន្ធ ២ . . .

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បច្ចយវិហ

អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ
 បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ . . . វត្ថុ បច្ចយា
 អហេតុកា បរាមាសវិប្បយុត្តា ខន្ធវា វិចិត្តិក្ខាសហ-
 គតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទេ ច វត្ថុញ បច្ចយា វិចិ-
 ក្ខិក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[២៨៧] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជ-
 តេ ចត្តារិ នបច្ឆាជតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្ម
 ចត្តារិ នវិហាកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ
 នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ ន-
 វិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថិយា ភីណិ នោវគតេ ភីណិ ។

[២៨៨] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ . . .
 នអធិបតិយា នវ ។

ឯវំ កណេតត្ថំ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ ចច្ចយវារៈ

អហេតុកប្បដិសន្ធិ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
នឹងចក្ខុយានៈ នឹងកាយាយានៈ . . . ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកន្ល ជា
អហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយវិចិកិត្តា ប្រកប
ដោយឧទ្ធច្ចៈផង វត្ថុផង ។

(២៨៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកាប្បច្ច័យ មានវារៈ
៧ ក្នុងនអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងននត្រ័យាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងនឈានាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងន-
សម្បយុត្តាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

(២៨៨) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្ប-
ច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

[២៨៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...

អវិគតេ ឯកំ ។

និស្សយវារោ បច្ចយវាសនិសោ ។

សំសជ្ឈិវារោ

[២៩០] បរាមាសសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ បរា-

មាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។

[២៩១] ហេតុយា ទ្វេ អារម្មណេ ទ្វេ សព្វត្ថ

ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។

[២៩២] នហេតុយា ឯកំ នអធិបតីយា ទ្វេ

នបុរេជាតេ ទ្វេ នបច្ឆាជាតេ ទ្វេ នអាសវនេ ទ្វេ

នកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមក្ក

ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ កណាធិបិ

សម្បយុត្តវារោបិ កាតត្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២៨៩] ក្នុងការម្សាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។
 និស្សយវារៈ ក៏ប្រហែលគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

[២៩០] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ លាយឡំ នឹងបរាមាសសម្ប-
 យុត្តធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

[២៩១] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងការម្សាបប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

[២៩២] ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងនកាលសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ការរាប់ទាំង ២ យ៉ាងក្រៅនេះក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី

បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

បញ្ញាវិវា

[២៧៣] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បរាមាសសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ មូលានំ កាតញ្ចានំ ។
 បរាមាសសម្បយុត្តោ ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។

[២៧៤] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ វាតំ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាតោ
 ឧប្បជ្ឈតិ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធ អស្សាទេតិ អ-
 ភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ ។ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

បរាមាសសម្បយុត្តកុរៈ បញ្ញាវិរៈ

បញ្ញាវិរៈ

[២៩៣] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកុន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ មូលទាំងឡាយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកុន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកុន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចង់សន្និ ។

[២៩៤] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះ រាគៈ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវរាគៈនោះ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកបរាមាសសម្បយុត្តកុន្ធ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធ នោះ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បរាមាសសម្ប-
 យុត្តេ បរិវាទេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ភិតេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ កិលេសេ
 ជាទន្តិ បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធើ អនិច្ចតោ ...
 វិបស្សនិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារត្ត បរាមាស-
 វិប្បយុត្តោ រាគោ វិចិត្រា ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ចេតោបរិយញ្ញាណោន បរាមាសសម្បយុត្តចិត្ត-
 សមន្តិស្សំ ចិត្តំ ជាធាតិ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធើ
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អា-
 វជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមា-
 សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខន្តិ អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធាតិ តំ អារត្ត បរាមាសវិប្បយុត្តោ រាគោ វិចិត្រ-
 ក្ខន្ធើ ឧទ្ធច្ចំ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ
 ... លាធា ... អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ
 បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ ... និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទូកប្បដ្ឋាន

ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកបរាមាស-
សម្បយុត្តកិលេស ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
ដែលខ្លួនសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹង នូវកងកិលេស ដែលពុះពោរហើយ
ក្នុងកាលមុន ពិចារណាឃើញ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ថាមិនឡើង
... ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ដែលជាបរាមាសវិប្បយុត្ត វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចៈ
និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ដឹង នូវចិត្ត
របស់បុគ្គលដែលជាបរាមាសសម្បយុត្តសម្ព័ន្ធ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា នូវចេតោបរិ-
យញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតត្ថ-
សញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវ
សីល ... ភ្លើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវបុព្វាកម្មមានទាន
ជាដើមនោះ ត្រេកអរ រីករាយ (នឹងអំពើនោះ) រាគៈ ដែលជាបរាមា-
សវិប្បយុត្ត វិចិត្តា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា
នូវអំពើនោះ (នូវពួកអំពើ) ដែលខ្លួនសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ...
អំពើឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ ហើយពិចា-
រណា នូវមគ្គ នូវផល ... ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន

បរាមាសសម្បយុត្តុកុកេ បញ្ញាវិហ

តោត្រគុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ជលស្ស អាវជ្ជ-
 នាយ អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយាបរា-
 មាសវិប្បយុត្តេ បហំនេ កំលេសេ . . . វិត្តម្ពិតេ
 កំលេសេ . . . បុព្វេ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . បរាមា-
 សវិប្បយុត្តេ ខន្ធនិច្ឆតោ . . . វិបស្សនិ អស្សា-
 នេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត បរាមាសវិប្បយុត្តោ រកោ
 វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុ-
 នា រូបំ បស្សនិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុ-
 ណាតិ ចេតោបរិយញ្ញោណេន បរាមាសវិប្បយុត្តចិត្ត-
 សមន្និស្សំ ចិត្តំ ជាតាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនស្សំ អាតិញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញាជា-
 សញ្ញាយតនស្សំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្សំ ដោ-
 ជ្ឈញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្សំ បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ខន្ធនិច្ឆតោ វិចិត្តិច្ឆា ចេតោបរិយញ្ញោណេន បុព្វេ-
 និវាសានុស្សនិញ្ញាណស្សំ យថាភម្មបកញ្ញាណស្សំ
 អនាគតិសញ្ញាណស្សំ អាវជ្ជនាយ អាម្ពុណាប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្ពុណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ធានំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្មំ . . .

បរាមាសសម្បយុត្តកុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ស វេទានៈ មគ្គ ផល និងអារវ្ជនៈ ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ (ពិចារណាឃើញ) នូវពួកបរាមា-
 សវិប្បយុត្តកិលេស ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ . . . នូវកងកិលេស ដែល
 ខ្លួនសងត្រឡប់ហើយ . . . កងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ
 . . . នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកុក្ខ ថាមិនទៀង . . . ពិចារណាឃើញ
 ត្រេកអរ រីករាយ បរាមាសវិប្បយុត្តកុក្ខៈ វិចិត្រច្ចៈ ឧទ្ធច្ចៈ និង
 ទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវហេតុនោះ ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ស្គាល់ នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គល ដែលជាបរាមាសវិប្បយុត្តចិត្តសមន្តី ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ
 អាកិញ្ញាញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយ-
 តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 កាយវិញ្ញាណ ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកុក្ខ ជាបច្ច័យ នៃកិរិយាពិចារណា
 នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យ-
 ថាកម្មបត្តញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអារម្ម-
 ណប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុព្វេ . . . ឈានា . . . ធម្មំ . . . វត្ថុំ បរាមាសវិប្ប-
យុត្តេ ខន្ធ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត រាគោ
ឧប្បជ្ជតិ ។

[២៧៥] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
ណាធិបតិ រាគំ កុរុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
កុរុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធ
កុរុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុរុំ កត្វា រា-
គោ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ បរាមាសសម្បយុត្តា-
ធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
បរាមាសសម្បយុត្តេ ខន្ធ កុរុំ កត្វា អស្សាទេតិ
អភិទន្ធិតិ តំ កុរុំ កត្វា បរាមាសវិប្បយុត្តោ រាគោ
ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ បរាមាសសម្បយុត្តាធិបតិ
ធិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបាទំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ត្រេកអរ
រីករាយ ចំពោះពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្ខន្ធ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
នូវហេតុនោះ ។

[២៩៥] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ និងសហជា-
តាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះ
ធ្វើ នូវរាគៈ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវរាគៈនោះ
ឲ្យជាទីគោរព ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្ត-
ក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទី
គោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តាធិបតិ ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បរាមាស-
សម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ
បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្ខន្ធ
ឲ្យជាទីគោរព បរាមាសវិប្បយុត្តរាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធ
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តា-
ធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

បរាមាសសម្បយុត្តោ ឆន្ទោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ច
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ច ឆន្ទស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ បរាមាសសម្បយុត្តោធិបតិ
 សម្បយុត្តកាធំ ខន្ធាធំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាធំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 ឆន្ទោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ឆន្ទស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ធាធំ . . . សីលំ . . . ឧបោសថកម្ម
 កត្វា តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុំ កត្វា បរាមាសវិប្បយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ
 បុព្វេ . . . ឈាធា . . . អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្ត
 កុំ . . . ដលំ . . . ជិញ្ញាធំ . . . ជិញ្ញាធំ កោត្រកុស្ស
 រោធានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ចក្កំ . . . វត្ថុំ . . . បរាមាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធទ្វេ
 កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ
 បរាមាសវិប្បយុត្តោធិបតិ សម្បយុត្តកាធំ ខន្ធាធំ

បរាមាសសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

បរាមាសសម្បយុត្តក្កធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តក្កធម៌ផង នៃ
 បរាមាសវិប្បយុត្តក្កធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ
 បរាមាសសម្បយុត្តក្កធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កក្ខន្ធផង នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានុបដង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តក្កធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តក្កធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អា-
 រម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អាម្មណាធិបតិ គឺ នូវទាន
 ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវឧបាសថកម្ម ធ្វើ នូវបុញ្ញកម្មមានទាន
 ជាដើមនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ បរា-
 មាសវិប្បយុត្តក្កតៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញ អំពីមគ្គ
 (ហើយធ្វើ) នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល ... នូវនិព្វាន ...
 ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទនៈ មគ្គ និងផល ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ
 នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្កន្ធ ឲ្យជាទីគោរព បរាមាសវិប្បយុត្តក្កតៈ កើត
 ឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ
 គឺ បរាមាសវិប្បយុត្តក្កធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កក្ខន្ធផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ចិត្តសមុដ្ឋានានោ រូបាណំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ កុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ រកោ ឧប្បជ្ឈតិ បុព្វេ ... លាបា ...
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... បរាមាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធកុំ
 កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ កុំ កត្វា បរាមា-
 សសម្បយុត្តោ រកោ ឧប្បជ្ឈតិ ។

[២៩៦] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធបច្ចិមាណំ
 បច្ចិមាណំ បរាមាសសម្បយុត្តាណំ ខន្ធាណំ អនន្តរវ្យ-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធវិជ្ជានស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា បរាមាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បដន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
ការមូលរាជបតិ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . ធ្វើ នូវឧបាសថកម្ម
ហើយត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវបុព្វកម្មនោះ ឲ្យជាទីគោរព
បរាមាសសម្បយុត្តភាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
គោរព ក្នុងកាលមុន . . . អំណឺឈាន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . .
ត្រេកអរ រីករាយ ព្រោះធ្វើ នូវពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្នុង ឲ្យជាទីគោរព
បរាមាសសម្បយុត្តភាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវអំពើនោះ ឲ្យជាទី
គោរព ។

(២៩៦) បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្នុង មុន ។ ជា
បច្ច័យ នៃពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្នុង ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។
បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្ត-
រាប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្នុង ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនេះ ដោយ
អនន្តរាប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្នុង មុន ។

បរាមាសសម្បយុត្តកុកេ បញ្ញាវិវេ

បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ បរាមាសវិប្បយុត្តានំ ឧទ្ធានំ អនុ-
 លោមំ ធលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តា ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា បរាមា-
 សសម្បយុត្តានំ ឧទ្ធានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៥៧] បរាមាសសម្បយុត្តា ធម្មោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បញ្ច ។ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។ និស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។

[២៥៨] បរាមាសសម្បយុត្តា ធម្មោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាវុធិបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បក-
 ត្តូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តូបនិស្សយោ បរាមា-
 សសម្បយុត្តា វកោ . . . មោហោ បត្តនា . . .
 បរាមាសសម្បយុត្តស្ស វកស្ស មោហស្ស បត្តនា-
 យ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាស-
 សម្បយុត្តា ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

បរាមាសសម្បយុត្តកុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសវិប្បយុត្តកុក្ខ ក្រោយ ។ អនុលោមៈ ជាបច្ច័យ
នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ការវដ្តនៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកបរាមាសសម្បយុត្តកុក្ខ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
សមនន្តរបច្ច័យ ។

[២៩៧] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយសហជាតបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៥ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អពាមពាបច្ច័យ គឺ មានវារៈ ២ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយបច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៧ ។

[២៩៨] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
យុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការមណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្ត-
រូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ
បរាមាសសម្បយុត្តកតៈ . . . មោហៈ សេចក្តីប្រាថ្នា . . . ជាបច្ច័យ
នៃបរាមាសសម្បយុត្តកតៈ មោហៈ និងសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស-
យបច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថបនិស្សយោ បរាមាសសម្បយុត្តំ រាគំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ។ បេ ។ បរាមាសសម្បយុត្តំ មោហំ ... បត្តនំ
 ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ
 ជប្បេតិ ចាណំ ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ បរា-
 មាសសម្បយុត្តោ រាគោ មោហោ បត្តនា សន្ធាយ
 ។ បេ ។ បញ្ញាយ រាគស្ស ទោសស្ស មោហស្ស
 មាណស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស ផលស-
 មាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរា-
 មាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។
 បកត្ថបនិស្សយោ សង្ឃំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បេតិ សីលំ...
 ។ បេ ។ បញ្ញំ រាគំ មាណំ ... បត្តនំ ឧបនិស្សយ
 ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ ចាណំ
 ហនតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ កាយិកំ សុខំ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
បរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ ។ បេ ។ នូវបរាមាសសម្បយុត្តរមាហៈ
... អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យ នូវទាន ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យ
កើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវ
សង្ឃ បរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ មាហៈ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា
។ បេ ។ នៃបញ្ញា រាគៈ ទោសៈ មាហៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កា-
យិកសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បរាមាស-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឧបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យ
នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើង នូវមានៈ នូវ
សីល ... ។ បេ ។ នូវបញ្ញា រាគៈ និងមានៈ ... អាស្រ័យ នូវ
សេចក្តីប្រាថ្នា ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង
សម្លាប់ នូវសត្វ ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ នូវកាយិកសុខ ...

បរាមាសសម្បយុត្តុកេ បញ្ញាវិពា

សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិន្ទតិ សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា វាគោ មាណា
 បត្តនា កាយិកំ សុខំ សេនាសនំ សទ្ធាយ បញ្ញាយ
 វាគស្ស មាណស្ស បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស
 ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សាយ វាគោ
 ឧប្បជ្ជតិ សីលំ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ
 បត្តនា សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ បរាមាសសម្ប-
 យុត្តស្ស វាគស្ស បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[២៧៧] បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិ-
 ប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ
 ចក្កំ ... វត្ថុំ អនិច្ចតោ ... វិបស្សនិ អស្សា-
 ទេតិ អភិន្ទតិ តំ អារត្ត បរាមាសវិប្បយុត្តោ
 វាគោ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

បកមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវៈ

អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យ នូវទាន ។ បេ ។ បំបែក នូវសង្ឃ
សទ្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា រាគៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ និងសេនា-
សនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា បញ្ញា រាគៈ មានៈ សេចក្តីប្រាថ្នា កាយិ-
កសុខ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បកមាសវិប្ប-
យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្មណ្ឌបូជនីស្ស័យ អនន្តបូជនីស្ស័យ និងបកតូបនីស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកតូបនីស្ស័យ គឺ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យ នូវសទ្ធា នូវសីល
។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា សទ្ធា (កើតឡើង) ព្រោះអាស្រ័យ នូវសេនា-
សនៈ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្តរាគៈ និង
សេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[២៩៩] បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសវិប្បយុត្ត-
ធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
ជាត ។ ការម្មណ្ឌបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនឡើង ...
ពិចារណាលើញ ត្រេកអរ រីករាយ បកមាសវិប្បយុត្តរាគៈ វិចិត្រិច្ចា
ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវខន្ធនោះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

និព្វេន ចក្កនា រូបំ បស្សនិ ទិញាយ សោតនាតុយា
 សន្និ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋ-
 ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បរាមា-
 សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុ-
 រេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សា-
 ទេតិ អភិធម្មតិ តំ អារម្ម បរាមាសសម្បយុត្តោ រកោ
 ទុប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសសម្បយុត្តានំ
 ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៣០០] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 សន្និតំ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 សន្និតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋរាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសវិប្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយបុរេជាត-
 ប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
 អារម្មណបុរេជាត គឺ បុគ្គល និងចក្ខុ . . . ត្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ
 បរាមាសសម្បយុត្តរាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវវត្ថុនោះ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសសម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៣០០] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

បរាមាសសម្បយុត្តកថា បញ្ញាភិក្ខុ

[៣០១] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ទេ ។

[៣០២] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បរាមាសសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ
ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហជាតា
បរាមាសសម្បយុត្តោ ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណ៌កា បរាមា-
សសម្បយុត្តោ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កក្កត្តា ច
រូចានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ មូលំ បុច្ឆិតំ
បរាមាសសម្បយុត្តោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណ-
ខណ៌កា ។ សហជាតា បរាមាសវិប្បយុត្តោ ចេតនា
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[៣០១] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយគោរពវិនិច្ឆ័យ គឺ មានវារៈ ២ ។

[៣០២] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណ៌កៈ គឺ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកកង្ការូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត គប្បីស្រងើងចុះ បរាមាសសម្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតនិងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ បរាមាសវិប្បយុត្តចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូបផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នាណាណាកា បរាមា-
 សវិប្បយុត្តា ចេតនា វិហាកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ធន-
 រាណំ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ វិហាកប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឯកំ ។ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។
 វត្ថុយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ ឈានប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។ មគ្គប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ចត្តារិ ។
 សម្មយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទ្វេ ។

(៣០៣) បរាមាសសម្មយុត្តា ធម្មោ បរាមា-
 សវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ ។ បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តា ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
 ជាតំ ។ សង្ខតំ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តា ធម្មោ បរា-
 មាសសម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ បុរេជាតំ វត្ថុ បរាមាសសម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៣០៤) បរាមាសសម្មយុត្តា ធម្មោ បរាមាស-
 សម្មយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បរា-
 មាសសម្មយុត្តា ឯកោ ខន្ធា តិណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ បរាមាសវិប្បយុត្តចេតនា ជា
បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងគារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ជាបច្ច័យ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។
ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្ម-
យុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ។

[៣០៣] បរាមាសសម្មយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។
សេចក្តីបំប្រែញ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសវិប្ប-
យុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត នឹងបច្ចា-
ជាត ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរា-
មាសសម្មយុត្តធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ
ជាបច្ច័យ នៃពួកបរាមាសសម្មយុត្តកក្នុង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៣០៤] បរាមាសសម្មយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ បរាមាសសម្មយុត្ត-
ធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ បរាមាសសម្មយុត្តកក្នុង ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣

បរាមាសសម្បយុត្តកេ បញ្ញាវិហា

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ បរាមា-
សសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ខន្ធ
ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ម្លំ កាតតំ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមា-
សសម្បយុត្តស្ស ច បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ឯកោ
ខន្ធ តិណ្ណំ ខន្ធ ចិត្តសម្មជ្ជានំ រូបំ អត្ថិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ចាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
សង្ខតំ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ
ចក្កំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិទន្ធាតិ តំ អារក្ខ រកោ
ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ វត្ថុ បរាមាសសម្បយុត្តានំ ខន្ធ អត្ថិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ច បរា-
មាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ បរាមាសសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស

បកមាសសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរា:

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ បកមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃបកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ពួកបកមាសសម្បយុត្តក្កន្ធ
ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ មូល បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើផងចុះ ។ បកមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាស-
សម្បយុត្តធម៌ផង នៃបកមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ
បកមាសសម្បយុត្តក្កន្ធ ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃបកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ បកមាស-
វិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
បុរេជាត គឺ នឹងចក្ខុ . . . បុគ្គល ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ
រាគៈ និងទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកបកមាសសម្បយុត្តក្កន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បកមាសសម្បយុត្ត-
ធម៌ក្តី បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្តធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ បរាមាសសម្បយុត្តោ ឯកោ ខន្ធា ធន
 វត្ថុ ធន តិណ្ណំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ ខន្ធា ... ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធន
 បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធន ធម្មា បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា ធន មហាក្ខតោ ធន ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ខន្ធា ធន កតត្ថិញ្ញារោ អាហារោ ធន ឥសស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតោ បរាមាស-
 សម្បយុត្តោ ខន្ធា ធន រូបជីវិត្រិយញ្ច កដត្តារូបំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០៥] ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតីយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្ត
 ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ
 អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិបាកេ ឯកំ អាហារេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 បរាមាសសម្បយុត្តកន្ត ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បរាមាសវិប្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យនៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ
 ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្តក្តី ពួកមហាក្ខតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត
 សម្ពោនរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាត គឺ ពួកបរាមាសសម្ប-
 យុត្តកន្តក្តី កតាឡិណ្ឌាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកបរាមាសសម្បយុត្តកន្តក្តី រូបជីវិត្រ័យក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

(៣០៥) ក្តី ហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី ការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្តី អធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្តី អនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្តី សមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្តី អពោមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្តី
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី អាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី កម្ម-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្តី វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្តី អាហារប្បច្ច័យ

បរាមាសសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហ

ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មគ្គេ ចត្តារិ
សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្ត
នត្ថិយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

[៣០៦] បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាស-
វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កេម្ពប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ ធម្មោ បរាមាសសម្ប-
យុត្តស្ស ច បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស សហ-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កេម្ពប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។

[៣០៦] បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្ប-
 យុត្តធម៌ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
 ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ បរាមាសសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសសម្បយុត្តធម៌ផង នៃបរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ផង
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។ បរាមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមា-
 សវិប្បយុត្តធម៌ ដោយការម្សុណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្ប-
 ច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បរាមាសវិប្បយុត្តោ ធម្មា បរាមាសសម្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា បរាមាសសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បរាមាសសម្បយុត្តោ
 ច បរាមាសវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា បរាមាសវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០៧] នហេតុយា សត្ត នអារម្មណេ សត្ត
 នអធិបតីយា សត្ត នអនន្តរេ សត្ត នសមនន្តរេ សត្ត
 នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ
 បញ្ច នឧបនិស្សយេ សត្ត នបុរេជាតេ ច នបច្ឆាជាតេ
 សត្ត សព្វត្ត សត្ត នមក្ខេ សត្ត នសម្បយុត្តេ បញ្ច
 នវិប្បយុត្តេ ធន្តារិ នោអត្ថិយា ធន្តារិ នោនត្ថិយា
 សត្ត នោវិកតេ សត្ត នោអវិកតេ ធន្តារិ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្តធម៌ ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ បកមាសសម្ប-
 យុត្តធម៌ក្តី បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបកមាសសម្បយុត្ត-
 ធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 បកមាសសម្បយុត្តធម៌ក្តី បកមាសវិប្បយុត្តធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃបក-
 មាសវិប្បយុត្តធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រ-
 យប្បច្ច័យ ។

[៣០៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិទុកេ បដិច្ចវិពោ

[៣០៨] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 ន អធិបតិយា ចត្តារិ ន អនន្តរេ ចត្តារិ ន សមនន្តរេ
 ចត្តារិ ន អញ្ញាមញ្ញោ ទ្វេ ន ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ សព្វត្ថ
 ចត្តារិ ន មក្កេ ចត្តារិ ន សម្បយុត្តេ ទ្វេ ន វិប្បយុត្តេ
 ទ្វេ នោនតិយា ចត្តារិ នោវិកតេ ចត្តារិ ។

[៣០៩] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ចត្តារិ . . .
 អធិបតិយា បញ្ច អនុលោមមាតិកា កាតញ្ច . . .
 អវិកតេ សត្ត ។

បរាមាសសម្បយុត្តុកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិទុកំ

បដិច្ចវិពោ

[៣១០] បរាមាសព្វោវ បរាមជ្ឈញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 បរាមដ្ឋោចេវ នោចបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា បរាមាសំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ បរាមជ្ឈព្វោវ នោចបរាមាសំ ធម្មំ
 បដិច្ច បរាមដ្ឋោចេវ នោចបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

បរាមាសបរាមជ្ឈិក្កុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៣០៨] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

[៣០៩] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 ផងចុះ ... ក្នុងនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ បរាមាសសម្បយុត្តក្កុកៈ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិក្កុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[៣១០] បរាមជ្ឈធម៌និងនោបរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
 ធម៌និងបរាមជ្ឈធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កនក្តី ចិត្តសម្បជានុប្បក្តី អាស្រ័យ នូវបរាមាសៈ ។ បរាមជ្ឈធម៌និងនោ-
 បរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ឈធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមជ្ឈញ្ចោវនោធបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ
 ... បដិសន្ធិត្តលោ យាវ អជ្ឈត្តកា មហាក្កតា ។
 បរាមជ្ឈញ្ចោវនោធបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសោ-
 ចេវបរាមជ្ឈោធន ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរា-
 មជ្ឈេវនោធបរាមាសេ ខន្ធ បដិច្ច បរាមាសោ ។
 បរាមជ្ឈញ្ចោវនោធបរាមាសំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសោចេវ-
 បរាមជ្ឈោធន បរាមជ្ឈោចេវនោធបរាមាសោ ធន ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា បរាមជ្ឈញ្ចោវនោធបរាមាសំ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ បរាមាសោ ធន ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ បរាមាសញ្ចោវបរា-
 មជ្ឈញ្ច បរាមជ្ឈញ្ចោវនោធបរាមាសញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 បរាមជ្ឈោចេវនោធបរាមាសោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា បរាមជ្ឈញ្ចោវនោធបរាមាសំ ឯកំ ខន្ធន្ត
 បរាមាសញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធ ... ។ សន្និទ្ធិតំ ។ សព្វេ វារា យថា បរា-
 មាសទុកំ ឯវំ កាតតំ និដ្ឋានាករណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ពា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវ
 បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ដរាបដល់ពួកមហាក្ខត
 ខាងក្នុង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ អាស្រ័យ
 នូវបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ បរាមាសៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាបរាមជ្ជៈនិងនោបរាមាសៈ ។
 បរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ក្តី បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ក្តី អាស្រ័យ
 នូវបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ពា ផង បរាមាសៈផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវបរា-
 មជ្ជកន្លែងនោបរាមាសក្ខន្ធ ១ និងខន្ធ ២ ... ។ បរាមជ្ជធម៌និងនោ-
 បរាមាសធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ផង នូវបរាមជ្ជធម៌
 និងនោបរាមាសធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា
 ផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង អាស្រ័យ នូវបរាមជ្ជកន្លែងនោបរាមាសក្ខន្ធ ១
 ផង នូវបរាមាសៈផង នូវខន្ធ ២ ... ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ វាវៈ
 ទាំងអស់ យ៉ាងណា បរាមាសទុកៈ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះដែរ
 មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាឡើយ ។

បញ្ញាវិញ

[៣០០] បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមជ្ឈស្សចេវនោចបរាមាសស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្ប-
 ដូយេន បដូយោ បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសា ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បដូយេន បដូយោ បដិសន្ធិ ។ បរាមជ្ឈាចេវ-
 នោចបរាមាសោ ធម្មោ បរាមាសស្សចេវបរាមជ្ឈស្សច
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដូយេន បដូយោ បរាមជ្ឈាចេវនោច-
 បរាមាសា ហេតុ បរាមាសស្ស ហេតុប្បដូយេន បដូ-
 យោ ។ បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ បរា-
 មាសស្សចេវបរាមជ្ឈស្សច បរាមជ្ឈស្សចេវនោចបរា-
 មាសស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដូយេន បដូយោ
 បរាមជ្ឈាចេវនោចបរាមាសា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ បរាមាសស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 ហេតុប្បដូយេន បដូយោ ។

[៣០២] បរាមាសោចេវបរាមជ្ឈាច ធម្មោ បរា-
 មាសស្សចេវបរាមជ្ឈស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដូយេន
 បដូយោ ភីណិ អារត្ត កាតញ្ច បរាមាសទុក្ខសនិសា ។

បរាមាសបរាមជ្ជិកៈ បញ្ញាវិរៈ

បញ្ញាវិរៈ

[៣១១] បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមជ្ជ-
ធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមជ្ជហេតុនិងពួក
នោបរាមាសហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តស-
មុជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ ។ បរាមជ្ជធម៌និង
នោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ ដោយហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមជ្ជហេតុនិងពួកនោបរាមាសហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
បរាមាសៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ផង នៃបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាស-
ធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកបរាមជ្ជហេតុនិងពួកនោបរាមាស-
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃបរាមាសៈផង នៃពួក
ចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

[៣១២] បរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌
និងបរាមជ្ជធម៌ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ (បរាមជ្ជទុកៈ)
ប្រហែលគ្នានឹងបរាមាសទុកៈដែរ បណ្ឌិត គប្បីប្រារព្ធ ហើយធ្វើចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បរាមដ្ឋោចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ បរាមដ្ឋស្ស-
 ចេវនោចបរាមាសស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នាទំ . . សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ
 កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត
 រកោ វិចិត្តិច្ឆា ឧទ្ធច្ចំ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ...
 លាណ . . . អរិយា កោត្រកុំ បច្ចវេក្ខន្តិ វេនាទំ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ បហីនេ កិលេសេ . . . វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ
 . . . បុព្វេ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . បរាមដ្ឋោចេវនោចប-
 រាមាសេ ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . នោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កំ រូបំ បស្សតិ យាវ អាវជ្ជនាយ សត្វំ
 កាតត្វំ ។ បរាមដ្ឋោចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ បរា-
 មាសស្សចេវបរាមដ្ឋស្សច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧចោសថកម្មំ
 . . . បុព្វេ . . . លាណ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . បរាមដ្ឋោចេវ
 នោចបរាមាសេ ខន្ធ អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អា-
 រត្ត ទិដ្ឋិ . . . ។ បរាមដ្ឋោចេវនោចបរាមាសោ ធម្មោ
 បរាមាសស្សចេវនោចបរាមាសស្សច ធម្មស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ . . . សីលំ . . . ឧចោ-
 សថកម្មំ . . . បុព្វេ . . . លាណ . . . ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាស-
 ធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... ធ្វើ នូវ
 ឧបាសថកម្ម ហើយពិចារណា ត្រេកអរ រីករាយ នឹងអំពើនោះ វគៈ
 វិចិត្តិកា ឧទ្ធច្ចៈ និងទោមនស្ស កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ
 ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវ
 គោត្រកូ ពិចារណា នូវវេទនាៈ នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ
 ... នូវពួកកិលេស ដែលខ្លួនសងតស៊ូនិរហើយ ... ក្នុងកាលមុន
 ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកបរាមជ្ជកន្លងនិងពួកនោបរាមាស-
 កន្លង ថាមិនទៀង ... ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ដរាបដល់អារវ័ជ្ជនៈ មូលទាំងអស់ ចណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។
 បរាមជ្ជធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងបរាមជ្ជធម៌
 ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបា-
 សថកម្ម ... ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវ
 វត្ថុ ... ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកបរាមជ្ជកន្លងនិងពួកនោបរាមាស-
 កន្លង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ... ។ បរាមជ្ជ-
 ធម៌និងនោបរាមាសធម៌ ជាបច្ច័យ នៃបរាមាសធម៌និងនោបរាមាសធម៌
 ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបាសថ-
 កម្ម ... ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិកំ បដិច្ចវិពោ

បរាមជ្ឈេវេវេនោចបរាមាសេ ខន្ធ អនិច្ចតោ ... វិប-
ស្សតិ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត បរាមាសោ
ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈតិ ។ ឯវំ ឥតរេវិ តីណិ
អារត្ត កាតព្វា ។ ឥមំ ទុកំ បរាមាសទុកសទិសំ ។
លោកុត្តរំ យម្ហំ ន លត្តតិ តម្ហំ^(១) ន កាតព្វំ ។

បរាមាសបរាមជ្ឈិកំ និដ្ឋិតំ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិកំ

បដិច្ចវិពោ

[៣០៣] បរាមាសវិប្បយុត្ត បរាមជ្ឈំ ធម្មំ បដិច្ច
បរាមាសវិប្បយុត្តោ បរាមជ្ឈោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បដ្ឋយា បរាមាសវិប្បយុត្ត បរាមជ្ឈំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... ។
បរាមាសវិប្បយុត្ត អបរាមជ្ឈំ ធម្មំ បដិច្ច បរាមាសវិប្ប-
យុត្តោ អបរាមជ្ឈោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ។
សង្ខតំ ។

យថា ចូឡន្តរទុកេ លោកិយទុកំ

ឯវំ កាតព្វំ វិន្នាណាករណំ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិកំ និដ្ឋិតំ ។

អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ បរិមំ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ បដិច្ចវិរា:

ពិចារណាយេញ ត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះពួកបរាមជ្ឈកុននិងពួកនាប-
រាមាសកុន ថាមិនឡើង . . . បរាមាសៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកុនក្តី
កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវខន្ធនោះ ។ សូម្បីក្នុងវារៈដទៃ បណ្ឌិត
ក៏គប្បីប្រាជ្ញាវារៈទាំង ៣ ហើយធ្វើយ៉ាងនេះដែរ ។ ទុកៈនេះ ប្រហែល
គ្នានឹងបរាមាសទុកៈដែរ ។ លោកុត្តរៈ ដែលបណ្ឌិត មិនគប្បីបាន
ក្នុងទុកៈណា ក៏មិនគប្បីធ្វើ ក្នុងទុកៈនោះ ។

ចប់ បរាមាសបរាមជ្ឈិទុកៈ ។

បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ

បដិច្ចវិរា:

[៣១៣] បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈធម៌ អាស្រ័យ បរាមាស-
វិប្បយុត្តបរាមជ្ឈធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
ផង ចិត្តសមុជ្ជានុបផល អាស្រ័យ នូវបរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈកុន ១
នូវខន្ធ ២ . . . ។ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈធម៌ អាស្រ័យ នូវបរាមាស-
វិប្បយុត្តបរាមជ្ឈធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
បំប្រញ ។

លោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡន្តរទុកៈ យ៉ាងណាមិញ បណ្ឌិត
គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងៗគ្នាឡើយ ។

ចប់ បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមជ្ឈិទុកៈ ។

ចប់ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន ខាងដើម ។

អភិធម្មបិដកេ
បដ្ឋានស្ស អដ្ឋមោ ភាគោ
អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា	អង្កេត
សញ្ញាជនទុក្ខំ	១
សញ្ញាជនិយទុក្ខំ	២២
សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក្ខំ	២៣
សញ្ញាជនសញ្ញាជនិយទុក្ខំ	៦០
សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុក្ខំ	៦៣
សញ្ញាជនិយុត្តសញ្ញាជនិយទុក្ខំ	៧៣
គន្ថទុក្ខំ	៧៤
គន្ថនិយទុក្ខំ	៧៨
គន្ថសម្បយុត្តទុក្ខំ	៧៧
គន្ថគន្ថនិយទុក្ខំ	១៤០
គន្ថគន្ថសម្បយុត្តទុក្ខំ	១៤៤

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន អដ្ឋមភាគ

អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សញ្ញាជនទុកៈ	១
សញ្ញាជនិយទុកៈ	២២
សញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ	២៣
សញ្ញាជនសញ្ញាជនិយទុកៈ	៦០
សញ្ញាជនសញ្ញាជនសម្បយុត្តទុកៈ	៦៣
សញ្ញាជនវិប្បយុត្តសញ្ញាជនិយទុកៈ	៧៣
គន្ធទុកៈ	៧៤
គន្ធនិយទុកៈ	៧៨
គន្ធសម្បយុត្តទុកៈ	៧៧
គន្ធគន្ធនិយទុកៈ	១៤០
គន្ធគន្ធសម្បយុត្តទុកៈ	១៤៤

មាតិកា

អង្កេត

គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយទុក្ខំ	១៥១
ឧបាយគតៈតាបកទុក្ខំ	”
និវរណទុក្ខំ	១៥២
និវរណិយទុក្ខំ	១៧៧
និវរណសម្បយុត្តទុក្ខំ	១៨០
និវរណនិវរណិយទុក្ខំ	២០១
និវរណនិវរណសម្បយុត្តទុក្ខំ	២០៥
និវរណវិប្បយុត្តនិវរណិយទុក្ខំ	២១៥
បរាមាសទុក្ខំ	”
បរាមដ្ឋទុក្ខំ	២៣៧
បរាមាសសម្បយុត្តទុក្ខំ	”
បរាមាសបរាមដ្ឋទុក្ខំ	២៦៣
បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋទុក្ខំ	២៦៧

មាតិកា

ទំព័រ

គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយទុកៈ	១៥១
ឱយេយាគតគាថ្មកទុកៈ	”
នីវេណទុកៈ	១៥២
នីវេណិយទុកៈ	១៧៧
នីវេណសម្បយុត្តទុកៈ	១៨០
នីវេណនីវេណិយទុកៈ	២០១
នីវេណនីវេណសម្បយុត្តទុកៈ	២០៥
នីវេណវិប្បយុត្តនីវេណិយទុកៈ	២១៥
បរាមាសទុកៈ	”
បរាមដ្ឋទុកៈ	២៣៧
បរាមាសសម្បយុត្តទុកៈ	”
បរាមាសបរាមដ្ឋទុកៈ	២៦៣
បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋទុកៈ	២៦៧

វិវិទាវិវិទុបត្តិ

វិវិទុបាហើ ១៨	អវិវិទុបាហើ ១៨	អង្កេ ២	រដ្ឋលេខាយំ ១៣
ខន្ធ	ខន្ធ	២	១៣
អារម្មណាធិបតិសញ្ញា -	អារម្មណា ធិបតិ សញ្ញា - ១២		៨
សញ្ញាជននាចេវសញ្ញា -	សញ្ញាជននាចេវសញ្ញា - ៦៦		១៨
បច្ចាជានំ ១៩	បច្ចាជានំ	៩២	១៤
សង្ឃ	សង្ឃ	១២៦	១៤
ពិស្តា	ពិស្តា	១៤០	១៤
គន្ថគន្ថនិយទុកំ បដិច្ចវារោ	គន្ថគន្ថនិយទុកេ បច្ច្យាវារោ	១៤១	១
នោនីវណាធិបតិ	នោនីវណាធិបតិ	១៦៧	១០
បកមាសម្បយុត្តំ	បកមាសសម្បយុត្តំ	២៥៤	៦
បកមាសម្បយុត្តស្ស	បកមាសសម្បយុត្តស្ស	២៥៩	១៨
ចកតទ្បីង្ការោ	ច កតទ្បីង្ការោ	២៦០	១១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វិចិត្រាសញ្ញាជនៈផង	នូវវិចិត្រាសញ្ញាជនៈផង	៤	១៦
ពួកសញ្ញាជនៈ	ពួកនាសញ្ញាជនៈ	១៨	១៤
គឺ វត្ថុ បុគ្គល	គឺ បុគ្គល	៩០	១៦
នៃនាគន្ធផល	នៃនាគន្ធផល	៩៣	៦
នូវលាភៈ	នូវលាភៈ	១០០	៤
ពួកគន្ធសម្បយុត្តកន្ធ	ពួកគន្ធវិប្បយុត្តកន្ធ	១១៦	៧
នូវបញ្ហា	នូវបញ្ហា	១២៥	១៦
យុត្តកកន្ធផង	យុត្តកកន្ធផង	១៤៨	៨
នូវវណ្ណកន្ធ	នាវណ្ណកន្ធ	១៦៥	១៣
នូវ ពាន	នូវនិពាន	១៦៦	១៦
សម្បជានុបផល	សម្បជានុបផល	១៧២	១៦
កងនមគ្គប្បច្ច័យ	កងមគ្គប្បច្ច័យ	១៨២	៨
កាយទុក្ខ	កាយកុទុក្ខ	១៩២	១៧
ឯបកត្ថនិស្ស័យ	ឯបកត្ថបនិស្ស័យ	១៩៣	១២
នូវវណ្ណវិប្បយុត្ត	នូវវណ្ណសម្បយុត្ត	១៩៨	៣
គប្បីស្រាវជ្រាវ ៗ	គប្បីស្រាវជ្រាវ ៗ	២០៣	៥
មានវារៈ ៩ ៗ	វារៈ ៩	២១២	១១

ពាក្យខុស

ពាក្យត្រូវ

ទំព័រ បន្ទាត់

ដោយបរាមាសចិត្ត

ដោយនោបរាមាសចិត្ត

២២៣ ១០

ដោយអនន្តរាជ្យច្ច័យ

ដោយសមនន្តរាជ្យច្ច័យ

២២៨ ១០

បកត្ថនិស្ស័យ

បកត្ថបនិស្ស័យ

២៣០ ៦

មានរាវៈ

មានរាវៈ

២៥៨ ៦

